
BIBLIOTECA NAZIONALE VITT. EMANUELE
12
32 D
19

CONCLVSIONES NONGENTAE, IN OMNI genere ſcientiarum: quas olim Io. Picus Mirandula Romæ diſpûtandas propoſuit: quarũ quingentæ ſunt in

Philoſophia ueterum.
Mathematica.
Cabala.
Magia.

Hucuſq; paucis uiſæ ac cognitæ. non enim habentur in alijs ſuis operibus impreſſæ.

Adiectum eſt Panèpiſtemon Angeli Politiani, hoc eſt omnium ſcientiarum, cum liberaliũ, tum mœchanicarum breuis deſcriptio.

1532.

Lectori.

Oan.Picus ex Mirandulæ principũ ge
nere natus, secretarũ naturæ rerũ cupi=
dus explorator, operã adeo indefessã
ĩpendens, ut consummatus simul Theologus ac
Philosophus adhuc imberbis et esset & habe=
retur. Aetatis suæ anno uicesimo quarto Romã
Anno migrauit, ibiq; nongentas has de naturalibus
Christi diuinisq; rebus quæstiones proposuit, non solũ
1488. ex Latinorũ Græcorumq; scrinijs excerptas, sed
ex Hebræorũ mysterijs, Chaldæorũ Arabũq;
arcanis uestigatas, multa item de prisca subob=
scuraq; philosophia, multa de Cabala, multa eti
am de Magia naturali. Cũcta hæc publicis locis
quo facilius uulgarentur affixit, pollicitus se so=
luturum eis impensas, qui ex remotis oris disce-
ptandi gratia Romam se contulissent. Verũ ob
obtrectatorum simultate nunq; efficere potuit,
ut dies altercationis præstitueretur. Et cum nihil
aduersus doctrinam eius moliri potuerunt, tre=
decim ex 900. rectæ fidei suspectas incesserant. At
is famæ istæc dispendia non perpessus, Apologi
am hanc edidit, obsecrans lectores, ut ipsam pri
mũ legant, quoniã in libello conclusionũ inex=
plicitarũ plura contineri, quæ non passim uul=
ganda, sed secreto congressu inter doctos tantũ
disputãda susceperat, multas etiã illic proponi,
non ex suijpsius sententia, sed sic creditas ab illis,
quorũ nomina semp adiecit. Quod si Apologiã
istã diligẽter pellegeris, cõclusiones ipsas multa
rũ rerum cognitione refertas, facile depræhen-
des. Vale.

Apologia Ioannis Pici Mirandulæ propositionum suarum.

Vm nuper Romã uenissem, pedes summi pontificis Innocentij octaui (cui ab innocẽtia uitæ nomẽ meritissimum) de more deosculaturus, ut simul & ab instituto non discederem meo, cõmentandi tractandiq; semper aliquid de re literaria, & rem facerem pro uiribus dignam urbe Roma, gratam principi Christiano, utilem mihi & studiosis, nongentas de diuinis & naturalibus rebus quæstiones proposui, ad quas in publico doctissimorum hominum consessu essem respõsurus. Vix in publicum uenerant, cum inter aliquos, qui si non ingenium uel doctrinam, studium saltem bonarum artium in me probarent, obtrectatorum turba multiplex assurrexit. Et quanq; & fastidia & nasos & censuras & omino iudicia uniuscuiusq; uaria esset uidere, utiq; ut semper accidit, cum nouum aliquid & non triuiale molimur. Quinq; ferè tamẽ erant præcipua, quæ alius aliud summussores isti in me damnarent. Aliqui.n. phiam & literas omnino carpere, illud etiam ut uiderẽtur scioli. Quandoq; addentes eiectum Adam de paradiso, quòd per scientiã boni & mali æqualẽ se Dijs facere uoluit. Exterminãdos pari exemplo de Christi curia, qui uolunt sapere plus quàm oportet. Alij non tam philosophiam, quàm hoc ipsum disputandi

 genus

genus, & hanc de literis publice disceptandi insti tutionem nō approbare, ad pompam potius ingenij & doctrinæ ostentationem, quàm ad comparandā eruditionē esse illā oblatrātes. Nonnulli me audacē dicere & temerariū, qui hac ætate, quartū scilicet et uicesimū nondū natus annum, de altissimis philosophiæ locis, de sublimibus Christianæ theologiæ mysterijs, de incognitis disciplinis in celebratissima urbe, in amplissimo doctissimorum hominum consessu disputationem proponere non dubitarem. Multi non tam quòd Romæ, quòd iuuenis, quàm quòd de tot numero, id ē de nōgentis disputaturꝰ essem quæstionibus accusare, & superfluo & ambitiose & supra uires id factum calumniantes. Ex his autē qui sapientiā, id est theologiæ studiū profiteban tur, quidam fuere, qui conuicijs forte leuioribus non contenti, non iam audacem me, non temerarium, non gloriosum, sed Magum, sed impium, sed nouum in Christi ecclesia hæresiarcham prædicarēt. Fui ego (Deum testor) dubio diu cō silio, diluenda hæc mihi obiectamēta, an silētio potius prætereunda essent. Mouebant me ut tacerem duo præcipue. Primum quod ego & contentionis & iurgiorum abhorrens, animi pacem & quam mihi mea præstiterunt studia, placidissimæ uitæ tranquillitatem amaui semper, nec odi ullum magis scribēdi munus, quàm quod in disceptatione & amarulenta quoquo modo altercatione sit constitutum, quippe qui non minus referre quàm inferre iniuriam uel contumeliam

nec bo

nec boni uiri duxerim esse unquam, nec philosophi. Alterum hoc ipsum erat, quod & summi pontificis, cuius mihi merito celebranda semper memoria, & ex sanctissimo apostolico senatu com plurium iudicio contentus, quorum & benignitatem & beneuolentissimum in me animum ob liuisci nunquam aut possum aut debeo, uidebar facile & odium posse negligere, & conuitia hominum improborum. Et profecto quod attinet ad cætera, in hac eram sentẽtia, ut indignos illos existimarem, quibus aliquando responderem. Sed in uno mihi obiecto hæreseos crimine hoc si facerem, uerebar ne quod nõ diluerem, uiderer crimẽ agnoscere. Scribit autem & sapientissime Rufinus, esse quidem gloriosum Christi exemplo patienter iniurias tolerare. at unam notam hæreseos qui ferat uel dissimulet, nõ esse Christianum. Et Hieronymus noster quanta maxima potest animi contentione clarissima exclamat uoce. Nolo in suspitione hæreseos quenquam esse patiẽtem. Tacere ergo me nõ uult Hieronymus, & inuitum ociosumq́ hominem pro sua qua potest authoritate ad scribendum trahit & impellit. Quare si q sunt, qui forte me tacere uellent, sciant sibi non mecum, sed cum Hieronymo esse controuersiam, qui me tacere non uult. Hieronymo nõ audire qs potest sine flagitio? Ipso ergo suadente immo cogente etiam breuẽ aggressus sum adscribere apologiam, non ut quenquam lacerẽ uel accusem, sed ut à maximo quod mihi iniuria obijcitur, impietatis crimine iure me excusem. Hoc

quæso patiant obtrectatores mei eo animo, quo ego iniquam illorum offensam passus sum semper. Patiātur inq;, ut qui Christianus de Christianis sum parentibus natus, qui uexillum Christi Iesu in fronte gero, qui pro Christi fide etiā obeā lubens, quasi cum Paulo hoc ipsis æquo animo audientibus exclamē uoce: Non magus, nō Iudæus sum, non Ismaelita, non hæreticus, sed Iesum colo, & Iesu crucem in corpore meo porto, per quem mihi mūdus crucifixus est, & ego mūdo. Deniq; cum & sanctitatis & sapientiæ, & id genus egregios titulos nec mihi arrogem, nec illis derogem, hunc unum mihi ipsi, pro quo tuendo etiā sanguinē ultro effundā, quæso nō demāt, ut scilicet me possim dicere Christianum. Quod si concedūt, hæc eis non scribo, à quibus iam impetraui, quod tota nostra contēdit apologia. Alijs scribo, qui esse me aut fuisse aliquando hæreticum credunt uel suspicantur. Quanq; autem principale propositum est hoc, ut ostēdamus ab orthodoxo & catholico tramite nō me, sed illos deuiare, qui me hæreticum calumniātur. Tamē postq; scribēdum est, dicemus & aliquid de his, quæ primo nobis obiecta sunt, ne meo silentio quasi culpa conscius abuti possunt nostri obtrectatores. Erat autem quod uitio in primis dabāt multi, hoc meum philosophari. Quib9 hoc loco nihil sum responsurus, quia & causam philosophiæ seorsum agere operæ peculiari est cōsilium, & omnino si turpe est dare se literis, colere bonas artes & disciplinas, malo hanc culpam agnoscere

ſcere ꝙ deprecari. His etiam, qui genus hoc diſputandi, & hanc de Deo, de natura, de moribus publice diſceprādi inſtitutionē deteſtātur, multa non ſum dicturus, quādo hoc crimē, ſi crimen eſt, cōmune eſt mihi cū magnis uiris, imò cum probatiſſimis non ſolum noſtræ, ſed ferè oīum ætatum philoſophis. quibus fuit certiſſimum, nihil ad conſequēdam, quam quærebant ueritatis cognitionē, ſibi eſſe potius, quàm ut eſſent in diſputandi exercitatione frequentiſſimi. Sicut. n. per gymnaſticam corporis uires firmiores fiunt, ita in hac quaſi literaria palæſtra animi uires & fortiores longe & uegetiores euadunt. Nec crediderim ego aut poetas aliud per decantata Palladis arma, aut Hebræos cum ferrum ſapientum ſymbolum eſſe dicunt, ſignificaſſe nobis, quàm honeſtiſſima hoc genus certamina adipiſcendæ ſapientiæ oppido quàm neceſſaria. Quo forte fit, ut & Chaldæi in eius geneſi, qui philoſophus ſit futurus, illud deſiderent, ut Mars Mercurium triquetro aſpectu conſpiciat, quaſi ſi hos congreſſus, hæc bella ſuſtuleris, ſomniculoſa & dormitans futura ſit omnis philoſophia. Sed ꝙ attinet ad hæc, ut dixi, malo authoritatibus & præiudicĳs magnorum uirorum quàm rationibus me defendere. Illud uidet operæ maioris ſatisfacere his, qui ætate, ingenio, doctrina imparē dicunt me tam magnæ prouinciæ, nec iuxta Horatium conſuluiſſe humeros, quid ferre ualeant, quid recuſent. Profecto hic mihi difficilis ratio defenſionis, dum ſi parē me dico, immodeſti & de ſe ni

Diſputationes pro ſunt.

mia sentientis, si imparem fateor, temerarij & inconsulti uideor notam subiturus. Graues incidi angustias, dum non possum sine culpa de me ꝑmittere, quod non possum, & sine culpa nō præstare. Et quidē illud Iob afferre possem, Spiritū esse in omnibus. & forsan audire cū Timotheo, Nemo contemnat adolescentiam tuam. sed ex mea uerię hoc cōscientia dixero, nihil in nobis esse magnum uel singulare, studiosum me forte et cupidum bonarum artium nō inficiatus, docti tamen nomen mihi nec uendico nec arrogo. Nā ut scripsit aliquando Hermolaus meus deliciæ Romanæ linguæ, ætatis nostræ splendor & gloria, non potest nō indoctus esse, qui se doctū credit. Quare & quod tam grande humeris onus in posuerim, non fuit propterea, quod mihi cōscius nostræ infirmitatis non essem, sed quod sciebam hoc genę pugnis scilicet literarijs, eē peculiare, ꝙ in eis lucrū est uinci. Quo fit, ut imbecillissimę qſqꝫ non detrectare modo, sed appetere ultro eas iure possit & debeat: quandoquidem qui succūbit beneficium à uictore accipit, nō iniuriā, quippe ꝗ per eū & locupletior domū, id est doctior, & ad futuras pugnas redit instructior. Hac spe animatus ego infirmus miles cum fortissimis omnium strenuissimisqꝫ tam grauem pugnā decertare nihil sum ueritus. Quod tamen temere sit factum nec ne, rectius utiqꝫ de euentu pugnæ quàm de nostra ætate poterat quis iudicare. Restat ut ijs respondeam, qui numerosa propositarum rerum multitudine offenduntur, quasi hoc

Causa susceptæ disputatiōis

corum

eorum huneris sederet onus, & non potius hic mihi soli quātuſcunq; eſt labor eſſet exclamandus. Indecens profecto hoc & moroſum nimis, uelle alienæ induſtriæ modum ponere, &, ut inquit Cicero, in ea re, quæ eo melior quo maior, mediocritatē deſiderare, omnino tam grandib9 auſis erat neceſſe me uel ſuccumbere uel ſatisfacere. Si ſatisfacerem, non uideo, cur quod in decem præſtare quæſtionibus eſt laudabile, in nongentis etiam præſtitiſſe culpabile eſſet exiſtimādum. Si ſuccumberem, erant habituri unde accuſarēt, ſi me oderunt: ſi amant, unde excuſarent. quando in re tā graui, tam magna, tenui ingenio exiguaq; doctrina adoleſcentem hominem defeciſſe, uenia potius dignum erat quàm accuſatione, quin & iuxta poetam, ſi deficiant uires, audacia certe laus erit, & in magnis uoluiſſe ſat eſt. Quod ſi & noſtra ætate multi Gorgiam Leontinum imitati, non modo de nongentis, ſed de omnibus etiam omnium artiū quæſtionib9 ſoliti ſunt non ſine laude proponere diſputationem, cur mihi non liceat uel ſine culpa de multis quidem, ſed tamen certis & determinatis diſputare? At ſuperfluum inquiūt hoc & ambitioſum. Ego uero nō ſuperfluo modo, ſed neceſſario factum hoc à me contēdo, quod & ipſi, ſi meam philoſophādi rationem conſiderarint, inuiti etiā fateantur planè neceſſe ē. Qui em̄ ſe cuipiā ex philoſophorum; familijs addixerunt, Thomæ uidelicet aut Scoto, qui nunc plurimum in manibus fauētiū poſſunt, il li quidem uel in paucarum quæſtionum diſcuſſi

one suæ doctrinæ periculũ facere. At ego ita me institui, ut in nullius uerba iuratus me per omes philosophiæ magistros funderem, omnes sectas excuterem, omnes familias agnoscerem. Quare cum mihi de illis omnibus esset dicendum, ne si priuati dogmatis defensor reliqua post habuissem, illi uiderer obstrictus. Non potuerunt, etiã si pauca de singulis proponerentur, non esse plurima, quæ simul de omnibus afferebantur. Nec id in me quisq̃ damnet, quod me quocũq; ferat tempestas deferar hospes. Fuit enim cum ab antiquis omnibus hoc obseruatum, ut ome scriptorum genus euoluentes, nullas quas possent commentationes illectas præterirent, tum maxime ab Aristotele, qui eam ob causam ἀναγνώστης id est lector à Platone nuncupabat̃, & pfecto angustæ est mentis intra unam se porticum, aut academiam continuisse. Nec potest ex omnibus sibi recte proponere se legisse, qui oẽs prius familiariter nõ agnouerit. Adde quod in unaquaq; familia est aliquid insigne, quod non sit ei cõmune cum cæteris. Atq; ut à nostris, ad quos postremo philosophia peruenit, nunc exordiar. Est in Ioãne Scoto uegetũ quiddam atq; discussum. in Thoma solidũ & æquabile. in Egidio tersum & exactum. in Francisco acre & acutum. in Alberto priscum, amplum, & grãde. in Hẽrico ut mihi uisum est, semper sublime & uenerãdum. Est apđ Arabes in Auẽroe firmũ & incõcussum. in Auenpace & Alpharabio graue & meditatum. in Auicẽna diuinum atq; Platonicum. Est apud

apud Græcos in uniuersum quidē nitida in primis & casta philosophia. Apud Simplicium locuples & copiosa. apud Themistium elegans et compendiaria. apud Alexandrum constans & docta. apud Theophrastum grauiter elaborata. apud Ammonium enodis & gratiosa. Et si ad Platonicos te cōuerteris, ut paucos percenseam. In Porphyrio rerum copia & multiiuga religione delectaberis. in Iamblico secretiorem philosophiam, & barbarorum mysteria uneraberis. in Plotino priuum quicq; non est quod admireris, qui se undiq; præbet admirādum, quem de diuinis diuine, de humanis longe supra hominē docta sermonis obliquitate loquentem sudantes Platonici uix intelligunt. Prætereo magis nouicios, Proclum Asiatica fertilitate luxuriātem, & qui ab eo fluxerūt, Hermiā, Damascū, Olympiodorum, & complures alios, in quibus omnibus illud τὸ θεῖον, id est diuinum peculiare Platonicorum symbolum elucet semper. Accedit quod si qua est secta, quæ ueriora incessat dogmata, & bonas causas ingenij calumnia ludificetur, ea ueritatem firmat, non infirmat, & uelut motu quasi satam flammam excitat, nō extinguit. Hac ego ratione motus, non unius modo, ut quibusdam placebat, sed oīgenæ doctrinæ placita in mediū afferre uolui, ut hac complurium sectarū collatiōe, hac multifariæ discussione phīæ, ille ueritatis fulgor, cuius Plato meminit in epistolis aīs nostris quasi sol oriens ex alto clarius illucesceret. Quid erat si Latinorū tantū, Alberti s. Thomæ,

Quare d uarijs pro posuit.

mæ, Scoti, Egidij, Francisci, Henrici'que philosophia, obmissis Græcorũ Arabũ'que philosophis tractabatur, quãdo omnis sapientia à barbaris ad Græcos, à Græcis ad nos manauit? Ita nostrates semp in philosophãdi ratione peregrinis inuẽtis stare & aliena excoluisse sibi duxerunt satis. Quid erat cum Peripatheticis egisse de naturalibus, nisi & Platonicorũ accersebatur academia, quorum doctrina & de diuinis semper inter oẽs philosophias, teste Augustino, habita ẽ sanctissima, et à me nũc primum, quod sciam (uerbo ab sit inuidia) post multa secula sub disputandi examine in publicum allata? Quid erat et aliorũ, quotquot erãt, tractasse opiniones, si quasi ad sapientum symposium asymboli accedentes, nihil nos, quod esset nostrũ, nostro partum & elaboratum ingenio, afferebamus. Profecto ingenerosum est, ut ait Seneca, sapere solum ex commẽtario, & quasi maiorum inuenta nostræ industriæ uiam præcluserint, quasi in nobis effœta sit uis naturæ, nihil ex se parere, quod ueritatem, si nõ demõstret, saltem innuat uel de longinquo. Quod si in agro colonus, in uxore maritꝰ odit sterilitatem, certe tanto magis infœcundam animã oderit illi complicita & associata diuina mens, quanto inde nobilior longe proles desideratur. Proterea nõ contentus ego præter cões doctrinas, multa de Mercurij Trismegisti prisca theologia, multa de Chaldæorum, de Pythagoræ disciplinis, multa de secretioribus Hebræorũ addidisse mysterijs, plurima quoq; per nos inuẽta & meditata

Veterum dogmata.

ditata de naturalibus & diuinis rebus disputan- da proposuimus. Proposuim9 primo Platonis Aristotelisq; concordiam, à multis ante hac creditam, à nemine satis probatã. Boetius apud Latinos id se facturũ pollicitus, nõ inuenitur fecisse unq;, quod semper facere uoluit. Simplicius apud Græcos idem professus, utinã id tam præstaret quàm pollicetur. Scribit & Augustinus in Academicis nõ defuisse plures, qui subtilissimis suis disputationibus idem probare conati sint, Platonis scilicet & Aristotelis eandẽ esse phĩam. Ioannes item Grãmaticus, cum dicat apud eos tantũ dissidere Platonem ab Aristotele, qui Platonis dicta non intelligunt, probandum tñ posteris hoc reliquit. Addidimus autem & plures locos, in quibus Scoti & Thomæ, plures in quibus Auerrois & Auicennæ sentẽtias, quæ discordes existimanť, concordes esse nos asseueramus. Secundo loco quæ in philosophia, cum Aristotelica tũ Platonica excogitauimus nos, tũ duo & lxx. noua dogmata physica & metaphysica collocauimus, quæ si quis teneat, poterit nisi fallor, quãcunq; de rebus naturalibus diuinisq; ꝑpositam quæstionem longe alia dissoluere ratione, quàm per eam edoceamur, quæ & legitur in scholis, & ab huius æui doctoribus colitur philosophiam. Nec tam admirari quis debet, me in primis annis, in tenera ætate, ꝑ quam uix licuit, ut iactant quidã, aliorũ legere cõmentationes, nouam afferre uellẽ phĩam, quàm uel laudare illam si defenditur, uel damnare si reprobatur.

Authoris inuenta.

Deniq;

Deniq; cum nostra inuenta haec, nostras'q; sunt literas iudicaturi, nō authoris annos, sed illorum merita potiꝰ uel demerita numerare. Est autem & praeter illam alia, quā nos attulimus, nóua p̄ numeros philosophandi institutio, antiqua illa quidem, & à priscis theologis, à Pythagora praesertim, ab Aglaophemo, à Philolao, à Platone, prioribus'q; Platonicis obseruata. Sed quae hac tēpestate, ut praeclara alia posteriorum incuria sic exoleuit, ut uix uestigia ipsius ulla reperiant̄. Scribit Plato in Epimenide, inter omnes liberales artes & scientias contēplatrices, praecipuā maxime'q; diuinam esse scientiam numerādi. Quaerens item cur homo animal sapientissimum. Respōdet, quia numerare nouit. cuius sententiae & Aristoteles meminit in problematis. Scribit Abumasar uerbū fuisse Auenzoar Babylonij, eū omnia nosse, qui nouerat numerare. Quae uera esse nullo modo possunt, si per numerādi artem eam artem intellexerunt, cuius nunc mercatores in primis sunt peritissimi. Quod & Plato testat̄, exerta nos admonens uoce, ne diuinam hāc Arithmeticā mercatoriam esse Arithmeticam intelligamus. Hāc ergo Arithmeticā, quae ita extollitur, cum mihi uidear post multas lucubratiōes exploratam habere, huiusce rei periculum facturus, ad quatuor & septuaginta quaestiones, quae inter physicas & diuinas pricipales existimant̄, responsurum per numeros publice me sum pollicitꝰ. Propo suimus & Magica theoremata, in quibus duplicē esse Magiam significamus, qua-

Magia duplex.

rum

rum altera dæmonum tota opere et authoritate
constat,res mediusfidius execranda & portento-
a. Altera nihil est aliud cum bene exploratur,q̃
naturalis philosophiæ absoluta consũmatio. V-
triusq; cũ meminerint Græci, illam magiæ nul
o modo nomine dignantes γοητείαν nun-
cupant, hanc propria peculiariq; appellatione
μαγείαν quasi perfectam summamq; scien-
iã uocant. Idem enim,ut ait Porphirius, Persa
um lingua Magus sonat,quod apud nos diui-
norũ interpres & cultor. Magna aũt immo ma
xima inter has artes disparilitas et dissimilitudo.
llã non modo Christiana religio, sed omnes le-
ges,omnis bene instituta respublica damnat &
execratur. Hanc omnes sapientes,omnes cælesti-
m & diuinarum rerum studiosæ nationes ap-
probant & amplectuntur. Illa artium fraudulẽ-
ssima,hæc altior sanctiorq; philosophia. Illa ir-
ita & uana,hæc firma,fidelis & solida. Illã quis-
uis coluit,semper dissimulauit,quod in autho-
s esset ignominiam & cõtumeliam. Ex hac sum
na literarum claritas gloriaq; antiquitus & pe
ẽ semper petita. Illius nemo unq̃ studiosus fuit
ir philosoph9 & cupid9 discẽdi bonas artes, ad
ãc Pythagoras,Empedocles,Democritus, Pla-
o discendã nauigauere. Hanc prædicauerunt re
ersi, & in arcanis præcipuam habuerunt. Illa
t nullis rationib9,ita nec certis probatur autho
b9. Hæc clarissimis quasi parentib9 honestata,
uos præcipue habet authores, Xamolsidem,
uem imitatus est Abbaris Hyperboreus,et Zo
roastrem

roastrem, non qui forte creditur, sed illum Oromasi filiũ. Vtriusq; magia quid sit, Platonem si percontemur respondebit in Alcibiade, Zoroastris magiam non esse aliud quàm diuinorũ scientiam, qua filios Persarum reges erudiebãt, ut ad exemplar mundanæ reipublicæ suam ipsi regere rempublicam edocerentur. Respondebit in Carmide magiam Xamolsidis esse animi medicinam, per quam scilicet aĩo tẽperantia, ut per illam corpori sanitas cõparatur. Horũ uestigijs postea perstiterũt Carondas, Damigeron, Apollonius, Hostanes, & Dardanus. Perstitit Homerus, quẽ ut omnes alias sapientias, ita hãc quoq; sub sui Vlyssis erroribus dissimulasse, in poetica nostra theologia aliqñ ꝓbabimꝰ. Perstiterũt Eudoxus & Hermippus, ꝑstiterunt ferè omnes qui Pythagorica Platonicaq; mysteria sunt perscrutati. Ex iunioribꝰ autem, qui eam olfecerint, tres reperio, Alchindũ Arabẽ, Rogeriũ Bachonem, & Guilielmum Parisiensem, & rẽpestate nostra uidi Antonium Cronicũ, quanq; in maximis agendis tractandisq; rebus occupatissimum, quæ illius tamen est ingenij sublimitas & elegantia, ut omnes alias liberales artes, ita hanc quoq; pulcherrime attigisse. Meminit & Plotinꝰ ubi naturæ ministrum & non artificem magum demõstrat. Hanc magiam probat asseueratq; uir sapientissimus, alteram ita abhorrẽs, ut cum ad malorum dæmonũ sacra uocaretur, rectius esse dixerit ad se illos, quàm se ad illos accedere, & merito quidem. Vt enim illa obnoxium mancipatumq;

patum'que improbis potestatibus hominẽ reddit, ita hæc illarum principem & dominum, illa deniq; nec artis nec scientiæ sibi potest nomẽ uendicare. Hæc altissimis plena mysterijs profundissimam rerum secretissimarum contemplationẽ, & demum totius naturæ cognitionem complectitur, hæc inter sparsas Dei beneficio, & inter seminatas mundo uirtutes quasi de latebris euocans in lucem, non tam facit miranda quàm facienti naturæ sedula famulatur. Hæc uniuersi consensum, quem significantius græci συμπαθείαν dicunt, introrsum perscrutatius rimata, & mutuam naturarum cognitionem habens perspectam, natiuas adhibens unicuiq; rei & suas illecebras, quæ Magorum ἴυγγες nominantur, in mũdi recessibus in naturæ gremio in promptuarijs arcanis'que Dei latitantia miracula, quasi ipsa sit artifex, promit in publicũ. Et sicut agricola ulmos uitibus, ita Magus terrã cælo. i. inferiora superiorum dotibus uirtutibus'que maritat, quo fit, ut quã illa prodigiosa & noxia, tã hæc diuina et salutaris appareat, ob hoc præcipue, quod illa hominem Dei hostibus mancipans auocat à Deo, hæc in eam operum Dei admirationẽ excitat, quã propẽsa charitas, fides ac spes certissime cõsequuntur. Neq; enim ad religionem ad Dei cultum quicq; promouet magis, quàm assidua contemplatio mirabilium Dei, quæ ut per hanc, de qua agimus, naturalem Magiam bene explorauerimus, in opificis cultum amorem'que ardentius animati, illud canere cõpellemur. Pleni sunt

cæli, plena est omis terra maiestate gloriæ tuæ. & hæc satis de Magia, de qua hæc diximus Q̀d sunt plures, qui sicut canes ignotos semper adlatrant, ita & ipsi sæpe damnāt oderuntq; quæ nō intelligūt. Venio nūc ad ea, quæ ex antiquis Hebræorum mysterijs eruta ad sacrosanctam & catholicam fidem confirmandam attuli. Quæ ne forte ab his, quibus sunt ignota, commētitiæ nugæ aut fabulæ circulatorum existimentur, Volo intelligāt omnes, quæ & qualia sint, unde petita, quibus & quàm claris autoribus confirmata, quàm reposita, quàm diuina, quàm nostris hominibus ad propugnandam religionem contra Hebræorū importunas calumnias sint necessaria. Scribunt nō modo celebres Hebræorum doctores, sed ex nostris quoq; Esdras, Hilarius, & Origenes, Mosen non legem modo, quam quinq; exaratam libris posteris reliquit, sed secretiorem quoq; & ueram legis enarrationem in monte diuinit9 accepisse. Præceptum autem ei à Deo, ut legem quidem populo publicaret, legis interpretationem nec traderet literis, nec inuulgaret, sed ipse Iesu Naue tantū tum ille alijs deinceps succedentibus sacerdotum primoribus magna silentij religione reuelaret, & merito quidem. Satis enim erat uulgaribus & per simplicem historiā nunc Dei potentiam, nūc in improbos iram, in bonos clementiam, in omnes iustitiam agnoscere, & per diuina salutariaq; præcepta ad bene beateq; uiuendum & cultum ueræ religionis instituti. At mysteria secretiora & sub cortice legis

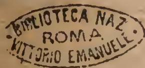
rudiq;

rudiq́ue uerborum praetextu latitantia altissimae diuinitatis arcana plebi palam facere, quid erat aliud quàm dare sanctũ canibus, & inter porcos spargere margaritas? Ergo haec clam uulgo habere, perfectis communicanda, inter quos tantum sapientiam loqui se ait Paulus, non humani consilij sed diuini praecepti fuit. Quem morẽ antiqui quoq; philosophi sanctissime obseruarunt. Pythagoras nihil scripsit nisi paucula quaedam, quae Damae filiae moriens commendauit. Aegyptiorum tẽplis insculptae sphinges hoc admonebant, ut mystica dogmata per enigmatum nodos à profana multitudine inuiolata custodirentur. Plato Dioni quaedam de supremis scribens substantijs, per enigmata inquit dicendum est, ne si epistola forte ad aliorum peruenerit manus quae tibi scribimus ab alijs intelligantur. Aristoteles libros primae philosophiae, in quibus agit de diuinis, editos esse & non editos dicebat. Quid plura, Iesum Christum uitae magistrum asserit Origines multa reuelasse discipulis, quae illi ne uulgo fierent communia, scribere noluerunt. Quod maxime cõfirmat Dionysius Areopagita, qui secretiora mysteria à nostrae religiõis authoribus

id est, ex animo in animũ sine literis medio intercedente uerbo ait fuisse transfusa. Hoc eodem penitus modo cum ex Dei praecepto uera illa legis interpretatio Mosi deitus tradita reuelaretur, dicta est Cabala, quod idem est apud Hebraeos, quod apud nos receptio, ob id scilicet,

quod illam doctrinam non per literarum monumenta, sed ordinarijs reuelationum successionibus alter ab altero quasi hæreditario iure reciperet. Verū postq; Hebræi à Babylonica captiuitate restituti p Cyrū, & sub Zorababel instaurato templo ad reparandam legem animum appulerunt, Esdras tunc ecclesiæ præfectus post emendatum Moseos librum, cum planè cognosceret per exilia, cædes, fugas, captiuitatē, gentis Israeliticæ institutum à maioribus morem tradendæ per manus doctrinæ seruari non posse, futurumq; ut sibi diuinitus indulta cælestis doctrinæ arcana perirent, quorum commentarijs non intercedētibus durare diu memoria nō poterat, constituit, ut conuocatis, qui tunc super erant, sapientibus, afferret unusquisq; in mediū quæ de mysterijs legis memoriter tenebat, adhibitisq; notarijs in septuaginta uolumina, tot ferè in Sinedrio sapiētes redigerentur. Qua de re qui mihi non credunt audiant Esdram ipsum sic loquentem. Exactis quadraginta diebus locutꝰ est altissimus dicens. Priora quæ scripsisti in palam pone, legant digni & indigni. nouissimos autem lxx. libros conseruabis, ut tradas eos sapientibus de populo tuo. In his enim est uena intellectus & sapientiæ fons & scientiæ flumē, atq; ita feci. Hæc Esdras ad uerbum. Hi sunt libri scientiæ Cabalæ, in quibus merito Esdras uenā intellectus. i. ineffabibilem de supersubstantiali deitate theologiam. Sapientiæ fontem. i. de intelligibilibus angelicisq; formis exactam metaphysicam.

cam, & scientiæ flumen.i. de rebus naturalibus firmissimam philosophiam esse clara in primis uoce pronunciauit. Hi libri Sixtus quartus pontifex maximus, qui hunc, sub quo uiuimus feliciter Innocentium octauum proxime antecessit, maxima cura studioq́ curauit, ut in publicam fidei nostræ utilitatem latinis literis mandarent. Iamq́ cum ille decessit, tres ex illis peruenerant ad Latinos. Hi libri apud Hebræos hac tēpestate tanta religione coluntur, ut neminem liceat nisi annos xl. natū illos attingere. Hos ego libros non mediocri impensa mihi cum comparassem, summa diligentia indefessis laboribus cum perlegissem, uidi in illis, testis (est Deus) religionē nō tam Mosaicā quàm Christianam, ibi trinitatis mysteriū, ibi uerbi incarnatio, ibi Messiæ diuinitas, ibi de peccato originali, de illius per Christum expiatione, de cælesti Hierusalem, de casu dæmonum, de ordinibus angelorum, de purgatorijs, de inferorū pœnis, eadem legi, quæ apud Paulum & Dionysium, apud Hieronymum & Augustinū quotidie legimus. In his uero, quæ spectant ad philosophiam, Pithagoram prorsus audias & Platonem, quorum decreta ita sunt fidei Christianæ affinia, ut Augustinus noster immensas Deo gratias agat, quòd ad eius manus peruenerint libri Platonicorum. In plenum nulla est fermè de re nobis cum Hebræis controuersia, de qua ex libris Cabalistarum ita redargui conuinciq́ non possint, ut ne angulus quidē reliquus sit, in quem se condant. Cuius rei testem

ploratáq; adiuto aliorum interpretum opera & diligentia. Et tamen oblatrabant canes mei minutula quædam & leuia, ad numeri ostentationem me accumulasse, quasi nõ omnes quæ ambiguæ maxime controuersæq; sunt quæstiones, in quibus principales digladiantur Academiæ, quasi non multa attulerim his ipsis, qui & mea carpunt, & se credunt philosophorum principes & incognita prorsus & intentata. Quin ego tantum absum ab ea culpa, ut curauerim in quàm paucissima potui capita cogere disputationem, quam si ut consueuerunt alij partiri ipse in sua membra & lancinare uoluissem, in innumerum profecto numerum excreuisset. Et ut taceam de cæteris, quis est q nesciat unum dogma ex nongentis, quod scilicet, de conciliãda est Platonis Aristotelisq; philosophia, potuisse me citra omnem affectatæ numerositatis suspitionem in sexcenta ne dicam plura capita deduxisse, locos scilicet õmes, in quibus dissidere alij, conuenire ego illos existimo, particulatim enumerantem. Sed qd ego his diutius immoror, & non potius ad id deuenio, cuius gratia totũ hoc opus susceptum est, ut liquido, ut luce clarius, ut extra omnẽ controuersiam non me solum non impium, sed impios & hæreticos esse illos comprobem, qui me hæreticum esse aut fuisse aliquando dicere non erubescunt. Agam autem hoc ego nõ conuicijs & contumelijs, sed ipsis rebus & rationibus afferendo in mediũ quæ dixi, quæ scripsi, quæ sensi. Quid item illi dixerint & senserint. Examinabũt

hæc deinde aliȷ uiri docti & insignes, & apud nostras & apud exteras Academias iudicabit sancta sedes & sedẽs in ea Innocentius octauus. Cuius iudicium negligere aut uiolare nephas & flagitium. Ipse iudex supremus in terris, qui eum refert, qui iudex est uiuorum & mortuorum. Ipse promptuarium arcanumq; ueritatis qui eius agit uices, qui est ipsa ueritas & caro factus habitauit in nobis, ut ueritatem nobis annunciaret. Sed iam ad ipsas examinandas quæstiones descendamus, quas magistri isti quasi hæreticas damnarunt. Quod facturo mutanda est loquẽdi ratio. Est enim mihi cum barbaris sermo, & ut lepide est in prouerbio, Balbi enim nisi balbos intelligunt.

OMissæ sunt hic ex industria tredecim illarum propositionum damnatarum Apologiæ, duabus ex causis. Vna quod nihil in illis doceat, sed tantum scholastice cum aduersarijs agit, frigidas illorum argumẽtationes breuibus confutando. Altera, eo q ipsæ in alijs suis operibus impressæ exstãt, noluimus emptorem in re nullius utilitatis iterum onerare.

Propositiones condemnatæ p Scholasticos.

Prima est de descensu Christi ad inferos.
ij. De pœna peccati mortalis.
iij. De adoratione crucis et imaginum.
iiij. An supponitari à Deo possit natura irrationalis.
v. De Magia naturali & Cabala hebræorum.
vi. De eucharistiæ sacramento.
vij. De salute Origenis.
viij. Non esse in libera potestate hominis, credere.
ix. De accidentibus in Sacramento.
x. De uerbis consecrationis.
xi. De miraculis Christi.
xij. An Deus intelligat.
xiij. De abdita animæ intelligentia.

CVm Magiam illam naturalem, & Cabalam Iudæorum pauci nostri temporis sciunt aut intelligant, adiecimus ea de re authoris doctiss. cõmentationes. Quas si quis pressius inspexerit, erunt ei in similibus mysterijs ac ænigmatibus loco Oedippi.

De Magia naturali & Cabala Hæbræorum, Apologia Iohan. Pici Mirandulæ.

Vinta conclusio per istos damnata fuit hæc. Nulla est scientia quæ nos magis certificet de diuinitate Christi quàm Magia & Cabala. Hanc conclusionem ego declarãdo dixi, quod inter scientias quæ ita sunt scientiæ, quod neque ex modo ꝓcedendi, neque ex suis principijs, neque ex suis conclusionibus innituntur reuelatis, nulla est quæ nos magis certificet, eo modo quo de hoc certificare possunt, scientiæ humanitus inuentæ, quàm Magia illa, de qua ibi ponuntur conclusiones, quæ est pars scientiæ naturalis, & pars illa Cabalæ, quæ est scientia & non est Theologia reuelata. Dixerunt isti magistri, quod declaratio mea non erat ad propositum uerborum præfatæ conclusionis, & ꝙ præfata conclusio de uirtute sermonis falsa, erronea & hæretica. In qua sua dãnatione quot

quot sint damnāda quæso sigillatim uideamus. Primo dicant mihi quomodo esse potest magis declaratio mea ad propositum uerborum conclusionis meæ? Quid em̄ est in illa declaratione aliud quàm explicite declarare uim singulorū terminorum in conclusione positorum. Ibi em̄ primo exponitur, quid intelligam per sciētiam, cum dico nulla scientia, & quid pro certificare, quid per Magiam, quid per Cabalā, nec uideo ego quid ulterius restet declarandum. Secundo uolo ostendere, quod de uirtute sermonis nō solū est falsa et hæretica, sed immo sua opposita est falsa, & secundum ipsos totaliter hæretica. Dicta enim conclusio est una negatiua, quæ exponitur disiunctiue per tres cathegoricas sic. Nulla scientia non reuelata &c. Alia à Magia & Cabala certificat de diuinitate Christi, uel Magia & Cabala nō certificāt &c. uel Magia & Cabala magis nos certificant de deitate Christi quàm alia scientia non reuelata. Ista aut disiunctiua est uera & catholica, quia saltem habet unam partem ueram. Et ita patet iam quod de uirtute sermonis nō est falsa, sed quod sua opposita secundum eos sit hæretica, patet. Nam opposita huius, nulla scientia non reuelata &c. magis certificat &c. est ista. Aliqua scientia non reuelata magis certificat de deitate Christi quàm Magia & Cabala, ad quam sequitur de uirtute sermonis, quod Magia & Cabala certificant de diuinitate Christi, quod ab eis reputatur pro hæretico, & ita patet quod dum uolunt damnare de uirtute sermonis istam negatiuam

tiuam, nulla ſcientia magis certificat de diuinita te Chriſti, quàm Magia & Cabala, coguntᵉ per ſuum iudiciũ ipſimet habere pro catholica iſtam affirmatiuam, Magia & Cabala certificãt nos de diuinitate Chriſti. Quàm aũt in ſe ſit ipſa conclusio uera, profecto euidentiſſime poteſt declarari, licet nonnulla ſit ſcientia humanitus inuenta, quæ nos certificare poſſit de diuinitate Chriſti, quia certificationem de diuinitate eius, ut in præcedenti diximus concluſione, nõ habemus, niſi ex modo faciẽdi miracula quæ fecit, quæ miracula & eſſe facta ab eo, & eſſe taliter facta non niſi ex teſtimonio ſcripturæ ſcimus. Tamẽ ſi qd ad hoc nos poſſunt adiuuare ſcientiæ humanæ, ſicut & adiuuant in cognitione multarum ueritatum ſupernaturalium, nulla eſt quæ magis nos poſſit adiuuare, quàm Magia & Cabala quas diximus. Ad hoc. n. ut miracula Chriſti nobis ſuam teſtentur diuinitatẽ, oportet cognoſcere primo, quod non potuerũt fieri in uirtute naturali ſed ſolum in uirtute Dei. Secũdo oportet ſcire, quod illam uirtutem à ſe habuerit Chriſtus & non aliunde. In primo nulla ſcientia humana nos poteſt adiuuare magis quàm illa qua cognoſcuntur uirtutes & actiuitates agentium naturalium, & earum applicationes proportiones'q; ad inuicẽ & ad ſua paſſa naturalia, & quid poſſunt uirtute propria & quid non, hoc autem inter ſcientias humanas magis cognoſcit iſta ſcientia, quam ego uoco Magiã naturalẽ, de qua poſitæ ſunt concluſiones, & illa pars Cabalæ,

quæ

quæ eſt de uirtutibus corporum cæleſtium, per quas quia cognoſcitur non poſſe per uirtutes naturales illa opera fieri quæ fecit Chriſtus. Ideo ego inter magicas concluſiones iſtam propoſitionem poſui: Miracula Chriſti non potuerunt fieri per Magiam, utpote illam concluſionem ſcilicet cuius ueritas ex iſta ſcientia poſſit haberi, & ita patet iudicium iſtorum magiſtrorum nõ bene fuiſſe magiſtrale, & præſertim cũ ipſi de uirtute ſermonis damnent eam, quæ eſt talis, quod etiã, ſi ſenſus eius, quem diximus non eſſet catholicus, adhuc ipſa non eſſet in ſe damnanda, quia de uirtute ſermonis non infert illum ſenſum, cũ ſit propoſitio negatiua exponenda diſiunctiue per tres cathegoricas, ut dictum eſt ſupra. Et ad pleniorem huius concluſionis declarationem, primo eſt ſciẽdum, quod ſicut ſupra dixi, ꝓ hanc concluſionem non intendo comparare Magiã & Cabalam ad ſcientias reuelatas. Quia non accipio in concluſione ſcientiam generaliter, ſed ꝓ ſcientia, quæ neq; ex modo procedendi, neq; ex ſuis principijs, neq; ex concluſionibus innititur reuelationi, neq; etiam in præſenti concluſione loquor de certitudine ſcientiæ habitæ ex reuelatione modo prædicto, ſed de certitudine ſcientiæ inuentæ uel acquiſitæ per demonſtrationem, nõ à priori ſed à poſteriori, per effectꝰ ſcilicet, quare intendo dicere quod ſi aliqua ſcientia humanitꝰ adinuenta, et nõ reuelata certificet de diuinitate Chriſti per miracula eius, hoc maxime facit ſcientia, qua cognoſcuntur uirtutes & actiuitates agẽ

tium

tium naturalium & eorum applicationes ad inuicẽ, & ad sua passa naturalia, & per quas cognoscitur quid possunt agentia naturalia uirtute propria, & quid non. Nam hoc cognito uidentes deinde opera Christi excedere gradum & terminũ illorum, quæ possunt fieri per agẽtia naturalia, concludimus necessario, quod fuerunt facta uirtute diuina, quod scire non possemus illo nõ cognito. Nã ignoratis terminis potentiæ & uirtutis rerum naturalium, stat nos dubitare illa eadẽ opera quæ fecit Christus posse fieri per media naturalia. Cum ergo talia maxime cognoscat illa pars Cabalæ, quæ est de uirtutibus corporũ cælestium, & illa pars scientiæ naturalis, quam ego nunc uoco Magiam naturalem, & plures etiam catholici doctores sic nominauerunt, qualitercũ qꝫ alij ipsam nominare uelint. Ideo nõ hæretice, non superstitiose, sed scientifice, sed uerissime & catholice dixi per talem Magiam & Cabalã adiuuari nos in cognoscẽda diuinitate Christi. De ista autem Magia naturali facit mentionem etiã summus theologus Guilielmus episcopus Parisiensis coætaneus Roberti Linconieñ. qui dicit, quòd Magi prohibiti dicuntur quasi mali, quia mala faciunt. Magi autẽ naturales dicuntur quasi magni, quia magna faciunt, & quia isti tollerare non poterãt hoc nomen Magiæ, & tota urbe exclamabant me approbare Necromantiã, quã tota ecclesia damnabat. Dico iterum, & iterum dico, quod hoc nomen Magia est nomen æquiuocum ad id, quod dicitur Necromantia, quæ fit per pacta & fœdera cũ dæmonibus, & ad par

tem practicam ſcientiæ naturalis, quæ nihil aliud docet, quàm facere opera mirabilia mediante uirtutibus naturalibus, per applicationem earũ ad inuicem & ad ſua paſſa naturalia, & hãc nunquam damnauit eccleſia, nec dãnare poteſt, ſed plures eccleſiaſtici doctores & catholici eam approbauerunt & ſecuti ſunt. De hac, ut dixi, tractat Guilielmus Pariſieñ. in ſuo de uniuerſo corporali & ſpirituali, & dicit quòd illa Magia prohibita maxime abundauit in Aegypto, quia ibi uigebat cultus dæmonum. Iſta autẽ naturalis in Aethiopia & India, quia ibi eſt maxima copia herbarum & aliarum rerum naturalium habentium efficaciam in iſta naturali Magia. Et alibi etiam in ſuo libro de legibus eiuſdẽ ſcientiæ meminit, eam aſſerens eſſe partem ſcientiæ naturalis. Hanc naturalem Magiam non erubeſcit uir catholicus & ſanctiſſimus Albertus Magnus dicere ſe fuiſſe ſecutum, & experientijs in ea multa comperijſſe. Et quid oportet plura dicere? Dicãt mihi iſti magiſtri, utrũ hoc, quod ego uoco Magiam naturalem, ſit res prohibita, aut aliquid cõtinens, quod ſit contra fidem, hoc dicere non poſſunt etiam uolentes. At dicent, in hoc te repræhẽdimus, ꝙ eam uocas Magiam, & æquiuocatione uocabuli ſcandalum facis in mentibus fidelium. Itẽ habemus apud doctores noſtros, ꝙ omnis Magia eſt prohibita. Si ergo omnis prohibita, ſequitur quòd nulla conceſſa. Sed tu dicis, ꝙ aliqua eſt non prohibita, ergo cõtradictorie ſentis ad doctores eccleſiæ. Mira profecto eſt rudi-

tas

tas ſic dicentium. Primo enim impoſitio nominum non fit nunc à nobis, ſed utimur nominibus & ſignificationibus eorum ex antiquorum conſuetudine. Si ergo ipſi hanc partem ſcientiæ naturalis Magiam uocare uoluerunt, quid me uis nouare nomina, & quòd illi Magiam nominauerunt, à me uocari Geometriam uel Arithmeticam. Nec ego primus nec nouus iſtã ſcientiam uocaui Magiam, ſed multi ante me & ſancti & docti uiri: illi in ius trahantur, illi damnent, ſi damnabile eſt iſtam ſcientiam hoc nomine nũcupari. Quam tamen nominis impoſitionem recte fuiſſe inſtitutam, ſi recte Paulum conſiderauerimus, poſſumus faciliter intelligere. Vocabulum enim hoc MAGVS nec Latinũ eſt, nec Græcum, ſed Perſicum, & idem lingua Perſica ſignificat, quod apud nos ſapiens. Sapientes autẽ apud Perſas idem ſunt, qui apud Græcos philoſophi dicuntur, ſic uocati à Pithagora, qui prius dicebantur ſapientes. Ferè enim apud diuerſas gentes diuerſis nominibus ſapientes eorum nuncupabantur, ut Druides apud Gallos, Prophetæ apud Hebreos uel Senedrim, uel Phariſæi, uel Cabaliſtæ: apud Indos Gymnoſophiſtæ: apud Aegyptios Sacerdotes: apud Græcos philoſophi: apũd Perſas Magi: et ſic de alijs. Sicut etiã regia dignitas peculiaria apud diuerſas nationes habet nomina, ut rex Aegyptiorum, qui prius Ptolemæus, poſtea Pharao, Perſarũ Artaxerſes, Romanorum Cæſar, Indorũ Preſtan, & eſt qui nunc corrupto uocabulo à noſtris uulgarib.

Magus.

garibꝰ diciturpresbyter Ioan.& ſic de aliis. Si ergo Magia idē eſt, qđ ſapientia, merito hāc practicā ſcientiæ naturalis, quæ præſupponit exactam & abſolutam cognitionem omnium rerum naturalium, quaſi apicem & faſtigium totius philoſophiæ peculiari & appropriato nomine Magiam, id eſt ſapientiam, ſicut Romam urbē: Virgilium, poetā: Ariſtotelē, philoſophū, dicimus, appellare uoluerunt. Quod ſi hoc nomen Magi ita abhorremus, utiqꝫ neqꝫ Euangelium patienter audiemus, dicens, quod Magi uenerunt ab oriente adoraturi Chriſtum. Non erant illi Magi Necromātes & cum dæmonibus confœderati, qui hoſtem dæmonum immo dominū, & de eis mox triumphaturum uenerunt adorare. Sed erant uiri ſapientes., cæleſtium & terrenarū rerum ſcientia edocti, qui ipſam patris ſapientiam in humano corpore factam uiſibilem coluerunt & uenerati ſunt. Hanc autem differentiam apertiſſime dat intelligere Hiero. in epiſtola ad Paulinū, in qua mentionē faciēs de Appollonio Thianeo ait: Appollonius Thianeus, ſiue magꝰ ut uulgꝰ, ſiue phūs ut Pithagorici dicūt. In qbus uerbis expreſſe ſignificat Hieronymꝰ, qđ illud quod eſt uera philoſophia, à uulgaribꝰ qñqꝫ creditur eſſe illud, quod ipſi appellant Magiā. Nō ergo ego ſum reprehendendus, qui ex proprio & uſitato modo loquendi non ſolum doctorū eccleſiæ, ſed etiam ipſius Euangelii hanc ſapientiam naturalem Magiam uocauerim. Sed neqꝫ ꝙ æquiuocatione uocabuli ſcandalum fecerim fi-

Magia apex philoſophiæ

delibus, quia in conclusionibus meis non sum usus hoc nomine indistincte & æquiuoce, sed ad tollendam omnem cuiuscunque sinistræ opinionis occasionem, distinxi Magiam licitam ab illicita, & naturalem à superstitiosa, declarans quid sit ista naturalis, & quid possit, & quid nō possit, taliter ut etiā simplices & rudes impiū aliquid uel erroneum in fide de meis conclusionibus suspicari non possunt, in quibus Magiam prohibitam omnino refellens & detestans posui hāc primam conclusionem præcise in ijs uerbis. Tota Magia, quæ in usu est apud Modernos, & quam merito exterminat ecclesia, nullam habet firmitatem, nullam ueritatem, nullum firmamētum, quia pendet ex manu hostium primæ ueritatis, potestatum harum tenebrarū, quæ tenebras falsitatis male dispositis intellectibus offendunt. Et post istam conclusionem pono secundam, quæ dicit, quod Magia naturalis est licita & non prohibita, et potestor de me ista tantum locuturum, quo facto, quæ amplius suspitio remanere potest, aut quod scandalum fieri per æquiuocationem huius nominis Magia, quam sic distinxisse, & cum reprobatione illius superstitiose & diabolice, istam naturalem approbasse non solum non ad scandalum, sed ad ædificationem potest esse simplicibus. Ex quibus ego multos uidi, qui audientes, quod Magi uenerunt adorare Christū, credentes nihil aliud significare hoc nomen Magos quàm Necromantes, hinc sumunt argumētum, quod Magia non sit prohibita, nec contra

fidem Christi, quando ipsum Christum Magiæ cultores primi adorauerunt. Vtile est ergo docuisse fideles, ne cum Magum audiunt, dæmonum cultorem semper intelligant. Et cum audiunt apud Persas Magos in summo honore & reuerentia habitos propter eorum doctrinā & sapientiā, sciant philosophos illos fuisse non Necromantes, quos utpote populis exitiales & damnosos, immo pestiferos omnes gentes semp eiectos et male habitos persecutæ & detestatæ sunt. Similiter cum legunt Albertum inter experimenta Magiæ multum temporis consumpsisse, de Magia naturali hoc intelligant, non de prohibita, ne exemplo tanti uiri illi se dedant, quod illi licuit sibi quoq; licere præsumentes. Scādala ergo tollunt non generant de mentibus fidelium nostræ Magicæ conclusiones. Quod si quando legunt apud doctores, omnem Magiā esse ꝓhibitam, statim utiq; ex causis prohibitionis intelligent ipsos de ea solum loqui, quæ habet commertium cum dæmonibus, & de naturali nihil eos intendere. Est autem, ut dicit Hilarius, intelligentia dictorum ex causis assumēda dicendi. Quod si ad uim uerborum uoluntt recurrere, possunt scire ex Dialectica, qđ negatio uel distributio termini multiplicis, non negat aut distribuit ipsum ꝓ omi supposito cuiuslibet significati copulatiue. Quare cum iste terminus Magia sit æquiuocus ad superstitiosam & ad naturalem, distributio addita ei non distribuet ipsum pro quolibet supposito cuiuslibet significati copulatiue. Sed ex di

ctis,quod omnis Magia prohibetur, habebitur solũ,quod omnes species Magiæ superstitiosæ, quæ omnes secundum unum nomen & unã rationem dicuntur. Nam multæ sunt prohibitæ, & hæc omnia sunt clara & dilucida etiam mediocriter eruditis. Nullo ergo modo debuerunt istis magistris esse suspectæ cõclusiones meæ Magicæ,cum,sicut dixi in prima conclusione,refellam omnem Magiam prohibitam ab ecclesia, illam damnans & detestans,protestans me solum loqui de Magia naturali,& expressius per specialem conclusionem declarans, quod per istam Magicam nihil operamur nisi solum actuando uel uniendo uirtutes naturales. Sic enim dicit cõclusio xi. conclusionum Magicarum: Mirabilia artis Magicæ non sunt nisi per unionẽ & actuationem eorũ,quæ seminaliter & separatæ sunt in natura,& idem est,quod dixi in xiij.conclusione,quod Magiam operari nõ est aliud quàm maritare mundum. Prædictam autem specificationem et restrictionem intentionis meæ,in conclusionibus Magicis ad Magiam naturalem intendo esse applicandam cuilibet cõclusioni particulari,& ita cum dico de actiuitate characterum & figurarum in opere Megico,loquor de uera actiuitate sua & naturali. Patet enim quod talem habent secundum omnes philosophos tam in agẽdo quàm in modo agendi & patiendi. Et licet secundum Peripatheticos longe minoris sint actiuitatis & uirtutis quàm sint qualitates materiales,tamen dicerẽt Pithagorici,quorũ ego philo-

sophiam

sophiã in cõclusione xxiiij. uoco secretiorẽ philosophiam, quia est minus nota & minus in usu, quod sicut Mathematica sunt formaliora physicis, ita etiã actualiora, & sicut in suo esse minus dependent, ita etiam in suo operari, & ita quod dixi de plus posse eorum, quamuis discordia Pithagoricorum & Peripathecorum sit indifferẽs ad fidem, tamen non dixi, ut in se & absolute uerum, sed ut consequens ad secretam philosophiã Pithagoricorum modo prædicto intelligendam, quorum etiã sententia est inter omnia Mathematica numeros ut formaliores, ita etiã esse actualiores, & inter numeros impares ternariũ. quia sit primꝰ impar, & primum in unoquoq; genere est perfectissimum in illo genere, & inter numeros pares denarium, qui est omnis numerus ut patet. Ab eo enim ultra numeramus per replicationem, & hoc intendebam per id, quod dixi de ternario & denario in Magia naturali. Numeris aũt etiã efficientiam & uirtutem tam ad bonum quàm ad malum attribuunt doctores catholici. Vnde Hilarius in commento suo super psalmos inquirendo causam, cur psalmorum ordo non sit secundum historiam, sed sæpe psalmus, qui prius fuit compositus, posterior in ordine collocatur, sic inquit. Non est aũt ignorandum indiscretum apud Hebræos esse numerum psalmorum & sine ordinis annotatione esse conscriptos. Non enim illic primus aut secundus aut tertius aut quinquagesimus aut centesimus prænotantur, sed sine præscriptione aliqua

Numerorũ uires.

ordinis in unum permixti sunt. Hesdras enim, ut antiquæ traditiones ferunt, incompositos eos et pro authorum ac temperorum diuersitate dispersos, in uolumen unum collegit & retulit. Sed lxx. seniores secūdum Moysi traditionem ad custodiā legis atq; doctrinæ in synagoga ma nentes. Posteaq; illis à rege Antiocho transferen dæ ex Hebræo in Græcum sermonem totius legis cura mandata est, spiritali & cælesti scientia uirtutes psalmorum intelligentes, in numerum eos atq; ordinem redegerunt, singulis quibusq; numeris pro efficientia sua & absolutione per= fectus perfectorum & efficientium psalmorum ordine deputantes. hæc Hilarius ad uerbum. Ex quibus apertissime patet, quod numerus uirtu= tem dat & efficientiam. Hieronymus quoq; contrà Iouinianum infaustum dicit esse numerum xx. in quo seruiuit Iacob & uenditus est Ioseph, & quem dilexit Esau, in eo quædā munera accipiens. Et in eodem loco laudat denariū, dicens de eius laudibus se sæpius dixisse. Et in eodem li. caput viij. dicit, quod ideo in secunda die non fu it dictum, & uidit Deus quoniam bonum, quia binarius numerus sit malus. Quinimmo ex numero binario sumit argumentum contra biga= mos, & propter hoc dicit, omnia animalia im= munda in arcam Noe bina ingredi, septena aūt quæ sunt munda. Similia centies inuenies apud Basilium, Nazāzenum, Ambrosium, Originē, Augustinum & alios. Quin Raban9 insignis do ctor ecclesiæ de numerorum uirtutibus specia= lem li-

lem librum cõposuit,& obseruare ubiq; propri etates ipsorum numerorum inuenies semper ecclesiasticos doctores etiã quandoq; quasi usq; ad curiositatem, si dici potest, dum nunc ad binarium duo testamenta, duo cherubin, duo charitatis præcepta, duas primas dignitates, duos primos populos referũt. Nunc ternarij mysterium in supersubstantiali diuinitate, in triduo sepulchri, in tribus theologicis uirtutibus, in tribus tẽporibus, naturæ, legis, & gratiæ: in tribus statibus perfectionis contemplantur. Nunc non sine mysterio, sed propter occultam etiã ipsius numeri proprietatem esse uolunt, quod xl. dies Moyses, xl. Helias, xl Christ9 ieiunauerit, & per xl. dies post resurrectionem ascenderit, & per xl. horas fuerit apud inferos, & post xl. dies Niniue (quæ est typus figuræ huius mundi) subuertẽt, & per totidem dies noctesq; pluit super terram dominus. Magnum item dicunt continere sacramentum, quod in quinquagenario numero, in quo fit remissio peccatorum. In eodem etiã descenderit spiritus sanctus. Et in eodẽ numero positus sit psalmus, Miserere mei Deus, quod maxime notant Hilarius & Origines, & his per omnia multum concordant mysteria Cabalistarũ, qui quinquagenarium numerum attribuũt spiritui sancto, qui spiritus sanctus apud cos etiã p ignem significatur, in qua forma & in quo numero dierum descendit super apostolos. Estq; & apud eos spiritus sanctus tertia persona siue proprietas in diuinis procedens à prima & à secũda,

quæ secunda dicitur sapientia, & procedit à prima, & differt ab utraque solum ratione processionis, sicut scilicet id quod procedit, differt ab his, à quibus procedit, cum sit tamen per substantiã & essentiam idem cum illis. Hæc expresse dicũt Cabalistæ, quorum dicta isti magistri à me contra Iudæos allata ut suspecta de fide abominabãtur. Vocant autem & eandem tertiam proprietatem pœnitentiam, quod concordant modo dictis, ut idẽ sit numerus attributus spiritui sancto, qui & pœnitentiæ sacramẽto. Vnde & illud possumus colligere, peccatum in spiritum sanctum proprie peccatum esse impœnitentiæ, quod non remittitur in hoc seculo neque in futuro, sed de his aliàs. Duo denarij etiã secretam aliquam proprietatem in xij. tribubus Israel, in xij. apostolis, in xij. lapidibus cælestis Hierusalem speculantur. Credunt etiã non sine causa neque casu in denarium numerum coincidisse & præcepta legis, & decem chordas psalterij, & apud Hebræos, ut habetur in Midrasthillum cantores psalmorum decem, qui sunt Adã, Abraam, Melchisedech, Moses, Asaph, Dauid, Salomon, & tres filij Chore, quamuis aliter à nostris enumerentur, & correspondent decem organa, id est decem instrumenta uel decem modi musicæ, quibus canantur, sic dicti apud Hebræos.
id est, Nesa, Nieum, Mizinor, Syr, Thephila, Beracha, Alel, Odaia, Asre, Alleluia, quæ ego obseruaui sic distinguenda, ut per primum canantur odæ. Secũdum idem est quod Organũ. Per
tertium

tertium psalmi. Per quartum cantica. Per quintum orationes. Per vi. benedictiones. Per vij. laudationes. Per viij. gratiarum actiones. Per ix. felicitas alicuius. Per ultimum laudes Dei tantũ. Addas tu & Meschil, quo canuntur contemplationes, & erit Alleluia quasi Eisoph, non ponens in numerum cum alijs. Addunt & x. dies, quib9 post ascensum Christi descẽdit spiritus, & decem cortinas in templo, & similia innumera & infinita, illud dicentes semper, quod nihil casu, sed omnia Deus per suam sapientiam ut in pondere & mensura, ita in numero disposuit. Taceo quot & quanta obseruent in nouenario, ut præter hierarchias angelorum & nouem beatitudinum gradus iuxta Matthæum, etiã longitudinem cubitorum Og regis Basan, qui typus est diaboli, non credant esse casualem & sine mysterio, illud etiã obseruantes, quod dominus hora nona clamauit. Nonne etiã in quatuor euangelijs, quatuor fluminib9 paradisi, quatuor animalibus Ezechielis, quaternarij perfectionem considerant, & senarij in sex diebus creationis mundi, & in sex ætatibus, siue septima sit futura uita, ut uult Augustinus siue octaua ut Hieronymus: quin & illud non prætermittitur, quod dominus sexta feria passus est. Quid de septenario, cum magna dicerent attentione dignum, quod die septima domin9 quieuit, quod septem dona spiritus sancti, & in Apocalypsi septem signacula libri, septem cornua, septem oculi, septem angeli, septem ecclesiæ, septem candelabra, septem stellæ, septem spi

ritus nequiores,& septem nequitiæ apud Salomonem,& septies in die Deo canit Dauid propheta. Quartumdecimum autem numerum ita uidemus obseruatũ à Matthæo,ut ad hoc quod posset eum ubiq; in generationibus Christi retinere,nonnullas etiã generatiões prætermiserit. De medicis,de Astrologis,de philosophis,maxime Platonicis & Pithagoricis nihil affero,sed solum de nostris ecclesiasticis doctoribus.Cum de hoc agatur,utrum credere esse ꝓprietates in numeris & uirtutes aliquas naturales, aliquo modo ueritati fidei catholicæ repugnet, Quas cum uideamus etiã, ut dixi, fortasse usq; ad curiositatem à catholicis authoribus obseruatas, nihil est amplius cur dubitemus,non esse talem opinionem pro hæretica reijciendam. Cum ergo in cõclusionibus meis de figuris,de numeris loquor, non loquor quantum ad superstitiosum usum suum per pacta & conuentiones cum dæmonibus,quia hæc omnia reprobaui in prima conclusione mea. Similiter de nominibus, quod habeant aliquam actiuitatem naturalem etiã notum est omnibus. Quam quidem actiuitatem naturalem non habent ut significatiua sunt ad placitũ; sed ut sunt in se quædam res naturales. Ideo dixi nomina illa habere uirtutem in Magia naturali, non ut significatiua sunt, nisi forte essent aliqua quibus significatio esset naturalis, sicut Stoici dicunt de omnibus nominibus, quibus ut aduersantur Peripathetici,ita Plato in Cratilo assentitur de his, quæ sunt recte imposita. Origenes aũt

le Hebraicis hoc ſentit, & ideo dicit, quod quæ-
dã nomina Hebraica in ſacris literis, ſicut Oſan-
na, Sabaoth, Alleluia, & ſimilia, fuerunt ſic reſer
uata & non mutata in aliam linguam, in qua nõ
retinuiſſent ſuam naturalem ſignificationem, &
conſequenter uirtutem, & hoc ſolum intendebã
dicere, dum comparabam nomina ſignificatiua
non ſignificatiuis, & noïa Hebraica aliјs in ſua
efficacia in Magia naturali &c. Volo autem et a-
liquid dicere latius de iſta Cabala, quanq̃ & ſu- Cabala.
pra in prima parte Apologiæ noſtræ multa di-
xerimus, ſed illa forte non magis ab iſtis magi-
ſtris intelligentur, quàm intelligantur barbara
ab eruditis. Quare & hic aliquid ſecum hoc Pari
ſienſi ſtilo dicemus de iſta Cabala, horrendum e-
nim iſtis patribus uidetur hoc nomen, & ex ipſo
penè ſono timendum, ita ut forte ſint ex ipſis qui
Cabaliſtas nõ homines, ſed hircoceruos potius,
uel centaurũ, uel omnino mõſtruoſum aliquid
eſſe ſuſpicentur. Quinimmo audi rẽ ridiculam,
cum ſemel quidam ex eis interrogaretur, quid
eſſet iſta Cabala, reſpondet ille fuiſſe perfidũ quẽ
dam hominem & diabolicum, qui dictus eſt Ca
bala, & hunc multa contra Chriſtum ſcripſiſſe,
inde ſequaces eius dictos Cabaliſtas. Quis quæ-
ſo hic riſum teneat? Eſt ergo ſciendum opinionẽ
eſſe, non ſolũ Rabi Eliazar, Rabi Moſis de Ae-
gypto, Rabi Simeõ Benlagis, Rabi Iſmael, & Ra
bi Iodan, & Rabi Nachinan, & aliorum quam-
plurium ex ſapientibus Hebræorum, ſed noſtro-
rum etiã doctorum, ut infra oſtendam, præter

legem

legem quam Deus dedit Moysi in monte,& quã ille quinq; libris contentam, scriptam reliquit, reuelatam quoq; fuisse eidẽ Moysi ab ipso Deo ueram legis expositionem cum manifestatione omnium mysteriorum & secretorum, quæ sub cortice & rudi facie uerborum legis continerentur. Deniq; duplicem accepisse legem Moysen in monte, literalem & spiritalem, illam scripsisse et ex præcepto Dei populo cõmunicasse, de hac uero mandatum ei à Deo, ne ipsam scriberet, sed sapientibus solum, qui erant lxx. communicaret, quos idem Moyses ex præcepto Dei elegerat ad custodiẽdam legem, eisq; itidem præciperet, ne eam scriberent, sed successoribus suis uiua uoce reuelarẽt, tum & illi alĳs, & sic ordine perpetuo. Ex quo modo tradẽdi istam scientiam per successiuam, scilicet receptionem unius ab altero dicta est ipsa scientia, scientia Cabalæ, quod idem est, quod scientia receptionis, quia idem significat Cabala apud Hebræos qđ apud nos receptio. Fuerunt autem postea hæc mysteria literis mandata, tempore & causa infra dicendis, & illi libri dicti sunt libri Cabalæ, in quibus libris multa immo penè omnia inueniuntur cõsona fidei nostræ. Fuerũt enim & ab ore Dei traditi, & à Iudæis ante Christum scripti, quo tempore nulla passione moueri poterant ad uiciandã uel corrumpẽdam ipsam ueritatem. Ex istis libris & authoribus huius scientiæ ego multas posui conclusiones ad confirmationẽ fidei nostræ cõtra Iudæos, quas cum isti magistri forte non bene considerassent,

ſent,ſuſpectas eſſe dixerunt in fide, & Iudaicam perfidiam ſapientes, quod tamen poſtea quàm intellexerũt quid eſſet Cabala, multos ex eis pu duit dixiſſe. Quod autẽ ita ſit, ut ſupradiximus, quod Deus Moyſi præter literalem legẽ, quam ipſe ſcripſit, dederit etiã & reuelauerit myſteria in lege contenta, habeo ex noſtris quinq; teſtes, Eſdram, Paulum, Originem, Hilarium, & euã geliũ. Primo enim habemus hoc ex textu Eſdræ, apud quẽ loquens dominus ſic inquit: Reuelans reuelatus ſum ſuper rubum, & locutus ſum Mo yſi quãdo populus meus ſeruiebat in Aegypto, & miſi eum & eduxi eum de Aegypto, & adduxi eum ſuper montem Sinai, & detinebam eum apud me diebus multis, & enarraui ei mirabilia multa, & oſtendi ei temporum ſecreta & finem, & præcepi ei dicens, hæc in palam facies uerba, & hæc abſcondes. Secundo habemus authoritatem Origenis, cuius teſtimonium in his, in quibus ab eccleſia recipitur, eſt ualidiſſimum, quia ubi bene, nemo melius. Hic ergo ſup illud Pauli ad Romanos tertio. Quid ergo amplius uideo, aut quæ utilitas circumciſionis? multũ per omnem modum, primum quidem quia credita ſunt illis eloquia Dei. Dicit Origenes conſiderãdum eſt, quia non dixerit literas eſſe creditas, ſed eloquia Dei. Ex q̃ dicto Origenis habes, quod præter literalem legem aliud quid traditum fuit Iudæis, quod hic uocat Paulus eloquia Dei. Literas enim, id eſt literalem legem eis fuiſſe traditã nemo negat, ſed non imputatur eis ad prærogatiuam

tiuam, quia litera per se occidit, & nisi adsit spiritus uiuificans, omnino per se est res mortua. Sed præter has literas tradita sunt eis eloquia Dei, de quibus merito gloriantur, quæ nihil aliud sunt quàm quod apud Hebræos dicitur Cabala, id est uerus legis sensus ab ore Dei acceptus, unde & apud Hebræos quandoque uocatur
quod idem est quod lex de ore nata, quæ propter illam successiuam receptionem deinde dicta fuit Cabala. Et quod istam scientiam deinde Moyses iam à Deo acceptam lxx. senioribus tantum communicaret, aperte testatur Hilarius, qui in expositione psalmi ij. Quare fremuerunt gentes &c. sic scribit. Erat autem iam à Moyse ante institutum in omni synagoga lxx. esse doctores. Nam idem Moyses, quamuis ueteris testamenti uerba in literis condidisset, tamen separatim quædam ex occultis legis secretiora mysteria lxx. senioribus, qui doctores deinceps manerent intimauerat. Cuius doctrinæ etiam dominus in euangelijs meminit dicens. Super cathedram Mosi sederunt scribæ & Pharisæi. Omnia ergo quæcunque dixerint uobis facite & seruate, secundum uero facta eorum nolite facere, doctrina uero eorum maneat in posterum, hæc Hilarius ad uerbum. Ecce quod Hilarius expresse testatur, fuisse præter legem scriptam doctrinam quandam aliam secretiorem, quàm Moyses ipsis lxx. sapientibus intimabat. Quod autem & ista secretior & uerior de mysterijs legis expositionibus passim non publicaretur, sed solum Moysi specialiter à Deo, & ab eo alijs

alījs tantum lxx. sapientibus fuerit reuelata, testatur etiam Origenes in loco præallegato sic dicens. De Mose prophetisq́;, & cæteris horum similibus, hæc intelligenda sunt dici, quibus sunt credita eloquia Dei. Adde & si quis apud eos sapiens & intelligens auditor, & mirabilis consiliarius fuit, hæc Origenes. Per hos autem mirabiles consiliarios illi intelliguntur, quos uocāt Hebræi Senedrim, id est lxx. illos seniores, quos elegit Moyses ex præcepto domini, quorum locū mihi uidentur tenere Cardinales in nostra ecclesia, & ad imitationem numeri illorum lxx. seniorum, ut nunc declarabimus, fuerūt redacta mysteria Cabalæ in lxx. libros principales tempore Esdræ. Vsq; enim ad tēpus Esdræ de ista doctrina nihil erat scriptum, sed solum, ut dixi, per successiuam receptionem tradebatur, unde Cabalisticæ nomen accepit. Postq̃ autem à Babylonica captiuitate restituti fuerunt per Cyrum, & sub Zorobabel instauratum fuit templum, tunc Esdras, qui fuit præfectus synagogæ, postq̃ reparauit legem scriptam Moysi, & correxit testamentum uetus, uoluit etiam, ut ista secreta Dei eloquia, quæ usq; ad illud tempus scripta non fuerant, scriberentur, & hoc quia propter captiuitatem gentis non poterant seruare illum ordinem tradendi sibi illam doctrinam per manus, et merito erat dubitandum, ne propter dispersionem eorum si non inueniebantur scripta tandem perirent. Statuit ergo Esdras ut scriberentur adhibitis ad hoc specialiter notarijs, & quia erant lxx. se-

niores siue consiliarij, inter quos erat hæc doctrina, iussit ut redigerētur omnia illa secreta in lxx. uolumina principalia, quæ tamen deinde etiam non nisi sapientibus cōmunicarentur, & hoc est quod apud Esdrā legitur his uerbis. Exactis xl. diebus locutus est altissimus dicens, Priora quæ scripsisti in palam pone, legant digni & indigni, nouissimos autem lxx. libros conseruabis, ut tradas eos sapientibus de populo tuo. In his enim est uena intellectus & sapientiæ fons, & scientiæ flumē, & sic feci hæc Esdras ad uerbū. Habetur autem de isto concilio, in quo fuerunt scripti isti libri mentio lata & diffusa apud Hebræos in libro, qui dicitur Sedorolā, id est liber seculorū, ubi habetur qui sederūt in concilio, & denique totius concilij gesta & ordo. Ex quibus omnibus satis patere potest, nō esse confictum à me, quod præter legem scriptam Moyses ueram quoque legis expositionē à Deo acceperit, & quod illa deinceps per successionem à Moyse lxx. senioribus, & ab illis alijs suis successoribus fuerit reuelata. Vnde & nomen accepit, ut diceretur Cabalistica, & tempore Esdræ in plures libros fuerit redacta, qui dicuntur libri Cabalæ, quos ego libros summa impensa mihi conquisitos (neque enim eos Hebræi Latinis nostris cōmunicare uolunt) cum diligenter perlegerim, inueniens ibi multa, immo penè omnia consona fidei nostræ. Visum est mihi habere posse Christianos, unde Iudæos suis telis confodiant, cum ab eis authoritas Cabalistarum, quos habent in magno honore & reueren-

& reuerentia, negari non possit. Est autẽ ulterius sciendũ, quod ista expositio Bibliæ proportionatur modo exponendi Bibliam, qui apud nos dicitur Anagogicus. Sicut em̃ apud nos est quadruplex modus exponendi Bibliam, literalis, mysticus siue allegoricus, tropologicus & anagogic9, ita est et apud Hebræos. Literalis apud eos dicit Pesat, quẽ modum tenent apud eos Rabi Salamõ, Chemoy, & similes. Allegoricus Midras, unde sæpe apud eos audies Midras Ruth, Midrastyllim, Midras coelet, id est expositio per Midras, id est mystica super Ruth, sup psalmos, sup ecclesiasten: et sic de alijs. Et istum modum sequuntur maxime doctores Talmutici. Tropologicus dicitur sechel, quem sequuntur Abraam Abnazara, ubi literaliter nõ exponit, et Leui ben gerson, & multi alij, & ante omnes Rabi Moses Aegyptius. Anagogicus dicitur Cabala, & hoc quia illa expositio, quæ dicitur ore Dei tradita Moysi, & accepta per successionem modo prædicto, quasi semper sensum sequitur anagogicũ, qui etiam inter omnes est sublimior & diuinior, sursum nos ducens à terrenis ad cælestia, à sensibilibus ad intelligibilia, à temporalibus ad æterna, ab infimis ad suprema, ab humanis ad diuina, à corporalibus ad spiritualia. Et hinc est quod ualidissima inde argumenta habentur contra Iudæos, quia discordia, quæ est inter eos & nos, ut maxime patet ex epistolis Pauli, hinc tota præcipue dependet, quod ipsi sequuntur literam occidentem, nos autem spiritum uiuificantem, quod

unico exemplo sufficiat nunc declarasse. Nam cum eis in prophetijs promittitur, quod Messias eos liberabit de captiuitate, & adducet in terram promissionis & in Hierusalem, et in templo gaudebunt & congregabuntur. Ipsi hæc literaliter intelligentes dici de captiuitate mundana & de terra promissionis, quæ est Iudæa terrestris, similiter de materiali ciuitate Hierusalem & templo, non possunt credere illum fuisse Messiam, per quem eiecti sunt de illa terra promissionis, et ciuitas destructa, & dirutum fuit templum, quod si uoluerint simul cum Cabalistis anagogice exponendo scripturã intelligere, illa de cælesti Hierusalem, de captiuitate spirituali, de cælesti terra uiuentium cognoscant. & confiteãtur necesse est illum uerum fuisse Messiam, per quem totus penè orbis de manu dæmonis, cui per idolatriam seruiebat, fuit liberatꝰ. Quem fore effectum præcipuum aduentus Christi ipsorum Cabalistarũ firma est opinio. Ita cognosceretur esse de omnibus alijs, si conclusionum mearũ Cabalisticarum probationes uiderentur, nullum esse scilicet penè articulum in quo nobiscum Iudæi per Cabalistarum authoritatem sentire non cogantur. At statim insurgunt isti patres, & cur omnes Iudæi nõ fiunt Christiani, & cur Augustinus, Hieronymus & alij doctores ecclesiæ huius doctrinæ non meminerunt Miror de sapientia istorum patrum. Et quæso dicant mihi ipsi, uera fuerint ne miracula Christi an nostris falso confecta. Si uera dicunt, dicant & mihi, cur tunc non omnes

Iudæi facti sunt Christiani. Nam etiam si Cabalistas ipsos præsupponamus, eadem penitus scribere quæ Augustinus scribit, dubitandum tamen non est, maioris fuisse efficaciæ miracula uiuētis Christi ante eorum oculos quotidie facta, quàm authoritatē cuiuscunque authoris, quanquam apud eos maxime authentici. Sciāt autē esse prohibitum Iudæis legere illos libros antequam attigerint annum quadragesimum suæ ætatis. Et si quādo legunt & non credunt, sicut et in Christū ipsum, quem uiderunt non crediderunt, dico cū Origene, quod facti sunt de illis, q legunt & non intelligunt, legunt & non credunt. Obscuratum est enim insipiens cor eorum. Et sicut de illis eloquijs Dei, quæ supra declarauimus, esse istā Cabalisticam traditionē, dicit Paulus in hunc modum. Quid enim si quidam illorum non crediderunt, nūquid incredulitas illorum fidem Dei euacuauit? absit. Est enim Deus uerax, omnis autem homo mendax. Ita & nos dicamus, quid si multi non credunt, nunquid illorum incredulitas huius scientiæ ueritatem & nobilitatem euacuat? absit. Sunt autem maxime digni Christiani hac scientia, quia sicut ipsa est lex spiritualis nō carnalis, ita nos spirituales sumus Israelitæ, non carnales. Pertinet autem lex spiritualis ad eum, qui iuxta Paulum in abscondito uidens est, non ad eum qui in manifesto. Quod autem dicant se mirari doctores ecclesiæ de ista doctrina nunquam fecisse mentionem, satis nos supra ostendimus, & Hilarium & Origenem & Hesdram, & iuxta

hos Paulum & Euangelium huius scientiæ meminisse. Est autem et aduertendum, quod nunquam inuenies aut rarissime doctorem aliquem, ex nostris loquor de antiquis, aliquem ex Hebræis nominatim allegantem, sed in uniuersali tantũ uidebis dicentes, Sic dicũt Hebræi, Hæc est sententia Hebræorum. Et ego quidem nõ memini me hoc nisi semel inuenisse apud Origenem, qui allegat Huillum patriarcham coætaneum suum. Quare nihil mirum, si & authores Cabalæ ab eis nunquam audias nominatim allegari. Verum cum de Hebræorum testimonio uideamus quandoque doctores nostros ita confidere, ut sicut noster Hieronymus dicit, cum uolunt approbare quod dicunt Eusebius maxime Origenes & Clemẽs, & quàmplures alij, ad Hebræos se semper referant dicẽtes, Referebat mihi Hebræus, Audiui ab Hebræo, Hebræorũ ista sententia est. Et ipse Hieronymus etiã eos magistros uocet dicens, Hæc est sentẽtia magistrorũ, nihil dubitandum est de doctoribus Cabalæ eos intelligere, quod euidenti ratione potest demõstrari. Est enim omnis schola Hebræorum in tres sectas diuisa. In philosophos, in Cabalistas & in Talmuticos. Talmuticos allegari ab antiquis doctoribus nostris non est credendum, tum quia Clemens & multi alij, qui Hebræos allegant, fuerint ante compositionẽ ipsius Talmut, quæ fuit post Christi mortem plus quàm per cl. annos, tũ quia doctrina Talmutica est totaliter contra nos conficta ab ipsis Hebræis, iam cõtra Christianos

Talmut.

pugnan-

pugnantibus,quare illi doctrinæ talem honorē non detulissent nostri,ut tūc maxime aliquid dictum ab eis firmum putarent,cū Iudæorum testimonio corroboratur.Philosophos pariter certū est eos non allegare,quia & isti,qui scilicet secundum .Philosophiam exponere cœperūt Bibliā, cœperunt à modico tempore.Primus enim fuit Rabi Moses de Aegypto,quo adhuc uiuente floruit Auerrois Cordubensis,nōdum autem fluxerunt trecenti anni à morte Auerrois. Relinquitū ergo ut hæc Hebræorum doctrina,cui doctores catholici ex Hieronymi testimonio tantum deferunt,& quam adeo approbāt, sit illa quam ipsimet nostri doctores fatentur, & credunt à Deo Mosi,& à Mose per successionē aliis sapientibus fuisse reuelatam,& est illa,quæ ex hoc modo tradendi dicitur Cabala, quam sæpe etiam uideo à nostris authoribus hoc modo designari, dicendo ut dicit antiqua traditio.Hæc est prima & uera Cabala,de qua credo me primum apud Latinos explicitam fecisse mentionem,& est illa,qua ego utor in meis conclusionibus, quas cum expresse ponam contra Hebræos ad confirmationem fidei nostræ,nescio quo modo isti magistri habere potuerūt pro suspectis in fide. Verū quia iste modus tradendi per successionem, qui dicitū Cabalisticus,uidetur cōuenire unicuiq; rei secretæ & mysticæ,Hinc est quod usurparūt Hebræi ut unamquanq; scientiam,quæ apud eos habeatur pro secreta & abscondita,Cabalam uocēt, & unumquodq; scibile,quod per uiam occultam

alicunde habeatur; dicatur haberi per uiam Cabalæ. In uniuersali autem duas scientias hoc etiã nomine honorificarunt, unam quæ dicitur id est ars cõbinandi, & est modus quidam procedendi in scientijs, & est simile quid, sicut apud nostros dicitur ars Raimũdi, licet forte diuerso modo procedant. Aliam quæ est de uirtutibus rerũ superiorũ, quæ sunt supra Lunã, & est pars Magiæ naturalis suprema Vtraq; istarũ apud Hebræos etiam dicitur Cabala, propter rationem iam dictam, & de utraq; istarum etiam aliquando fecimus mentionẽ in cõclusionibus nostris. Illa enim ars cõbinandi est, quàm ego in conclusionib9 meis uoco alphabetariam reuolutionẽ. Et ista, quæ de uirtutibus rerum superiorũ, quæ uno modo potest capi ut pars Magiæ naturalis, Alio modo ut res distincta ab ea, est illa, de qua loquor in præsenti conclusione, dicens quod ad iuuat nos in cognitiõe diuinitatis Christi ad modum iam declaratum, & licet istis duabus scientijs nomẽ Cabalæ ex primaria & propria impositione non conueniat, transsumptiue tamen potuit eis applicari. Verum sicut cum olim Magi tantum dicerentur sapientes, Necromantes deinde & diabolici uiri sapientis sibi falso nomẽ uendicantes, magos se uocauerunt. Ita & quidam apud Hebræos res diuinas falsis & uanis superstitionibus polluentes, immo in rei ueritate quasi nihil à Necromantibus differentes, dixerũt se habere secreta Dei nomina & uirtutes, quibus dæmones ligarent, & miracula facerent, & Christũ

non

non alia uia fecisse miracula, & isti falso sibi Cabalistarum nomen uendicauerunt, dicentes artē suam esse illam ueram Cabalam, quam reuelauit Deus Mosi, sicut etiam dicunt Necromātes, quod illas suas incantationes & bestialitates habuerunt à Salomone, & ab Adam & ab Enoch, & à similibus, hanc autem falso uocatam Cabalam non solum ego non approbaui in conclusionib9 meis aut sequutus sum, sed expresse reprobaui, ponens cōclusionem specialem de directo cōtra istam, quæ dicit quod miracula Christi nō potuerūt fieri per uiam Cabalæ. Hæc sufficiant de præsenti conclusione, quæ specialem librum exigeret, si quid sit naturalis Magia, quid Cabala exacte uellemus declarare, hic sufficit ostendisse, nihil cōtineri in eis, quod catholicæ & orthodoxæ fidei repugnet.

E dascriptis numero noningẽtis, Dialecticis, Moralib9, Physicis, Mathematicis, Metaphysicis; Theologicis, Magicis, Cabalisticis, cũ suis tũ sapictum, Chaldæorum, Arabum, Hebræorũ, Græcorum, Aegyptiorum, Latinorumq; placitis, disputabit publice Iohannes Picus Mirandulanus, Concordiæ Comes. In quibus recitandis non Romanæ linguæ nitorem, sed celebratissimorum Parisiensium disputatorum dicendi genus est imitat9, propterea quod eo nostri temporis philosophi pleriq; omẽs utũtur. Sunt autem disputanda dogmata, quod ad gentes attinet, & ipsos hæresiarchas, seorsum posita, quod ad partes philosophiæ, pmiscue, quasi per satyram omnia simul mixta.

Conclusiones secũdum doctrinã Latinorum philosophorũ & theologorum Alberti Magni, Thomæ Aquinatis, Hẽrici Gandauensis, Ioannis Scoti, Egidij Romani, & Frãcisci de Maronis.

Conclu=

Conclusiones secundum Albertũ numero XVI.

1 Species intelligibiles nõ sunt necessariæ,&eas ponere,nõ ē bonis Peripatheticis cõsentaneũ.
2 Corruptis omnibus indiuiduis speciei humanæ,hæc est uera,homo est animal.
3 Hæc est in quarto modo dicendi per se, homo est homo.
4 In quolibet puncto materiæ,sunt per habitum inchoationis potestatiuum essentiæ omnium formarum naturalium,materiæ coæternæ secundum philosophos , concreatæ secundum fidem.
5 Forma in intensione & remissione,non uariatur secundum essentiam,sed secũdum esse.
6 Anima separata intelligit per species sibi à prĩcipio sui esse cõcreatas,quibus dum est in corpore,aut nunq̃ aut raro utitur.
7 Sonus fertur secundum esse reale usq; ad principium nerui auditiui.
8 Lumẽ nõ habet in medio nisi esse intẽtionale.
9 Organum auditus est neruus expansus ad cõcauum auditus.
10 Obiectum per se, & proprie sensus communis est magnitudo,ut bene dixit Auicenna:
11 Stat,speciem cuius dicimur reminisci, totaliter esse perditam.
12 Nõ introducit uegetabilis aĩa ante sensualẽ, nec sensualis ante rationalem,sed tota simul.

13 Licet ad receptionem ſpeciei cōcurrat ſenſus paſſiue, ad iudicandū tamē de ſenſibili actiue concurrit.

14 Corpus mobile, eſt ſubiectum ſcientiæ naturalis.

15 Corporis (in eo quod corpus) conſideratio, ad Metaphyſicum ſpectat.

16 Potentia reſpectatiua materiæ, non addit ſupra materiam rem, ſed rationem.

Concluſiones ſecundum Thomam numero. XLV.

1 Si ſpiritus à filio non procederet, à filio non diſtingueretur.

2 Proceſſus ſpiritus ſancti temporalis, attēditur ſecundum dona gratiæ gratum facientis.

3 Contingens rerū quæ ſunt, erunt aut fuerunt, exiſtentia ideo Deo fuit ab æterno infallibiliter nota, quia fuit æternitati eius præſentialiter præpoſita.

4 Contingentia ad utrūlibet futurorum cognitorum à Deo, ſimul ſtat cum infallibilitate diuinæ ſcientiæ.

5 Quodcunq; contingens Deus ſciuit eſſe futurum, neceſſario ſciuit illud eſſe futurum.

6 Ex diuina bonitate poteſt ſumi ratio prædeſtinationis aliquorum, et reprobationis aliorū, & ſola diuina uoluntas eſt ratio, quod iſtos reprobat & alios eligat in gloriam.

Licet

7 Licet Dei uoluntas conſequens ſemper impleatur, non tamen neceſſitatem rebus uolitis neceſſario imponit.

8 Nec, habẽs gratiam, poteſt etiam de potentia Dei abſoluta Deo non eſſe acceptus ad uitam æternam, nec non habens eſſe acceptus.

9 Opus ab anima charitate formata meretur æternam gloriam de condigno.

10 Potuerunt tres perſonæ diuinæ ſimul ſuppoſitare unam naturam.

11 Virtutes morales & cardinales remanebunt in patria poſt reſurrectionem.

12 Beatitudo eſt eſſentialiter in actu intellectus. Corollarium. Nec fruitio, nec aliquis actus uoluntatis, eſt eſſentialiter beatitudo.

13 Sacramẽta nouæ legis, ſunt cauſa gratiæ, nõ ſolum ſine qua non, ſed etiam ꝓ quã.

14 Verum corpus Chriſti eſt in cælo localiter, in altari ſacramentaliter.

15 Impaſſibilitas corporum poſt reſurrectionẽ erit ex pleno dominio animæ ſuper corpus.

16 Chriſtus in ultimo iudicio iudicabit non ſolũ in natura humana, ſed etiam ſecundũ naturam humanam.

17 Licet defendi poſſit quoquo modo, creaturã poſſe creare, rationalius tamen eſt, credere potentiam creandi creaturæ cõmunicari nõ poſſe.

18 Aeuum eſt ſubiectiue in angelo beatiori.

19 Non poteſt eſſe peccatum in uoluntate, niſi ſit defectus in ratione.

Non poteſt

20 Non poteſt per Dei potentiam idem corpus eſſe ſimul in diuerſis locis.

21 Non eſt ſub eadem ſpecie, angelorum plurificatio.

22 Deus in patria per ſpeciem non uidetur, ſed ipſe per ſuam eſſentiam intellectui applicatur, ut ſpecies intelligibilis.

23 Vnum ſupra ens nõ addit niſi priuationem diuiſionis.

24 Subiectum & propria paſſio realiter diſtinguuntur.

25 Forma generatur per accidens.

26 Materia ſignata, eſt principium indiuiduationis.

27 Eadem eſt numero qualitas à prĩcipio alterationis uſq; ad finem.

28 Tota libertas eſt in ratione eſſentialiter.

29 In generatione ſubſtantiali fit reſolutio uſq; ad materiam primam.

30 Ens dicit immediate decem cõceptus ita inter unitos, ut non unius ſint, ſed ad unum.

31 Eſſentia & exiſtentia in quolibet creato realiter diſtinguuntur.

32 De ead re nullo modo, actu diſtincta extra animã, pñt uerificari cõtradictoria.

33 Materia nullum dicit actum entitatiuum poſitiuum.

34 Nulla uirtus moralis præter iuſticiã eſt ſubiectiue in uoluntate.

35 Hæc propoſitio, Homo eſt riſibilis, non eſt in ſecundo modo dicendi per ſe.

Duo ac-

36 Duo accidentia solo numero differētia, non sunt in eodem subiecto.
37 Grauia & leuia à nullo alio motore mouentur, quàm uel à generante uel à remouente ꝓhibens.
38 Grauia potius se ipsis, quàm à seipsis mouentur.
39 Phantasma est agens secundarium & instrumentale in pro ductione speciei intelligibilis.
40 Difficultas intelligendi & ex parte ipsius intellectus & ex parte ipsius intelligibilis prouenire potest.
41 Potentiæ animæ ab anima realiter distinguuntur.
42 Quidditates in particulari à Metaphysico nō considerantur.
43 Implicat contradictionem, materiam esse sine forma.
44 Non est ponēda in Deo idea materiæ primæ.
45 Non sunt ponendæ ideæ generum.

Conclusiones secundū Franciscum numero VIII.

1 Ideo hæc est falsa, Essentia generat, quia essentia est ultimate abstracta et, generat formaliter prædicatur.
2 Potest uideri essentia sine personis, & una persona sine alia.
3 Voluntas nō potest non frui, ostenso obiecto fruibili.

4 Ens denominatiue dicitur de Deo.
5 Quiditates habent ab æterno suum esse formale à se, non ab extrinseco.
6 Nulla diffinitio adæquat diffinitum.
7 Pluralitas formalitatum stat cum identitate reali.
8 Esse non est de quiditate Dei, sed dicitur de eo in secundo modo.

Conclusiones secundum Ioannem Scotum, numero XXII.

1 Charitas non est distinctus habitus ab habitu gratiæ, quo mediante spiritus sanctus animã inhabitat.
2 Idea lapidis non est aliud quàm lapis productus à diuino intellectu in esse intelligibili, quod est esse secundum quid, existens in mente diuina, sicut cognitum in cognoscente.
3 Qui dixerit personas in diuinis absolutis proprietatibꝰ distingui, catholice ueritati non repugnabit.
4 In Christo fuerunt duo esse.
5 Praxis est operatio alterius potẽtiæ ab intellectu, apta nata conformiter elici rationi rectæ ad hoc ut sit recta.
6 Vnumquodq; indiuiduum est indiuiduum ꝑ propriam differẽtiam indiuidualem, quæ dicitur heceitas.

7 Ens dicitur de Deo & creatura uniuoce in quid.

8 Ens de suis passionibus & ultimis differentijs quiditatiue non prædicatur.

9 In Christo non fuit scientia acquisita.

10 In appetitu superiore ponēdæ sunt uirtutes.

11 Gratia est subiectiue in uoluntate, nō in essentia animæ.

12 Corpus Christi ex se fuit impassibile.

13 De potētia Dei absoluta possibile est culpam originalem deleri sine infusione gratiæ.

14 Post passionem Christi potuerūt cerimonialia ueteris legis sine peccato obseruari.

15 Per hæc uerba præcise, Hoc est corpꝰ meum, nō expressis uerbis præcedētibus, scilicet pridie quàm pateretur, non potest consecrari.

16 Relatio creaturæ ad Deum, est idem realiter fundamēto distincta formaliter, & ex natura rei.

17 Quælibet alia relatio à fundamento, realiter distinguitur.

18 Aliquid potest mouere seipsum de actu uirtuali, ad actum formalem.

19 Actus intelligendi ab obiecto & intellectu, tanquam duobus agentibus partialibus, ut quod causatur.

20 Actus intelligendi nobiliori modo causatur ab intellectu quàm ab obiecto, quodcūqꝫ sit obiectum, modo non sit beatificum.

21 Substantia non cognoscitur per speciem propriam.

22 Habitus actum producit, ut causa partialis effectiua.

Concluſiones ſecundum Henricum Gandauenſem, numero XIII.

1 Datur lumen ſuperius lumine fidei, in quo theologi uident ueritates theologicæ ſcientiæ.
2 Paternitas eſt principium generandi in patre.
3 Proceſſiones diſtinguuntur in diuinis penes intellectum & uoluntatem.
4 Iſta propoſitio non eſt concedenda, eſſentia eſt pater filij.
5 Dæmones & animæ peccatrices patiuntur ab igne, in quantum calidus eſt, afflictione eiuſdem rationis cũ ea, qua affliguntur corpora.
6 Operationes angelorum menſurantur tempore diſcreto.
7 Angeli intelligunt per habitum ſcientialem ſibi connaturalem.
8 Iraſcibilis & concubiſcibilis ita diſtinguuntur in appetitu ſuperiori, ſic ut in inferiori.
9 Habere aliquiditatiuam & diffinibilem realitatem, cõmune eſt figmẽtis, & non figmentis.
10 Amicitia eſt uirtus.
11 Ratitudo formaliter cuiuslibet creati eſt reſpectus.
12 Ad hoc ut ſit mutuitas realis relationis, requiritur quod fundamentum ex ſua natura ordinetur ad aliud tanq̃ ad ſuam perfectionem.
13 Relatio nõ diſtinguit̃ à fundamento realiter.

Conclusiones secundum Egidium Romanum, numero XI.

1 Potentia generandi in diuinis, nec est essentia diuina praecise & absolute sumpta, nec relatio uel proprietas, nec constitutum ex ambobus, nec alterum istorũ cum inclusiõe alterius, sed est essentia cũ modo reuelatiuo.

2 Theologia nec est practica nec speculatiua, sed affectiua.

3 Deus sub ratione glorificatoris, est subiectum in theologia.

4 Pater & filius non solum duo spirantes, sed etiam duo spiratores dici possunt.

5 Angeli non fuerunt creati in gratia.

6 Ideo angelus est obstinatus et impoenitẽs, quia subtracti sunt ei diuini impetus speciales.

7 Superior angelus illuminat inferiorem, non quia ei uel obiectũ praesentet luminosum, uel quod in se est unitum illi particulariset & diuidat, sed quia inferioris intellectum confortat & fortificat.

8 Sensus gustus ut gustus est, non solum saporabile, sed humidum percipit.

9 Calor si sit etiam separatus, ignem generare poterit.

10 Ad hoc quod aliqua scientia alteri non subalternetur, sufficit quod faciat reductionem ad per se nota in suo genere abstractionis.

11 Dato uacuo si aliquid in eo moueatur, in instanti mouebitur

Conclusiones secūdum doctrinā Arabū, qui ut plurimū Peripatheticos se profitentur, Auenroem, Auicennam, Alpharabiū, Auempaten, Isaac, Abumaron, Moysem, & Mahumeth.

Conclusiones secundum Auenroem, numero. XLI.

1 Possibilis est prophetia in somnis per illustrationem intellectus agentis super animam nostram.

2 Vna est anima intellectiua in omnibus hominibus.

3 Felicitas ultima hominis est, cum continuatur intellectus agens possibili ut forma, quam cōtinuationē & Latini alij quos legi, & maxime Ioannes de Gandago peruerse & erronee intellexit, qui nō solum in hoc, sed fermè in omnibus quæsitis philosophiæ, doctrinam Auērois corrupit omnino & deprauauit.

4 Possibile est tenendo unitatem intellectus, animam meam, ita particulariter meam, ut non sit mihi communis cum omnibus, remanere post mortem.

5 Quodlibet abstractum dependet à primo abstracto

ſtracto, in triplici genere cauſæ, formalis, finalis, & efficientis.

6 Impoſſibile eſt eandem ſpeciem ex propagatione & ex putrefactione generari.

7 Deus primum mobile non ſolum ut finis, ſed ut uerum efficiens & proprius motor mouet.

8 Quilibet motor cæli eſt anima ſui orbis, faciẽs cum eo magis unum ſubſtantialiter, q̃ fiat ex anima bouis & ſua materia.

Correlarium, anima cæli prius dat ſuo orbi eſſe mobile & perfectum, quàm ei det motum.

9 Cælum eſt corpus ſimplex, non compoſitum ex materia & forma.

10 Tres modi per ſe ſunt ad demonſtrationem utiles, primus, ſecundus, & quartus.

11 In omni demonſtratione præter q̃ in demonſtratiõe ſimpliciter, fieri poteſt circulatio.

12 Grauia & leuia mouent ſe per accidens mouendo medium per ſe.

13 Cæli non ſunt idem in genere, diuerſi in ſpecie, ut credidit Auicenna.

14 Nulla ſcientia probat ſuum ſubiectum eſſe, nec partem principalem ſui ſubiecti.

15 Vniuerſalia ſunt ex parte rei in potentia tantum, actu autẽ per operationem animæ.

16 Dimenſiões interminatæ ſunt coæternæ materiæ præcedentes in ea quamlibet formã ſubſtantialem.

17 Quælibet intelligentia præter primam, non intelligit niſi primam.

18 Nulla eſt uia ad probandum ſimpliciter ab-

ſtractum eſſe præter uiam æternitatis motus.

19 Quicquid eſt in genere, eſt corruptibile.

20 Subiectum metaphyſicæ eſt ens in eo quod ens.

21 Diffinitiones ſubſtãtiarum naturalium, materiam non dicunt niſi cõſequutiue.

22 Demonſtratio ſeptimi phyſicorum, quod omne quod mouetur, mouetur ab alio, eſt demõſtratio ſigni, & nullo modo cauſæ.

23 Nulla potentia actiua, quæ ſit mere neutra et indifferens ad agere uel non agere, poteſt ex ſe determinari ad alterum agendum.

24 Vnum relatiuorum conuenientiſſime per reliquum definitur.

25 Exemplum Ariſtotelis in ſecundo metaphyſicæ de nicticorace reſpectu ſolis, non denotat impoſſibilitatem, ſed difficultatem, alioquin natura aliquid ocioſe egiſſet.

26 Propoſitio neceſſaria, quæ ab Ariſtotele in libro priorum contra poſſibilem & inuctam diſtinguitur, eſt illa, quæ eſt ex terminis neceſſarijs.

27 Ad diſpoſitionem termini neceſſarij, requiritur, ut ſit terminus per ſe unus.

28 Cum Ariſtoteles dixit, ex maiori neceſſaria & minore inuenta, concludi concluſionẽ neceſſariam, intelligendum eſt de minore quæ eſt inucta per ſe, neceſſaria ꝑ accidẽs.

29 Sub æquinoctiali non poteſt eſſe habitatio naturalis uiuentibus.

30 In cælo eſt naturaliter dextrum, & illud non mutatur

mutatur, quamuis partes orbis mutētur.

31 Qui ponit animam formam complexionalē, negat causam agentem.

32 Vnum metaphysicum, dicit priuationem diuisibilitatis, non actu, sed aptitudine.

33 Vnum metaphysicum, est fundamentum unius arithmetici.

34 Numerus præcise ita reperitur in abstractis, sicut in materialibus.

35 Essentia uniuscuiusque rei & suum existere, idem sunt realiter.

36 Quiditas & essentia diuersificantur in quolibet præter primum.

37 Substantia est prior accidente, non solum natura sed tempore.

38 De materia ut materia est, cōsiderat physicus.

39 Essentia cuiuslibet intelligentiæ, est substantialiter ad aliquid.

40 Dato per impossibile, quod daretur materia quæ corruptionis principiū non esset, adhuc si cælum ex tali materia & forma esset uere compositum, æternum esse non posset.

41 Finis non causat finaliter secundum suum esse cōceptum, sed secundū suum esse reale.

Conclusiones secundum Auicennam, numero xij.

1 Præter syllogismum cathegoricū & hypothe-

ticum, datur genus syllogismorum conpositi uorum.

2 Licet in nullo syllogismo, qui sit actu uel potētia cathegoricus, ex duabus negatiuis concludi possit, potest tamen hoc fieri in syllogismo compositiuo, ut scilicet ex duabus negatiuis concludatur.

3 In cælo est materia eiusdem rationis cum materia inferiorum.

4 Non potest in anima esse notio intelligibilis sine actuali intellectione.

5 Possibile est hominē ex putrefactiōe generari.

6 Essentia rei, materiam propriam & formam complectitur.

7 Prima substantia prior est qualibet substantia habente habitudinem ad operationem transeuntē quæcūꝗ sit illa, alicui9 causæ siue formalis, siue materialis, siue efficiētis, siue finalis.

8 Ab uno simplici in fine simplicitatis non prouenit nisi unum.

9 Odor secundum esse reale & non intentionale usq; ad sensum multiplicatur.

10 Propositio dicens, quod sensibile supra sensum positum non facit sensationem, non est uera nisi per accidens.

11 Organum odoratus sunt carunculæ mamillares in anteriori cerebri parte constitutæ.

12 Nec particularis affirmatiua possibilis conuertitur semper in affirmatiuā possibilē, nec necessaria particularis affirmatiua in necessariam, ut credidit Aristoteles.

Con=

Conclusiones secundum Alpharabium, numero xi.

1 Primum quod est necessarium in demonstratione, non est quod diffiniuit Aristoteles primo posteriorũ, sed sic debet diffiniri, Primũ est illud, quod ita est uniuersalius subiecto, ut tamen de subiecti genere non prædicetur.

2 Diffinitio generis, quã dedit Porphirius mala est, sed sic debet diffiniri, Genꝰ est quod duorum uniuersalium est uniuersalius.

3 Summum hominis bonum est perfectio per scientias speculatiuas.

4 Cum dicit Aristoteles, omnem doctrinam & omnem disciplinam fieri ex præexistenti cognitione, intelligendæ sunt per doctrinam & disciplinam, cognitio diffinitiua & argumentiua.

5 Intentio dici de omni secundum Aristotelem est talis, quod prædicatum dicitur de subiecto & de omni eo, quod est subiectum actu uel potentia possibilitate cõtingentiæ nõ necessitatis.

6 Qui crediderit intentionem dici de omni esse aliam ab ea, quàm dixit præcedens conclusio, defendere non potest Aristotelem à Theophrasto, quod ex maiori necessaria & minori inucta sequatur conclusio necessaria.

7 Possibile quod diffinit Aristoteles in libro priorum, est commune ad possibile & ad inuentum, ut contra distinctum necessario.

8 Non poteſt intelligi accidens etiam in abſtra=cto, non intelligendo ſubiectum.
9 Species ſunt in medio, medio modo inter eſſe ſpirituale & materiale.
10 Quælibet ſpecies ſecundum eſſe ſpirituale, eſt formaliter cognitio.
11 Actualis cognitio ſenſus communis appræhendentis phantaſma ut ſenſibile, eſt ſo=mnium.

Concluſiones ſecundum Iſaac Narbonenſem, numero iiij.

1 Ponere intellectum agentem, non eſt neceſſa=rium.
2 Intentio prima eſt quiditas rei, obiectiue relu=cens in intellectu.
3 Motus eſt ſenſibile commune à ſenſu exteriori abſq; actiōe alterius uirtutis cognoſcibile.
4 Corpora cæleſtia non largiuntur formaliter inferioribus niſi caliditatem.

Concluſiones ſecundum Abumaron Babylonium, numero iiij.

1 De nulla re, quæ in mundo ſit actu corrupti=bilis, habet Deus ſolicitudinem.
2 Intellectus agens nihil aliud eſt quàm Deus.

Cælum

3 Cælum calefacit inferiora per lumen suum super ea cadens.
4 Actus ipsi intellectus, intrinsece, res autem intellectæ extrinsece dicuntur ueræ uel falsæ.

Conclusiones secundum Moysem Aegyptium, numero iij.

1 Demonstratio octaui physicorum ab Aristotele ad probandum primum motorem adducta, aliquid probat speciale primo.
2 Scientia metaphysicæ non est una scientia.
3 Simplicitas primi & omnimoda immaterialitas probari nõ potest per causalitatem efficientem motus, sed per finalem tantum.

Conclusiones secundum Mahumeth Tolletinum numero v.

1 Relatio nullam rem dicit extra animam.
2 Species rerum repræsentatiue sunt reductiue in prædicamento, in quo sunt res repræsentatæ.
3 Sensibilia cõmunia proprias species ad sensus multiplicant distinctas à speciebus sensibilium propriorũ.
4 Sensus tactus non est unus sensus.
5 De nulla re an existat, potest quærere aliquis artifex specialis.

Conclusiones secundum Auempaten Arabem, numero ij.

1 In cælo est materia alterius rationis à materia inferiorum.
2 Lux & color essentialiter non differunt.

Conclusiones secūdum Græcos, qui Peripatheticam sectam profitētur, Theophrastum, Ammonium, Simplicium, Alexandrum & Themistium.

Conclusiones secundū Theophrastum, numero iiij.

1 *Si cælum inanimatum esset, esset quocunq; animato corpore ignobiliꝰ, quod dicere impium est in philosophia.*
2 Quiditas est sola forma.
3 Ità se habet intellectus agens ad producēda intelligibilia impossibilem intellectum, sicut se habet forma artis ad producendas formas in materiam artis.
4 Deus mouet cælum ut finis.

Conclusio-

Conclusiones secundũ Ammonium, numero iij.

1 Diffinitio de anima data ab Aristotele in qua dicitur, Anima est actus corporis, cum de rationali, de qua principaliter datur, intelligitur, accipienda est causaliter non formaliter.
2 Anima rationalis non unitur immediate corpori organico.
3 Cum dicit Aristoteles, quod oportet prima principia semper permanere, nihil aliud intendit, nisi quod in qualibet transmutatione reperiuntur.

Conclusiones secundũ Simplicium, numero ix.

1 Cognoscere actum suum non est cõmune cuilibet sensui exteriori, sed humanis sensibus est speciale.
2 Aristoteles in libro tertio de anima nõ tractat nisi de parte rationali.
3 Cum anima in se perfecte redit, tũc intellectus agens ab intellectu possibili liberatur.
4 Eadem pars rationalis, ut seipsam exiens, dicitur intellectus possibilis, ut uero est talis ut seipsam ut possibilis est possit perficere, dicitur intellectus agens.
5 Eadem pars rationalis ut extra se uadens & ꝓcedens

cedēs perficitur speciebus quæ in ipsa sunt, ut manens est dicitur intellectus in habitu.

6 Scire potest ex præcedentibus conclusionibus quare intellectus agens quandoq; arti quãdoq; habitui, quandoq; lumini assimilatur.

7 Passio à sensibili facta, in organo solo, sensatio in anima sola recipitur.

8 Sicut lumē colores nō facit colores, sed præexistentes colores potentia uisibiles, facit actu uisibiles, ita intellectus agens non facit species cum non essent prius, sed actu preexistētes species potentia cognoscibiles, facit actu cognoscibiles.

9 Cum dicit Aristoteles, non recordari nos post mortem, quia passiuus intellectus corrumpitur, per passiuum intellectum, possibilem intellectum intelligit.

Conclusiones secundum Alexandrum Aphrodiseum, numero VIII.

1 Anima rationalis est immortalis.

2 Cuilibet cælo præter animam quæ mouet eũ efficienter, propria assistit intelligentia, quæ illum mouet ut finis, ab anima tali secundũ substantiam omnino distincta.

3 Nullam diffinitionem etiam naturalē ex Aristotelis sententia ingreditur materia.

Deus

4 Deus nec mala, nec priuationes intelligit.

5 Numerus abstractorum de quo agit Aristoteles in duodecimo metaphysicæ, non est numerus motorum, sed numerus intelligentiarum, quæ sunt fines motus.

6 Cum dicit Aristoteles nono metaphysicæ separata & diuina, aut totaliter sciri à nobis, aut totaliter ignorari, intelligendum est de ea cognitione, quæ his contingit, qui iam ad summam intellectus actuationem peruenerunt.

7 Sic primus intellectus inter omnes intellectus primo se intelligit, alia secundario, ita ultimus intellectus inter omnes intellectus primo alia à se, & seipsum secundario intelligit.

8 Metaphysicus & dialecticꝰ æque de omnibus disputant, sed ille demonstratiue hic probabiliter.

Conclusiones secundum Themistium, numero v.

1 Intellectus possibiles qui illuminantur tantũ plures sunt, agentes, participati, illuminãtes & illuminati, plures quoq; sunt, agens, illuminans, tantus, unus.

2 Intellectus agens illuminans tantum, credo sit illud apud Themistium, quod est matatron in Cabala.

3 Scientia de anima, est media inter scientias naturales & diuinas.

4 Præter duas species demonstrationis quas ponit Aristoteles, tertia alia ponenda est, & est cum una proprietas per coæuam proprietatem demonstratur.

5 Propositio est per se, cum uel subiectum diffinit prædicatũ uel prædicatum subiectũ, uel ambo diffiniuntur per idem tertium.

Conclusiones secũdum doctrinã philosophorũ, q Platonici dicunt, Plotini Aegyptij, Porphyrij, Tyrij Iamblici, Chalcidei, Procli, Litij, & Adelandi Arabis.

Conclusiones secundum Plotinum, numero XV.

1 Primum intelligibile non est extra primum intellectum.

2 Non tota descendit anima quum descendit.

3 Omnis uita est immortalis.

4 Aĩa quæ peccauit uel in terreno uel in aereo corpore, post mortem bruti uitam uiuit.

5 Anima irrationalis est idolum animæ rationalis

nalis ab ea dependens ſicut lumen à ſole.

6 Ens, uita, & intellectus in idem coincidunt.

7 Felicitas hominis ultima eſt cum particularis intellectus noſter totali primo'q; intellectui plene coniungitur.

8 Ciuiles uirtutes, uirtutes ſimpliciter non ſunt appellandæ.

9 Non fit aſſimilatio ad diuina per uirtutes etiã purgati animi niſi diſpoſitiue.

10 In ratione ſimilitudines rerũ ſunt & ſpecies, in intellectu uero ipſa entia.

11 Conſummatæ uirtutis eſt etiam primos motus amputare.

12 Improprie dicitur, quod intellectus ideas inſpiciat uel intueatur.

13 Quæ neceſſaria animali ſunt, neceſſaria poſſunt dici, ſed non bona.

14 Sicut accidentalis felicitas animaduerſione indiget, ita ſubſtantialis felicitas per carentiam animaduerſionis non ſolum nõ deperditur, ſed roboratur.

15 Homo qui ad felicitatẽ iã peruenit, per phrenеſim aut lithargiã ab ea non impendit.

Concluſiones ſecundum Adelandum Arabẽ, numero VIII.

1 Intellectus agens nihil eſt aliud quàm pars animæ quæ ſurſum manet & non cadit.

2 Anima habet apud ſe rerum ſpecies, & excitatur

tatur tantum ab extrinſecis rebus.

3 Ad complemẽtum præcedentis concluſionis, quam non ſolum Adelandus, ſed oẽs Mauri dicũt, dico ego illas ſpecies actu & ſubſtã tialiter eſſe in parte quæ non cadit, & recipi de nouo & accidentaliter in parte quæ cadit.

4 Maior pars rerum quæ in ſomnis innoteſcũt, aut per purgationem animæ, aut per indenominationem, aut per meram ſpiritus reuelationem innoteſcunt.

5 Quod ſcribit Tabet Chaldæus de dormitiõe ſuper epar in reuelatione ſomniorũ, recte intelligetur, ſi ad hoc dictum dicta Platonis in Timeo concordauerimus.

6 Quia ſicut dixit Abdala, uidere ſomnia eſt fortitudo imaginationis, intelligere ea eſt fortitudo intellectus, ideo qui uidet ea ut plurimum non intelligit ea.

7 Anima eſt fons motꝰ et gubernatrix materiæ.

8 Tranſcorporationem animarum crediderũt omnes ſapiẽtes Indorum, Perſarum, Aegyptiorum & Chaldæorum.

Concluſiones ſecundũ Porphyrium, numero xij.

1 Per patrem apud Platonem intelligere debemus cauſam quæ à ſe ipſa totum effectum producit, per factorem eam quæ materiam accipit ab alio.

Opifex

2 Opifex mundi est supermundana anima.

3 Exemplar non est aliud quàm intellectus ipsius opificis animæ.

4 Omnis anima participãs Vulcanio intellectu seminatur in Lunã.

5 Ex præcedenti conclusione elicio ego, cur omnes Teutones bonæ sunt corporaturæ & albi coloris.

6 Ex eadem conclusione elicio, cur omnes Teutones apostolicæ sedis sint reuerentissimi.

7 Sicut Apollo est intellectus solaris, ita Aesculapius est intellectus lunaris.

8 Ex præcedenti conclusionæ elicio ego, cur Luna in ascendente dat sanitatem nato.

9 Duplex est malorum dæmonum genus, alterum animæ sunt & substantiales dæmones, alterum materiales potentiæ & accidentales dæmones.

10 Duplex genus dæmonum, de quibus dixit secundum Porphyrium præcedens conclusio, nihil credimus esse aliud quàm membrorum legem, & potestates harum tenebrarum, de quibus apud Paulum, quamuis de quiditate & substantia harum potestatum eos non credo conuenire.

11 Plato in principio tractatus Timei de extremis tantum determinat, id est de eo quod uere est nullo modo genitũ, et de eo quod uere genitum nullo modo ens, de medijs nihil, quorum alterum ens & genitum, alterum genitum & ens.

F Deus

12 Deus ubiq; est, quia nullibi est, intellectus ubiq; est, quia nullibi est, anima ubiq; est, quia nullibi est. Sed Deus ubiq; & nullibi respectu omniũ, quæ post ipsum. Intellectus autem in Deo quidem est, ubiq; autẽ & nullibi respectu eorũ quæ post ipsum. Anima in intellectu & Deo, ubiq; autem & nullibi respectu corporis.

Conclusiones secundum Iamblicum, numero ix.

1 Intellectus speculatiuus est forma separata quã tum ad rem & ad modum, practicus separata quantum ad rem coniuncta, quãtum ad modum anima rationalis coniuncta secundum rem, separata secundum modum rationalis, coniuncta secundum rem & secũdũ modum.

2 Opifex sensibilis mũdi septimus est hierarchiæ intellectualis.

3 Corporalis natura est in intellectu imobiliter, in animo ex se primo mobiliter, in animali ex se mobiliter participatiue, in cælo aliunde ordinate mobiliter, infra Lunã aliunde mobiliter inordinate.

4 Elemẽta in octo cæli corporib9 cælesti modo bis inueniuntur, quæ quis inueniet si retrogrado ordine in illa bina numeratione processerit.

Super

5 Super hunc mundum, quem uocant theologi ,est alius, quē uocāt ,& super hūc alius, quem uocant .
6 Cum excellenter ad intellectum assimilatur anima, fit in uehiculo motus perfecte circularis.
7 Nulla est uis cælestium astrorum, quātum est in se, malefica.
8 Qui finalem causam diluuiorū incendiorūq; cognouerit, hæc potius id est purgatiões quàm corruptiones uocabit.
9 Cum dicit Plato in mundi medio positam animam, de imparticipata anima debet intelligi, quā ideo in medio dicit positam, quia æqualiter omnibus adest, ab omni respectu & particulari habitudine liberata.

Conclusiones secundum Proclum, numero LV.

1 Quod est in intelligibilibus terminis & infinitum, est in intellectualibus mas & fœmina, in supermundanis idētitas & alteritas, similitudo & dissimilitudo, in anima circulatio eiusdem, & circulatio alterius.
2 A Saturnijs legibus eximuntur Dei, qui contentiui & perfectiui sunt. A Iouijs legibus Dei Saturnij. A Fatalibus legibus omnis anima uiuens intellectualiter. Legi autem Adrastiæ omnia obediunt.

3 Dei appellatio simpliciter absolute uni cōpetit, qui est Deus deorum, simpliciter non absolute cuilibet super substantialiū secundū essentiam, intellectualium cuilibet secundū participationem animis diuinis, secundum contactum & coniunctionem dæmonibus, secundum dissimilitudinem animis humanis.

4 Contentiua proprietas est medij ordinis secūdæ trinitatis, qui in Phedro cælestis dicitur circumductus.

5 In intelligibilib9 nō est numerus, sed multitudo, & numerorum causa paternalis ac maternalis, in intellectualibus uero est numerus secundum essentiam & communicatiue multitudo.

6 Idem est, quod dicitur alteritas in Parmenide, & supercælestis locus in Phedro.

7 Per unum, plura, totum, partes, finitum, infinitum, de quibus in Parmenide habemus, intellige secundum ordinem trinitatis intelligibilibus intellectualibus secundum illius ordinis trinariam diuisionem.

8 Quod in Phedro dicitur dorsum cæli, in Parmenide dicitur unum, quod ibi profundū cæli, hic totum, quod ibi axis cæli, hic terminus.

9 Tertium ordinem secundæ trinitatis, per tres terminos exprimit Plato, extrema, perfectum, & secundum figuram.

10 Intellectuales dij uniones habent ab uno primo, sub

mo, substantias ab intelligibilibus, uitas perfectas & contentiuas generatiuas diuinorum ab intelligibilibus & intellectualibus, intellectualē proprietatem à se ipsis.
11 Sicut intelligibiles Dei uniformiter omnia producunt, ita intelligibiles intellectualesq́; trinaliter, intellectuales autem hebdomatice.
12 Inter extremales paternos Deos, Saturnum & Iouem mediat necessario Rhea per proprietatem uitæ fœcundæ.
13 Secunda trinitas hebdomadis intellectualis, est trinitas curetum, quos uocat theologia intemeratos deos.
14 Proprium curetū est reddere opus paternæ trinitatis immaculatum, mansionem primi, processum secundi, illustrationē tertij.
15 Per deorū cædes tragice à theologis septima unitas discretiua intellectualis hebdomade designatur.
16 Eadē quæ Rhea dicitur ut Saturno coexistens secundum suam summitatem, ut Iouē ꝓducit, & cum Ioue totales & partiales deorum ordines, dicitur Ceres.
17 Licet, ut tradit theologia, distinctæ sint diuinæ hierarchiæ, intelligendum est tamen omnia in omnibus esse modo suo.
18 Sicut paternalis proprietas est solum in intelligibilibus, ita cōditoria siue factiua solū in deis nouis paterna simul & cōditoria, in exemplaria intelligibili conditoria, &

cundum diuisa secundum uniuersalitatẽ, quarta partes particulariter contexit uniuersalibus.

26 Iupiter, Neptunus & Pluto, Saturni regnũ partientẽ, à Saturno regnum non accipiunt nisi per medium conditoris Iouis.

27 Sub primo ducalis trinitatis est esse substantiale, omnis anima nobilis generatiõi nõ subdita primũ mobile ignis, & suprema aeris pars, quæ super terram crescunt, & pars orientalis.

28 Sub secundo ducalis trinitatis est uita et generatio, omnis anima sub generationem ueniẽs, erraticæ sphæræ aqua et infima aeris pars, quæ sub antra mineræ, & terræ motus media pars terræ & circa centrum.

29 Sub tertio eiusdem ordinis est specialium diuisionum cõuersio, animarum purgatio, sphæra actiuorum & passiuorũ, terra cũ terrestrib9, quæ circa tartarum, et pars occidentalis.

30 Et si secunda trinitas deorum supermundanorum tota dicatur Proserpina, tamẽ prima eius unitas apud Græcos dicitur Diana, secũda Persephone, tertia Minerua, apud barbaros uero prima Mechate, secũda anima, tertia uirtus.

31 Secundum præcedentem conclusionem ex Procli mente potest exponi unum ex dictis Zoroastris, secundũ quod apud Græcos legitur, quanquam apud Chaldæos

aliter & legitur & exponitur.

32 Tertia trinitas deorum supermundanorum dicitur Apollo, & cõuersiuum ei appropriatur.

33 Trinitatem Proserpine comitantur à latere trinitas custóditiua & conseruatiua.

34 Duodecim Dei, de quib9 in Phedro, dei sunt medij inter supermundanos & mũdanos uinculum illorum.

35 Dei, de quibus in Phedro, in quatuor trinitates sunt distinguendi, opificatiuam, custoditiuam, uitalem, & conuersiuam.

36 Quatuor sunt exercitus iuniorum deorum, primus habitat à primo cælo usq; ad principium aeris, secundus inde usq; ad dimidium aeris, tertius inde usq; ad terram.

37 Cuilibet istorum proportionaliter correspõdet quadruplex exercitus, angelorum, dæmonũ & animarum.

38 In per se uiuẽte apparet primo quaternitas unius entis, unius entalis, & entis unialis.

39 Opifex ad quaternitatem respiciẽs per se animalis, quatuor fabricat partes prĩcipales mundi.

40 In quantũ opifex ad exemplar formæ unius in per se uiuente respicit, primam partem corporis mundani facit.

41 In quantum opifex in forma unius uidet unũ unius essentialis, facit Deos mundanos illius partis, in quantum ens unius essentialis facit angelos in eadem parte, in quantũ

uidet

uidet unum entis unialis, facit dæmones i-
bi, in q̃tum esse entis unialis animalia ibi
dem facit.
42 Facit opifex alias partes proportionaliter ad
suarum formarum exemplaria, sicut de
primo est dictum, nec oportet explicare,
quia quilibet sciens uiam analogizandi
ex se poterit deducere.
43 Ad sapiens, pulchrum bonum'q; dominum,
per intellectum, amorem & fidem ascen-
dimus.
44 Sicut fides, quæ est credulitas, est infra scien-
tiam, ita fides quæ est uere fides, est super-
substantialiter supra scientiam & intelle-
ctum nos Deo immediate coniungens.
45 Sicut non omne corpus, sed perfectum ani-
ma participat, ita non omnis anima sed
perfecta intellectu participat, oĩa tamen
uno participant.
46 Sicut secundum causalitatis ambitum, ita se-
cundum naturæ & gradus sublimitatem
hæc per ordinem seinuicem excedunt, ani
ma, intellectus, uita, ens, & unum.
47 Omnis ordo medius manet in antecedente
stabiliter, & in se firmat consequentem.
48 Sicut prima trinitas post unitatem est omnia
intelligibiliter cõmensurare, & fini formi-
ter, ita secunda trinitas est omnia uitaliter,
uere, & infiniti formiter, tertia est omne se-
cundum mixti proprietatem & pulchri
formiter.

49 Prima trinitas manet tantum, ſecunda manet & procedit, tertia poſt proceſſum conuertit.

50 Aeuum eſt ſupra per ſe animal in ſecunda & media trinitate.

51 Sicut intelligibilia cauſæ ſunt uniuerſarum ſpecierum, ita intellectualia diuiſionum ſecundum genera cōmunia ſupermundana differentium ſecundum ſpeciem, mundana differētium ſecundum indiuidum.

52 Per ſupercæleſtem locum habemus intelligere, quod de ſecunda trinitate plus eſt intelligibile quàm intellectuale, per ſubcæleſtem concauitatem quod magis intellectuale quàm intelligibile, per cælum id quod æque utroq; participat.

53 Quæcūq; de ſupercæleſti loco in Phedro affirmatiue dicuntur, de eo dicuntur non ut ſimpliciter primum, ſed ut habet ante ſe ſuperiora genera quib9 participat. quæcūq; negatiue dicūtur, dicuntur ut analogice ſe habet ad primum bonum, quod eſt abſolute caput omnium non determinati ordinis huius uel illius.

54 Ambroſia eſt analoga termino, & nectar infinito.

55 Sicut intellectus perfectus ab intelligibilibus quærendus eſt, ita uirtus ſurſum ductiua ab intellectualibus, operatio abſoluta & ſequeſtrata à materia, ab ultra mundanis uita alata, à mundanis expreſſio diuinorum,

rum,uera ab angelicis choris,repletio eius,quæ à dijs est aspirationis, à bonis dæmonibus.

Conclusiones secundum Mathematicā Pithagoræ,numero xiiij.

1 Vnum,alteritas,& id quod est,sunt causa numerorum,unum unitorum,alteritas generatiuorum,id quod est substantialium.

2 In participatis numeris aliæ sunt species numerorum,aliæ specierum uniones.

3 Vbi unitas punctalis cadit in alteritatem binarij,ibi est primo triangulus.

4 Qui i.ij.iij.iiij.v.xij.ordinem cognouerit,prouidentiæ distributionem exacte tenebit.

5 Per unum,tria,& septem scimus in Pallade unificatiuum discretionis,causatiuam & beatificatiuam intellectus potestatē.

6 Triplex proportio Arithmetica, Geometrica & Harmonica, tres nobis Themidos filias indicat, iudicij, iusticiæ, pacisq́ʒ existentes symbola.

7 Per secretum radij recti,reflexi,& refracti in scientia perspectiua,triplicis naturæ admonemur,intellectualis,animalis,& corporalis.

8 Ratio ad concupiscentiam habet proportionē diapason.

9 Irascibilis ad concupiscentiam habet proportionem diapente.

Ratio

10 Ratio ad iram habet proportionē diatessarō.

11 Iudicium sensus in Musica non est adhibendum, sed solius intellectus.

12 In formis numerandis non debemus excedere quadragenarium.

13 Quilibet numerus planus æquilaterus, animam symbolizat.

14 Quilibet numerus linearis symbolizat deos.

Conclusiones secūdum opinionē Chaldæorum theologorum, numero VI.

1 Ordo separatorum principalis non est prim9 ut putāt Aegyptij, sed super eum est ordo fontalis unialiter superexaltatus.

2 Fatum non est necessitas primæ potētiæ seminalis, sed est intellectualiter participata habitudo animalium rationum indeclinans à superioribus ineuitabilis ab inferioribus.

3 Substantiales rerum uisibilium qualitates nō à uirtute separata pticulari, ut credūt Aegyptij, sed à primo receptaculo fontis luminū per animalem splendorem dependenter resultant.

4 Animæ partiales non immediate, ut dicunt Aegyptij, sed mediātibus totalibus animis dæmoniacis ab intellectuali splendore illuminantur.

Coordi

5 Coordinatio intelligibilis nō est in intellectuali coordinatiōe, ut dixit Amosis Aegyptius, sed est super omnem intellectualem Hierarchiam in abisso primæ unitatis & sub caligine primarum tenebrarum imparticipaliter abscondita.

6 Quicquid est à Luna supra, purū est lumē, & illud est substantia orbium mūdanorum.

Conclusiones secundum priscam doctrinam Mercurij Trismegisti Aegyptij x.

1 Vbicūq; uita, ibi anima. ubicunq; anima, ibi mens.

2 Omne motum corporeum, omne mouens incorporeum.

3 Anima in corpore, mens in anima, in mēte uerbum, tum horum pater Deus.

4 Deus circa omnia atq; per omnia, mens circa animam, anima circa aerem, aer circa materiam.

5 Nihil est in mundo expers uitæ.

6 Nihil est in uniuerso passibile mortis uel corruptionis.

Correlarium. Vbiq; uita, ubiq; prouidentia, ubiq; immortalitas.

7 Sex uijs futura homini Deus denunciat, per somnia, portenta, aues, intestina, spiritum, & Sybillam.

Verum

8 Verum est, quod non perturbatum, non determinatum, non coloratum, nõ figuratũ, non concussum, nudum, perspicuum, à se ipso compræhensibile, intransmutabile bonum ac penitus incorporeum.

9 Decem intra unumquęq; sunt ultores, ignorantia, tristicia, inconstantia, cupiditas, iniusticia, luxuries, inuidia, fraus, ira, malicia.

10 Decem ultores, de quibus dixit secundũ Mercurium præcedens conclusio, uidebit profundus contẽplator correspondere malæ coordinatiõi denariæ in Cabala, et præfectis illius, de quibus ego in Cabalisticis cõclusionibus nihil posui, quia est secretũ.

Conclusiones Cabalisticæ, numero XLVII. secundum secretam doctrinam sapientum Hebræorũ Cabalistarum, quorum memoria sit semper in bonum.

1 Sicut homo & sacerdos inferior sacrificat Deo animas animalium irrationalium, ita Michael sacerdos superior sacrificat animas animalium rationalium.

2 Nouem sunt angelorum hierarchiæ, quarum nomina Cherubim, Seraphim, Hasmalim, Hagot

Hagôt, Aralim, Tarſiſim, Ophanim, Thephſraim, Iſim.

3 Quamuis nomen ineffabile ſit proprietas clementiæ, negandum tamen non eſt quin cõtineat proprietatem iudicij.

4 Peccatum Adæ fuit truncatio regni à cæteris plantis.

5 Cum arbore ſcientiæ boni & mali, in qua peccauit primus homo, creauit Deus ſeculũ.

6 Magnus Aquilo fons eſt animarũ omnium ſimpliciter, ſicut alij dies quarundam & nõ omnium.

7 Cum dicit Salomon in oratione ſua in libro regum. Exaudi ò cælum, per cælum lineã uiridem debemus intelligere, quæ girat uniuerſum.

8 Animæ à tertio lumine ad quartam diẽ, & inde ad quintam deſcendunt, inde exeuntes corporis noctem ſubintrant.

9 Per ſex dies geneſeos habemus intelligere ſex extremitates ædificij procedentes à breſit, ſicut procedunt Cedri à Libano.

10 Rectius dicitur, quod Paradiſus ſit totum ædeficium quàm ſit decima, & in medio eius eſt collocatus magnus Adam, qui eſt Tipheret.

11 Dictum eſt ex Eden exire fluuiũ, q̃ diuiditur in quatuor capita, ad ſignificãdum quod ex ſecunda numeratione procedit tertia, quæ in quartam, quintam, ſextam & decimam diuiditur.

Verum

12 Verum erit omnia pendere ex fato, si per fatum, fatum supremum intellexerimus.

13 Qui nouerit in Cabala mysterium portarũ intelligentiæ, cognoscet mysterium magni Iobelei.

14 Qui nouerit proprietatem meridionalem in dextrali coordinatione, sciet cur omnis ꝑfectio Abraam semper sit uersus austrũ.

15 Nisi nomini Abraã litera He addita fuisset, Abraam non generasset.

16 Omnes ante Moysem prophetarunt per ceruam unicornem.

17 Vbicunq; in scriptura fit mẽtio amoris maris & fœminæ, nobis mystice designatur cõiunctio Tipheret et Chienseth Israel, uel Beth & Tipheret.

18 Qui media nocte cũ Tipheret copulabitur, prospera erit ei omnis generatio.

19 Eadem sunt literæ nominis cacodæmonis, qui est princeps mundi huius, & nominis Dei Triagrammaton, & qui sciuerit ordinare transpositionẽ deducet unũ ex alio.

20 Cum fiet lux speculi non lucentis sicut speculi lucentis, erit nox sicut dies, ut dicit Dauid.

21 Qui sciet proprietatẽ quæ est secretum tenebrarũ, sciet cur mali dæmones plus in nocte quàm in die nocent.

22 Licet fiat multiplex coordinatio curruum, tamen inquantũ attinet ad Philateriorum mysterium, duo sunt currus ordinãdi, ita ut ex

ut ex ſecunda, tertia, quarta, quinta, fiat unus currꝰ, et ſunt quatuor philatteria quæ induit Vau. & ex ſexta, ſeptima, octaua, et nona fit ſecūdus currus, & ſunt philatteria quæ induit ultima He.

23 Supra proprietatem pœnitentiæ non eſt utendum uerbo dixit.

24 Cum dixit Iob, qui facit pacem in excelſis ſuis, aquam intellexit auſtralem & ignem ſeptentrionalem, & præfectos illorū, de quibus non eſt ultra dicendum.

25 Idem eſt Breſith, id eſt in principio creauit, ac ſi dixiſſet in ſapientia creauit.

26 Quod dixit Anchelos Chaldeus Becadmim id eſt cum æternis uel per æterna, triginta duas uias. ſapientiæ intellexit.

27 Sicut congregatio aquarū eſt iuſtus, ita mare ad qd' tendunt oīa flumina eſt diuinitas.

28 Per uolatile quod creatum eſt die quinta, debemus intelligere angelos mūdanos, qui hominibus apparent, nō eos q non apparent, niſi in ſpiritu.

29 Nomen Dei quatuor literarum, quod eſt ex Mem, Sade, Pe, & Sade, regno Dauidis debet appropriari.

30 Nullus angelus habens ſex alas unq̄ tranſformatur.

31 Data eſt circūciſio ad liberationem à uirtutibus immundis, quæ in circuitu ambulāt.

32 Ideo circumciſio fit octaua die, quia eſt ſuperior quàm ſponſa uniuerſalizata.

33 Nullæ ſunt literæ in tota lege, quæ in for=
mis, cōiunctionibus, ſeparationibus, tor-
tuoſitate, directione, defectu, ſuperabun=
dantia, minoriate, maioritate, coronatio=
ne, clauſura, apertura, & ordine decem nu
merationum ſecreta non manifeſtent.

34 Qui intellexerit cur ſit dictū quod Moyſes
abſcondit faciem ſuam, & quod Ezechias
uertit facies ſuas ad parietem, ſciet quæ eſ=
ſe debeat orantis habitudo & diſpoſitio.

35 Nulla res ſpiritualis deſcendens inferius ope
ratur ſine indumento.

36 Peccatum Sodomæ, fuit per truncationem
ultimæ plantæ.

37 Per ſecretum orationis antelucanæ, nihil ali-
ud debemus intelligere quàm proprieta=
tem pietatis.

38 Sicut extrinſecus timor eſt inferior amore, ita
intrinſecus eſt ſuperior amore.

39 Ex præcedenti concluſione intelligitur, cur
in Geneſi à timore laudaẗ Abraam, quem
tamen ſcimus per proprietatem pietatis o-
mnia feciſſe ex amore.

40 Quotieſcūq; ignoram9 proprietatem à qua
eſt influxus ſuper petitione quā petimus,
ad dominum naris recurrendum eſt.

41 Omnis anima bona, eſt anima noua ueniens
ab oriente.

42 Ideo Ioſeph oſſibus tantum ſepultus eſt & nō
corpore, quia eius oſſa erant uirtutes &
militiæ arboris ſuperioris uocati Sadich
influen-

influentis ad terram superiorem.

43 Ideo Moysis sepulchrum nemo nouit, quia exaltatus est in Iobeleo superiore, & super Ioboleum misit radices suas.

44 Cũ anima cõpræhenderit quicquid poterit compræhendere, & cõiungetur animæ superiori, expoliabit indumentum terrenũ à se, & extirpabitur de loco suo, & coniungetur cum diuinitate.

45 Sapientes Israel post cessationem prophetiæ per spiritum, prophetarunt per filiam uocis.

46 Nõ ponitur rex terræ in terra, quin prius humilietur militia cælestis in cælo.

47 Per dictionem Amen, ordo habetur expressus quomodo numerationum procedant influxus.

Conclusiones numero quingentæ secũdum opinionem propriam, quæ denaria diuisione diuidũtur, in conclusiones physicas, theologicas, Platonicas, mathematicas, paradoxas dogmatizantes, paradoxas cõciliantes, Chaldaicas, Orphicas, magi-

magicas,& Cabalisticas. In quibus omnibus nihil assertiue uel probabiliter pono, nisi quatenus id uel uerum uel probabile iudicat sacrosancta Romana ecclesia, & caput eius bene meritum summus Pontifex Innocentius octauus, cuius iudicio qui mentis suæ iudicium non summittit, mentem non habet.

Conclusiones paradoxæ numero xvij. secundum propriam opinionem, dicta primum Aristotelis & Platonis, deinde aliorum doctorũ conciliantes, qui maxime discordare uidentur.

1 Nullum est quæsitum naturale aut diuinum in quo Aristoteles & Plato sensu & re non conueniant, quamuis uerbis dissentire uideantur.

2 Qui dicunt innascibilitatem esse positiuã proprietatẽ constituentẽ patrem inesse hipostatico in=

tico incõmunicabili, ab opinione sancti doctoris, à quã multum secundum uerba uidẽtur discordare, nihil discordãt.

3 De ponẽda sexta notione, quæ est inspirabilitas, non debent discordare Thomistæ & Scotistæ, si recte suorum doctorum fundamẽta introspiciunt.

4 De subiecto theologiæ fundamentaliter & radicaliter concordant Thomas, Scotus & Egidius, quamuis in ramis & uerborum superficie quilibet eorum à quolibet dissentire plurimum uideatur.

5 De quæstiõe illa, utrum sit unum esse in Christo, aut plura esse, dico Scotum & Thomam non discordare.

6 De distinctione ex natura rei non debent discordare Thomistæ & Scotistæ, si suos doctores fundamentaliter intelligãt.

7 De attributorum distinctione nõ discordant Thomas & Scotus.

8 In hoc articulo præciso à suis appẽdicibus, Vtrũ angelus potuerit diuinã æqualitatẽ simpliciter appetere, non discordat Thomas & Scotus.

9 In materia quid prius cognoscatur, magis an minus uniuersale, concordãt Thomas et Scotus, qui maxime in ea discordare existimantur, de qua pono infrascriptas tres conclusiones ex utriusq; mente.

10 De re nominaliter concepta, primus conceptus q habet, est cõceptus uniuersalissimus.

11 De re definitiue concepta, primus conceptus qui habetur, est conceptus rei, cõceptus prius & conuertibilis.
12 In distinctissima cognitione ultimo nota nobis sunt, prædicata maxime uniuersalia.
13 Opinio commentatoris de dimensionibus interminatis, principijs & fundamẽtis doctrinæ sancti Thomæ nihil repugnat.
14 In materia de obiecto intellectus non discordat ut creditur, sed concordat Thomas & Scotus.
15 In quæstione de contingentia ad utrumlibet in materia de casu & fortuna, re & fundamentaliter nõ discordãt Auenrois & Auicẽna, licet superficie tenus & in uerbis eorum oppositum appareat.
16 An corpus compositum accipiat physicus à metaphysico, discordare fundamentaliter non possunt Auenrois & Auicenna, & si uerbis discrepent.
17 De modo quo angeli sint in loco, non differunt Thomas & Scotus.

Conclusiones philosophicæ secundum propriam opinionem, numero lxxx. quæ licet à cõmuni philosophia dissentiant, à cõmuni tamen philosophandi modo non multum abhorrent.

1 Poteſt à ſpecie in ſenſu exteriori exiſtente immediate abſtrahi ſpecies uniuerſalis.

2 Intentio ſecunda eſt ens rationis habens ſe per modũ formæ qualitatiuæ ab operatione intellectus prouenìens conſequutiue non effectiue.

3 Nec prima intentio, nec ſecunda intentio alicubi ſunt ſubiectiue.

4 Eſt deuenire in corporibus ad aliquid, quod ita corporaliter locat, quod corporaliter nõ locatur, et illud eſt ultima ſphæra: ſicut in intelligibilibus eſt deuenire ad aliquid, quod ita intelligibiliter locat, quod nullo modo locatur, & illud eſt Deus.

Correlarium. Non eſt quærendum quomodo ultima ſphæra locatur, ſed abſolute concedendum quod non locatur.

5 Singulare nõ intelligitur ab intellectu, nec ſecundum ueritatem, nec ſecundum etiam opinionẽ Ariſtotelis cõmentatoris & Thomæ.

6 Licet intellectus nõ intelligat ſingulariter, ab ipſo tamen eſt quod perfecte cognoſcatur ſingulare.

7 Quælibet res quæcũq; ſit illa, in puritate ſui eſſe conſtituta, eſt intelligens, intellectus & intellectum.

8 Ex prædicta concluſione habetur, quare materia ſit principium incognoſcibilitatis, & intellectus agens cognoſcibilitatis.

9 Illa dicitur actio immanẽs, quæ non eſt ſubiectiue in illo, quod paſſiue per eam denomi-

natur, & per hoc distinguitur à transeunte.

10 Omnis alius modus præter eum quem dixit præcedens cōclusio, est insufficiens ad distinguendum actionem immanentem à transeunte.

11 Cum dicit Auenrois, nō esse aliud medium ad probandum abstractum præter æternitatem motus, non intelligit de quocūq; abstracto, sed de eo quod ultimato gradu abstractionis est abstractum à corpore.

12 Esse corporeum non habet res ab aliqua forma substantiali uel gradu formæ substantialis.

13 Sex transcendentia, quæ ponit cōmunis doctrina, à iunioribus Latinis sunt efficta, ea & Græci Peripathetici, & princeps eorū Aristoteles nescit.

14 Necessarium est apud Aristotelem primam causam mouere de necessitate.

15 Impossibile est, & omnino irrationale apud Aristotelem omnia euenire de necessitate, respectu cuiuscunq; causæ illa necessitas accipiatur.

16 Tractatus suppositionum ad Logicum non pertinet.

17 Non potuit mundus esse à Deo ab æterno efficienter, efficientia uera quæ est reductio de potentia ad actum.

18 Potuit produci & fuit de facto secundum Aristotelem & cōmentatorē productus ab æterno mundus à Deo, efficientia quæ est natura=

naturalis fluxus & effectualis cõsequutio.

19 Qui negat cælum esse animatum, ita ut motor eius non sit forma eius, non solum Aristoteli repugnat, sed totius philosophiæ fundamenta destruit.

20 In actibus nostri intellectus non est successio ratione potentiarum sensitiuarum & deseruientium, ut credunt moderni, sed eo quia rationalis est.

21 Noticia de nouo acquisita fit ex præcedenti cognitione tanquam ex termino à quo, & tanquam ex causa effectiua, partiali, formali, directiua, & tanquam ex causa prædisponente materiali.

22 Ille habitus est practicus, qui est formaliter regulatiuus alicuius operationis habituati.

23 Habitus habet esse practicum & speculatiuũ ab obiecto relato ad subiectum in quo est. intellectus aũt dicitur practicus uel speculatiuus à fine, quẽ sibi ꝓponit habituatus.

24 Habitus practicus à speculatiuo finibus distinguitur.

25 Praxis est operatio quæ non est formaliter cognitio, & potest esse recta, & non recta, rectificabilis ꝑ habitũ ut ꝑ partiale rectificationis effectiuum quo practicãs habituaẽ.

26 Practicum & speculatiuum sunt differentiæ accidentalis habitus.

27 Theologia uiatoris ut uiatoris est, simpliciter practica dicenda est.

28 Totam medicinam practicam esse, & ut uerũ

 asserimꝰ

asserimus, & ut consonum dictis ac sententiæ Auenrois.

29 Logica est practica.

30 Sensus communis non est distinctus à sensu uisus, auditus, odoratus, gustꝰ & tactꝰ.

31 Non dari species intelligibiles à phantasmatibus abstractas, & ut ueram, & commentatoris & Alberti sententiam asserimus.

32 In omni quæstione per demonstrationem scibili oportet præcognoscere quid subiecti & passionis, nõ intelligẽdo per quid, quid nominis, ut intelligũnt expositores, sed quid rei.

33 Possibilis est regressus à causa ad effectum absq; negotiatione quã somniat Burleus.

34 Tenentes minima naturalia in qualitatibus, non propterea habent negare motum alterationis fieri in tempore successiue.

35 Necessarium est tenere secundum Auenroẽ, quod forma generis sit realiter alia à forma speciei, nec oppositum stat cum principijs doctrinæ suæ.

36 Demõstratio Aristotelis in vij. physicorum, quod omne quod mouetur, mouetur ab alio, nihil probat eorũ quæ uel Thomas uel Scotus uel Egidius, quem sequitur Iohannes de Gandauo, uel Gratiadeus, uel Burleus, uel alij quos ego legerim, intendunt, sed tantum, quod optime dixit cõmẽtator, à Latinis omĩbus expositoribus male intellectus, & est quod in quolibet

moto

moto, motor est alius à mobili uel secundum naturam uel secundum subiectum.

37 Demonstratio vij. Physicorum probat euidenter, quod cælum non mouetur à se, datis principijs Auenrois ueris utiq; & firmissimis.

38 Ordo librorũ naturalis philosophiæ ab Aristotele traditæ est iste, liber physicorũ, cæli & mundi, de generatione, metheororũ, mineralium, de plantis, de generatione animaliũ, de partibus animalium, de progressu animalium, de anima, tum libri q dicuntur parui naturales.

Correlarium. Qui librum de anima, sextum naturalium uocant, ab Aristotelis mente omnino discordant.

39 Omnis uia saluans dictum Aristotelis, quod uenti orientales sint calidiores occidentalibus, præter uiam animationis cæli, est friuola & nulla.

40 Nec ab Aristotele, nec ab expositoribus adductæ rationes de salsedine maris sunt sufficiẽtes, nec potest ulla maxime stãte Mosaica ueritate sufficientior assignari, quàm causalitas eiusdem uniuersalis prouidentiæ, quæ & in terra discooperitionem operata est.

41 Nulla pars cæli differt ab alia secundum lucidum & non lucidum, sed secundum magis & minus lucidum.

42 Modus ab Aristotele datus, quomodo cale-

fiant

fiant inferiora à ſuperioribus, nullo modo rectus apparet.

43 Hæc duo ſtãt ſimul, & ambo credo ſimul eſſe uera, & quod ratio Auenrois in cõmento ultimo primi Phyſicorum contra Auicennam concludat, & quod cum hoc rationes Auicennæ ad probandum primum principium ſunt bonæ & efficaces.

44 Si intelligentias eſſe in genere ſecundum Ariſtotelem dixerit Thomas, non minus ſibi quàm Ariſtoteli repugnabit.

45 Si unitas generis non eſt ſolum ex parte concipientis, ſed etiã ex parte concepti, neceſſe eſt quæcunq; ſunt in eodẽ genere Logico, eſſe in eodem genere Phyſico.

46 Scientia eſt realiter relatiua, & ſcibile ad eam per accidens refertur.

47 Tenendo cõmunem modum doctorũ, quod ſcilicet de Deo aliquid formaliter prædicetur, dico duas concluſiones proximas, quarũ hæc eſt prima. Quod ſolus Deus ita eſt ſubſtantia, quod nullo modo eſt nõ ſubſtantia.

48 Secũda. Deus ideo non eſt in genere, quia eſt ſubſtantialiter ſubſtantia.

49 Ponere differentiã inter ſimitatem & albedinẽ, aut cõſimilia accidẽtia, per hoc quod illud ſeparabile ſit, illud inſeparabile à certo ſubiecto, fictiuum eſt.

50 Differentia quæ inter ſupraſcripta accidentia apparet, ex ſola uolũtaria nominum impoſitiõe

poſitione originatur.

1 Neceſſariũ eſt dicere ſecundũ Auenroem, quod ſubſtantia eſt de intrinſeca quiditate accidentis, & eſt opinio & Ariſtoteli et philoſophiæ maxime conſona.

2 In definitione ſubſtantiarum naturalium nõ eſſe ponendã materiam, & Auenroi & Alberto conſentanea ſententia eſt.

3 Si Thomas dixerit, in intelligentijs ſecũdum Ariſtotelem eſſe accidentia, non Ariſtoteli modo, ſed ſibijpſi cõtradicit.

4 Iſtæ ꝓpoſitiones ſunt concedendæ ut omnino ueræ, materia prima fit aſinus, bos et ſimilia.

5 In compoſito materiali nõ ſunt duæ præciſæ entitates & diſtinctæ, ſed una entitas.

6 Sonum non ex motu aeris intercepti inter duo corpora ſe percutientia, ut tenet Ariſtoteles, & expoſitores eius, ſed ex contactuali talium uel talium corporum, talẽ uel talem ſonum cauſari dico.

7 Rationes quas adducũt Peripathetici ad probandum, quod in cauſis eſſentialiter ordinatis non eatur in infinitum, non conuincunt de neceſſitate falſitatem poſiti.

8 Virtutem ſenſitiuam ſenſus cõmunis, ſicuti non à uirtutibus ſenſitiuis ſenſuum exteriorum, ut dixit concluſio xxx. ita nec à uirtutibus ſenſitiuis ſenſuum interiorũ, phãtaſtica, ſiue imaginatiua, cogitatiua, & memoratiua, ſubiecto, id eſt re differre, & ut

ueram,& ut Aristotelis Platonisq́ꝫ senten tiam asserimus.
59 Dico omnes qualitates elemẽtorum symbolas esse diuersarum specierum.
60 Si qua est ponenda figura quarta syllogismorum, illa est ponenda quam Galenus ponit, non quam & Franciscus Maironis & Petrus Mantuanus pueriliter cõfinxerũt, rectius est tamen nullam ponere.
61 De materia ut ex ea per se fiũt res tractare metaphysicum, Physicum autem ut ex ea res fiunt per accidens, habemus dicere secundum doctrinam Aristotelis.
62 Dictio exclusiua addita uni relatiuo, correlatiuum non excludit.
63 Non debet concedi, partem in toto quantitatiuo à suo toto esse aliquo modo actu distincta.
64 Opinio quæ Auicennæ ascribit, quod illud unum, quod cum ente cõuertitur, sit unũ quod est principium numeri, & ita consequenter, quod unaquæqꝫ res sit una per intentionem additam essentiæ suæ, si non est necessario uera, est tamen probabilis & defendetur à me.
65 Licet potẽtia intellectiua in nobis sit accidẽs, in angelis tamen est substantia.
66 Formalitas est actualitas apta per se perficere possibilem intellectum.
67 Si ex concursu elementorum fiat mixtũ, quocunqꝫ modo ponãtur elementa manere, in mixto

immixto fiet mixtum ex elementis, ut ex materia digesta à calido spirituali uaporo so eleuato ab eis.

68 In omnibus infra Deum eadem est materia secundum essentiam, diuersa secundum esse.

69 Quiditates physicarum naturarum adæqua to concepto & proprio, concipi possunt sine accidentibus, siue à metaphysico, siue à physico considerentur.

70 Corpus organicũ quod est materia animæ, & ponit in diffinitione eius ab Aristotele, est corpus & organicum per formã essentialiter distinctã ab anima, eum perficiẽte.

71 Secundum omnes philosophos dicendũ est, Deum necessario agere quicquid agit.

72 Qui dubitat ex intelligibili & intellectu magis uere & substãtialit fieri unũ, quàm ex materia & forma materiali non est philosophus.

73 Tenendo opinionem de aĩa intellectiua, quã tenet commentator, uidetur mihi rationabiliter tenendum illam animam nullius accidentis esse subiectum, & positionem hanc tanquam ueram defendam, quanq̃ utrum hoc ille tenuerit, ego non definio.

74 Dico secundum Thomam dicendum esse, in actu reflexo intellectus consistere beatitudinem nostram.

75 Diffinitio naturæ cælestia cõpræhendit, & li (&) copulatiue tenetur & non disiunctiue:

Sicut

76 Sicut quilibet Philoſophus habet dicere, quod uirtutes ſenſitiuæ ſunt in corde, ita q libet medicus habet dicere, quod ſint in cerebro.

77 Quod dicitur à cõmuni ſchola philoſophantium omnium Latinorũ de prima operatione intellectus, error eſt, quia non eſt alia operatio partis rationalis quàm illæ duæ quas ipſi ſecũdam & tertiam ponũt, compoſitio ſcilicet & diſcurſus

78 Accidentia nullo modo debent dici entia, ſed entis.

79 Sex principia ſunt formæ abſolutæ.

80 Si qua eſt lingua prima & nõ cauſalis, illam eſſe Hebraicam multis patet cõiecturis.

Concluſiones paradoxæ numero lxxi. ſecundum opinionem propriam, noua in philoſophia dogmata inducentes.

1 Sicut eſſe proprietatũ præceditur ab eſſe quidditatiuo, ita eſſe quiditatiuum præceditur ab eſſe uniali.

2 Nõ poſſumus dicere quod de re præciſiſſime ſumpta aliquid prædicetur prædicatione proprie dicta.

3 Qui attingit rem in diffinitiõe, attingit rem in alteritate.

Solus

4 Solus ille qui attingit rem in præcisione suæ unionis, attingit rem ut est ipsa.

5 Quanto unusquisq; modus cognitionis est eminentior, tãto in intellectu disproportionato imperfectior euadit & illi inutilior.

6 Sicut cognitio per demonstrationem habita homini pro communi statu, quem hic experimur, est perfectissima cognitio, ita simpliciter inter cognitiones est imperfectissima.

7 Sicut Deus ẽ simplicit̃ cognitio totius esse, ita intellectus est diffinitio totius esse, & anima scientia totius esse.

8 Si theologia theologice tradat̃, erit ut de primo subiecto de eo quod est unialiter unũ, & de quolibet quod est secũdum suum esse uniale tanq; de subiecto secundario.

9 Vera metaphysica tradita metaphysicaliter, est de quolibet quod est uera forma ut de primo subiecto, & de quolibet quod est secundum suum esse formale tanquã de obiecto secundario in modo procedendi demonstrationem negligens.

10 Sicut in creatura non ualet consequentia, est ens, ergo est, ita in Deo non ualet, est, ergo est ens.

11 Eadem res in creatura ratione suæ actualitatis dicitur esse, & ratione suæ determinationis dicitur essentia.

12 Sicut angelus necessario cõponitur ex essentia & esse, ita anima necessario componitur ex substantia & accidente.

13 Contradictoria in natura intellectuali se cōpatiuntur.

14 Licet sit uera præcedens conclusio, tamē magis proprie dicitur, quod in natura intellectuali non sint cōtradictoria quàm quod se compatiantur.

15 Contradictoria coincidunt in natura uniali.

16 Rationabiliter posuit Aristoteles in suis scientijs, primum principium de quolibet dici alterum contradictoriorū, & de nullo simul.

17 In intellectu est hoc & illud, sed nō est hoc extra illud.

18 Ideo in anima apparet incompossibilitas cōtradictoriorū, quia est prima quātitas ponens partē in extra partem.

19 Vnumquodq; in natura intellectuali habet à sua intelligibili unitate, & quod quodlibet sibi uniat, & quod immaculatam ac impermixtā sibi suam seruet proprietaē.

20 Ipseitas uniuscuiusq; tunc maxime est ipsa, cum in ipsa ita sunt omnia, ut in ipsa omnia sint ipsa.

21 Per prædictas conclusiones intelligi potest quæ sit omiomeria Anaxagoræ, quam Opifex intellectus distinguit.

22 Nemo miretur, quod Anaxagoras intellectum appellauerit immixtum, cū sit maxime mixtus, quia maxima mixtio coincidit cum maxima simplicitate in natura intellectuali.

Sicut

23 Sicut formæ substantiales in secundo mūdo sunt per modum accidentium, ita formæ accidentales sunt in primo mundo p modum substantiarum.

Correlarium. Sicut in primo mundo non est album sed albedo, ita in secundo mundo non est ignis sed igneum.

24 Non potest dici, quod in intellectu ideæ, uerbi gratia ignis, aquæ & aeris, sint tres ideæ, sed oportet dicere quod sunt ternarius.

25 Nisi destruamus naturam intellectualē, non possumus intelligere ideas numerari, nisi per intimationem ideæ numeri per reliquas, sicut est cuiuslibet per omnes.

26 Ex præcedentibus conclusionibus potest intelligi, qui sit formalis numerus, quem dixit Pithagoras esse principium omnium rerum.

27 Quinq; ponenda sunt prima prædicamēta. Vnum, substantia, quantitas, qualitas, & ad aliquid.

28 Rectius ad quinq; suprascripta reducitur entium diuersitas quàm ad decem, quæ Architas primum, deinde Aristoteles posuit, uel quinq; quæ ponit Plotinus, uel ad quatuor quæ ponunt Stoici.

29 Ratio prædicamenti unius est absoluta præcisio ab omni extraneo.

30 Ratio prædicamenti substantiæ est unita perfectio imparticipatæ substantiæ.

31 Ratio prædicamenti quantitatis est extrapositio partis ad partem.

32 Ratio prædicamenti qualitatis, est ueritas denominationis per inhærenten participationem.

33 Ratio prædicamenti ad aliquid, est esse imaginarium.

34 Nullum est prædicatum formale imparticipatum, quod partialiter prædicari nõ possit de intelligentia.

35 Sicut de solo intellectu uere dicitur, quod est ignis, & quod est aqua, quod est motus & quod est status, ita de sola anima uere dicitur, quod frigesit, quod calcsit, quod stat, quod mouetur.

36 Sicut intellectus Dei unitatem multiplicat, ita anima intellectus multitudinem quantificat & extendit.

37 Primum intelligibile cum primo intellectu, & primum scibile cum primo sciente; coincidit.

38 In animis deterioris notæ est ratio per modũ sensus, in animis sublimioribus est sensus per modum rationis.

39 Dictum illud mirabile illius barbari Nimpharũ & dæmonum cõsortis de clxxxiiij. mundis in figura triangulari cum tribus unitatibus angularibus, & una media cõstitutis, rectissime intelligeť, si ab unitate intelligibibili trinitatem intellectualem, animalem & seminalem, & principalium mundi

mundi partium per primum sphæricum numerum computationem intellexerimus.

40 Posse animam per uiam purgatoriam absq; alio studio uel inuestigatione per solā modicam & facillimam collationem & aduertentiam super iam desuper habita intelligibilia perfectam omnium scibilium scientiam acquirere, non solum Platonici philosophi, sed etiam inter Peripatheticos hi de quibus minus uidetur, Auenrois sequaces habent concedere.

41 Sicut se habet sensus communis in cognitiōe accidentalium qualitatum, & quantitatis materialis, ita se habet ratio in cognitione substantialium qualitatum & quantitatis formalis, seruata proportione, quod ille sensualiter hæc rationaliter agit.

42 Infinitas Dei per superexcedentiam ad esse intellectuale & uiam mysticæ theologiæ probari potest, & ad id probandum omnis alia uia inefficax est.

43 Actus quo felicitatur natura angelica & rationalis ultima felicitate, nec est actus intellectus, nec uoluntatis, sed est unio unitatis quæ est in alteritate animæ cū unitate quæ est sine alteritate.

44 Aristoteles in libro metaphysicæ de Deo nō tractat nisi in ultimo capitulo duodecimi quod incipit. Considerādum est etiā utronam modo uniuersum habet bonum.

45 Ordo librorum metaphysicæ post naturales eo modo, quo eos ordinauit Aristoteles secundum nullum processum siue compositiuum siue resolutiuũ potest esse rectus.

46 Dato quocunq; obiecto practicabili, nobilior est operatio quæ eum practicat quàm quæ eũ cõtemplatur, si cætera sunt patria.

47 Melius potest saluari textus Aristotelis, qui dicit omnem animam esse immortalem, quàm qui dicit omnem animam esse mortalem.

48 Præter tria demõstrationis genera, quia, propter quid & simpliciter, quæ ponunt Aristoteles & commentator, datur quartum genus demonstrationis, quæ dici potest demonstratio conuertibilitatis fortius omnibus prædictis.

49 Magis impropriè dicitur de Deo, quod sit intellectus uel intelligẽs, quàm de anima rationali quod sit angelus.

50 Sola materia sufficit ad id saluandum, cuius gratia Aristoteles & alij philosophi priuationem inter principia naturalia posuerunt.

Correlarium. Priuatio non est ponenda inter principia naturalia.

51 Tria sunt principia rerum naturalium, materia, motus, & forma.

52 Eadem est scientia de Deo, homine, & materia prima, & qui de uno scientiam habuerit, habebit & de reliqs seruata ꝓportione

extremi

extremi ad extremũ, medij ad extrema, et extremorum ad medium.

53 Qui primam materiam negat, nec sensui con tradicit, nec rationem physicam negat.

54 Ad probandum primam materiam esse, ma gis certificat uel uia numerorum, uel uia catholicæ philosophiæ, quàm ullo ratio physica in qua sensus habeat introitum.

55 Qui ordinem Hebraicæ linguæ profunde & radicaliter tenuerit, atq; illum proportio nabiliter in scientijs seruare nouerit, cuiuscunq; scibilis perfecte inueniẽdi normam & regulam habebit.

56 Præter distinctionem rei & rationis ponenda est distinctio tertia, quam ego appello inadæquationis.

57 Species inimicitiæ, quæ à lupo ad ouis æstimatiuã multiplicantur, nõ accidentis alicuius, sed substantiæ species sunt.

58 Formalitas est adæquatũ obiectũ intellectus.

59 Vbicũq; datur aliqua natura composita ex pluribus naturis actu in ea remanentibus, semper in ea nobilior est substantialiter aliæ accidentaliter.

60 Nihil intelligit actu & distincte anima nisi se ipsam.

61 Tota substantia animæ rationalis est pars intellectualis.

62 Anima se ipsam semper intelligit, & se intelli gendo quodammodo oĩa entia intelligit.

63 Quamuis in anima ita sit actu natura intelle-

ctualis per quam cum angelo conuenit, sicut est natura rationalis per quam ab eo distinguitur, nihil tamen intrinsecum est in ea, per quod possit sine propria specie aliquid à se distinctum intelligere.

64 Intellectualis natura quae est in aīa rationali, supra naturā rationalem praecise differt à natura intellectuali pura, sicut differt pars à toto.

65 Quia intellectus animalis differt ab intellectu intellectuali ut pars media, non ut pars tantū, ideo intellectuali totalitati magis parificatur.

66 Potest anima per extrinsecam informationē ad hoc deuenire, ut omnia per substantialem suā formam indiuisibiliter intelligat.

67 Cuilibet seriei animarum unus correspondet purus intellectus.

68 Omnes animae caelestes in primo intellectu unum sunt.

69 Rationabile est secundum philosophiam omnem seriem animalem in proprio beatificari intellectu, quod tamen non assertiue sed probabiliter dictum sit.

70 Cū tres fuerint, qui dicerent omnia esse unū, Zenophanes, Parmenides & Melissus, uidebit qui diligenter eorum dicta perscrutabitur, Zenophanis unum illud esse, quod est simplicitur unum.

Vnum Parmenidis nō unum absolute ut creditur, sed ens unum.

Vnum

Vnū Melissi esse unum habens ad unū Zenophanis extremalem correspondentiā.

71 Empedocles per litem et amicitiā in anima nihil aliud intelligit quàm potentiam sursum ductiuam & deorsum ductiuam in ea, quas ego credo proportionari in scientia Sephirot æternitati & decori.

Conclusiones in theologia numero xxix. secundum opinionem propriam à cōmuni modo dicendi theologorum satis diuersam.

1 Qui dixerit accidens existere non posse nisi in existat, eucharistiæ poterit sacramentum tenere, etiam tenendo panis substantiam nō remanere ut tenet communis uia.

2 Si teneatur communis uia de possibilitate suppositationis in respectu ad quancūq; creaturā, dico quod sine conuersione panis in corpꝰ Christi uel paneietatis annihilatiōe potest fieri, ut in altari sit corpus Christi secundum ueritatem sacramēti eucharistiæ, quod sit dictum loquēdo de possibili, nō de sic esse.

3 Ideales rerum formalesq; rationes effectiue a Deo in prima creata mente formaliter primo repiri cū theologica ueritate tenemꝰ.

Correlarium. Vbi ideæ sunt idealiter, ibi nō

 sunt

sunt formaliter, ubi sunt formaliter, ibi non sunt idealiter.

4 Si ponamus Deum cognoscere creaturas, ut obiectum secũdarium suæ intuitionis, ut cõmuniter ponitur, dico quod pater prius producit uerbum quàm creaturas cognoscat.

5 Attributales perfectiones nec in Deo, nec secũdum se quiditatiue sumptæ dicũt diuersas rationes in recto & principaliter diffinibiles uel descriptibiles.

6 Intuitus diuinæ cognitiõis ad creaturas tanq̃ obiecta primaria uel secundaria formaliter non terminatur, ut dicit cõmunis schola theologorum, sed se tantum, & nihil aliud à se intuens primarie nec secundarie unitiue & eminenter, & plus quàm æquipollenter omnia cognoscit.

Correlarium. Non est aliqua multitudo intellectorum in Deo nec creaturæ, ut intellectæ ponunt in numerum cum diuina essentia ut intellecta, sed est penitus unũ simplicissimum intellectum.

7 Tria transcendẽtia in quibus consistit imago, non dicũt diuersas raiones in recto, & prĩcipaliter diffinibiles uel descriptibiles.

8 Christus non ueraciter & quantum ad realem præsentiam descendit ad inferos, ut ponit Thomas & communis uia, sed solum quo ad effectum.

9 Licet ita mihi uideatur ꝓbabile, non est tamẽ

perti-

pertinaciter asserendū, quod anima Christi per alium modum nobis ignotum nō potuerit in infernum descēdere.

10 Illa uerba, Hoc est corpus &c. quæ in cōsecratione dicuntur, materialiter tenentur non significatiue.

11 Si teneatur communis uia, quod actu intellectus attingatur Deus, dico duas sequentes conclusiones, quarum hæc est prima, quod uidentes uerbum eo actu, quo essentiam diuinam attingunt, creaturas non attingunt nisi eminenter æquipollenter ad formalem cognitionē, æquipollentia nō actus sed obiecti.

12 Beati duplicem habent cognitionem de creaturis eas formaliter attingentem, quarum altera illatiue est ex ea qua uerbum attingunt, altera secundum quam in recreata creaturam contemplantur.

13 Non assentior communi sententiæ theologorum dicentium, posse Deum quamlibet naturam suppositare, sed de rationali tantum hoc concedo.

14 Nec crux Christi, nec ullo imago adoranda est adoratiōe latriæ, etiam eo modo quo ponit Thomas.

15 Si non peccasset Adam, Deus fuisset incarnatus, sed non crucifixus.

16 In quo lumine Iohannes Apocalipsim uidit, in eo Apocalipsim non intellexit.

17 Primum peccatum angeli fuit peccatum o-

missio-

missionis, secundum peccatum luxuriæ, tertium peccatum superbiæ.

18 Dico probabiliter, & nisi esset cōmunis modus dicendi theologorum, in oppositum firmiter assererem, assero tamē hoc dictū in se esse probabile, & est, quod sicut nullus opinatur aliquid ita esse præcise, quia uult sic opinari, ita nullus credit aliquid esse uerum præcise, quia uult credere id esse uerum.

Correlarium. Non est in potestate libera hominis credere articulum fidei esse uerum, quādo placet, & credere eum esse falsum, quando sibi placet.

19 Nisi essent dicta sanctorum, quæ in manifesto sui sermonis uidentur dicere oppositum, firmiter assererem hanc, & sequentē conclusionem, assero tamen eas probabiles esse et defendi posse rationabiliter, quarum prima est quod peccatum mortale in se est malum finitum.

20 Secunda est quod peccato mortali finiti temporis, non debetur pœna infinita secundum tempus, sed finita tantum.

21 Non omnis uoluntas Dei beneplaciti est efficax.

22 Dictum apostoli dicentis, Deus uult omnes homines saluos fieri, positiue de uoluntate beneplaciti antecedente intelligenda est.

23 Voluntas antecedens sic potest describi, uoluntas Dei antecedens est illa, qua Deus

dat ali=

dat alicui naturalia uel antecedentia quibus potest aliquid consequi, cui Deus paratus est coagere si alius uelit, nec sibi contrarium manifestabit cũ præcepto uel consilio exequendi, permittẽs eum libere uelle agere ad consequutionem suæ salutis.

14 Tenendo communem uiam theologorum quod felicitas sit in intellectu uel in uoluntate, dico duas cõclusiones, quarũ prima est hæc, quod intellectus ad felicitatem nõ perueniret nisi esset actus uoluntatis, qui in hoc est ipso actu intellectus potior.

15 Secunda conclusio est hæc, Licet actus intellectus formaliter felicitantis attingat obiecti essentiam, tamen quod actus suus circa illum actus sit felicitatis, formaliter habet ab actu uoluntatis.

16 Personæ in diuinis numero distinguuntur.

17 Personalitates in diuinis sunt primo diuersæ.

18 Theologice loquendo dico, quod in æuo nõ est successio formaliter intrinseca continuatiua, sed bene terminatiua, secundũ philosophos tamen aliter dicerem.

19 Rationabilius est credere Originem esse saluum, quàm credere ipsum esse damnatũ.

Conclusiones secũdum propriã opinionem numero lxij. in doctrinam Platonis, de qua pauca hic adducun

ducuntur, quia prima paradoxa cõclusio totam sibi assumit Platonis doctrinam discutiendam.

1 Per numeros triplares, q à Platone in Timeo ponuntur in triangulo animam significãte, admonemur quousq; in formis numerandis sit progrediendum per naturam illius, quod est prima forma formans. Per numeros uero duplares ibidem positos admonemur quatenus positis duobus extremis terminis coordinanda sunt media per naturam eius, quod est medium in uniuerso.

2 Cum quæritur à Platone, an ad exemplar genitum an ingenitum factus sit mundus, nihil aliud quæritur, nisi an ad animales rationes, an ad ideas intellectuales.

3 Qui nouerit modum illuminationis superiorum super media, intelliget idem significare & Platonicos per congregationem animarum in monte Ida, & Hebræos per animarum congregationem in monte Sinai in auditione legis.

4 Qui sciuerit rationem causæ præsupponere rationẽ perfecti, intelliget iuxta Platonicam doctrinã, quare dixerit Pherecides, non prius Iouem mundũ fabricasse quàm in amorem fuerit transformatus.

Empe-

5 Empedocles per sphærã intelligibilẽ à Venere contentã, nihil aliud intelligit quàm mũdum archetypum ab ordine intra se manentis primæ prouidentiæ contentum.

6 Ideo amor ab Orpheo sine oculis dicit, quia est supra intellectum.

7 Cum dicit Plato in timeo, in medio mũdi positam animam, quicquid dicant cæteri Platonici ego per medium Lunã intelligo.

8 Infra ambitum terminati entis, recte quinq; illa Platonis pro transcendentibus ponũtur. Ens, Idem, Alterum, Status, & Motus.

9 Platonice loquendo de anima, dico animam uiuere cum Saturno uitam cõtemplatiuã, cum Ioue & politicã & practicam, cũ Marte irascibilem & ambiciosam, cum Venere concupiscibilem & uoluptuosam, cũ Mercurio uegetalem cum stupido sensu.

10 Ex præcedenti conclusione habetur, quæ sit uirga Mercurij soporifera.

11 Prim9 septenarius uitæ humanæ est sub Mercurio, secundus sub Venere, tertius sub Marte, quartus sub Ioue, quintus sub Saturno, & reliqui septennarij secundum eum qui fuerit prædominatus in præcedentibus.

12 Prædictis uitis cooperantur Sol & Luna, ut causæ uniuersales, & per appropriationẽ Luna Mercurio & Saturno, Sol Veneri & Marti, simul uterq; Ioui.

13 Si Siriani theologicam sequamur, rationabi

le est

le est ecclesiasticæ hierarchiæ sacerdotes in cælesti hierarchia anagogicis uirtutibus proportionari.

14 Cum Platonem audimus Palladem & amorem philosophos deos uocãtem, ita intelligamus, ut amor sit philosophus ratione uiæ, Pallas ratione termini.

15 Per extremorum & medij rationem, cognoscere possumus cõuenienter uniuersi gradus sic in quinq; posse diuidi, in sup ens, uere ens, non uere ens, non uere non ens, uere non ens.

16 Per ipsum tale, uere tale, semper tale, in Platonis doctrina debemus intelligere proprietatem intellectus, animæ, & primorũ corporum.

17 Si Siriani doctrinam sequamur, conueniens est post unitatem totalis intellectiõis, quæ & trifariam diuiditur, in substantialẽ, potentialem & operatiuam, ponere trinariũ intellectionis, partialis, scilicet participatæ & imaginariæ.

18 Quicquid dicant cæteri Platonici de rationalis animæ partium distinctione, assero ego si id est rationalem partẽ in & diuidamus, eandem partem ut phantasiæ coniungitur dici, ut intellectui ut sibi ipsi.

19 Possibile est ut pars rationalis animæ nostræ quam secundum Peripateticos possibilẽ intellectum uoco, ad hoc perueniat, ut sine coniunctio-

coniunctiue ad phantaſmata diſcurrat & operetur.

20 Perfectius & uerius reperitur pulchritudo in intelligibilibus quàm in ſenſibilibus.

21 Cum dicit Plato, amorē natum ex congreſſu Peniæ & Pori in hortis Iouis, in natalib9 Veneris dijs diſcumbentibus, nihil aliud intelligit, quàm in angeli mente tunc primum amorem, id eſt deſiderium pulchritudinis eſſe natum, cum in eo idearū ſplendor, imperfectius tamē refulſit.

22 Amor de quo in ſympoſio loquit̄ Plato, in Deo nullo modo eſſe poteſt.

23 Per duplicem Venerem, de qua in ſympoſio Platonis, nihil aliud intelligere debemus, quàm duplicē pulchritudinem, ſenſibilē & intelligibilem.

24 Amor de quo Plotinus loquitur, non eſt cæleſtis amor, de quo Plato in ſympoſio, ſed illius uera & proxima imago.

25 Pugnantia quæ uidetur in dictis Orphei & Agotonis, quorū alter amorē antiquiorem omnibus dijs dicit, alter iuniorē, perfecte ſoluem9 ſi ad duplex deorum eſſe, intelligibile & naturale reſpexerimus.

26 Pulchritudo eſt in Deo per cauſam, in totali intellectu uere eſſentialit̄ totaliter, in particulari intellectu uere partialiter eſſentialiter, in anima rationali uere participaliter, in uiſibilibus cæli accidentibus imaginarie eſſentialiter totaliter, in ſubcæleſti

bus qualitatibus uisibilibus imaginarie partialiter essentialiter, in quātitatibus imaginarie participaliter.

27 Cum dicit Plato, omne quod fit â causa fieri, referendum est per se ad per se, & per accidens ad per accidens.

28 Cū dixit Plato in Timeo, ex indiuidua diuiduaq́ꝫ substantia conflatam animam, per indiuiduam substantiam animalem intellectum significauit, per diuiduam animalem rationem.

29 Non est credendum in doctrina Platonis animam quicꝗ intelligere per inspectionem ad ideas, nisi cum peruenit ad illū statum, qui est supremus gradus contemplatiuæ perfectionis.

Correlarium. Errant qui credunt secundū Platonē, quod ea quæ nos quotidie cognoscimus & intelligimus, in idearū lumine cognoscamus.

30 Modus cognoscendi per ideas est ille, cuius dixit Plato in Timeo paucos homines esse participes, sed bene deos omnes.

31 Exponere in fabula Critiæ per quinꝗ partꝰ, quinꝗ formas corporis, omnino est incōueniens.

32 Per aliam uitā in Epinomide intelligere debemus cōnexionem partis cum suo toto, & credo idem esse, quod apud Cabalistas dicitur seculum neutrum.

33 Qualiter uerum sit quod in Epinomide dici

tur

tur, Arithmeticam scientiam inter omnes speculatiuas maxime facere ad felicitatē, intelligi poteſt per cōcluſiones noſtras de mathematicis.

34 Per cælum in Epinomide, quod dicit Plato, eſſe nobis cauſam omnium bonorum, nō ideam cæli, ſed ipſum cælum, quod eſt cæleſte animal intelligere debemus.

35 Per neceſſitatis regnum in ſympoſio Platonis, nihil aliud intelligere debemus quàm ſuperabundātiam naturæ alterius ſupra naturam eiuſdē, & infiniti ſupra terminū.

36 Per demonſtrationē Platonis in Phedro de animæ immortalitate, nec de noſtris animis ut Proclus, Hermias, & Sirianus credunt, nec de omni anima ut Plotinus & Numenius, nec de mundi tantum anima, ut Poſſidonius, ſed de cæleſti qualibet anima ꝓbatur, & cōcluditur immortalitas.

37 Tēpus eſſentialiter eſt in incorporeis, participatiue in corporeis.

38 Tempus ubi habet eſſe eſſentiale, habet eſſe totaliter extra animam.

39 Tempus habet ab anima ſuum eſſe participatum, à prima quidem anima per modū effectiue cauſalitatis, ab ultima uero per modum obiectiue conſequutionis.

40 Motus primi cæli, & uniuerſaliter, quilibet motus ſiue localis ſiue alterationis ſecundario & per accidens tempore menſurat.

41 Licet natura intellectualis ſimul omnia intel

ligat, non tamen hoc est per uirtualem & unitiuam continentiam, sed per mutuam penetrationem formarum, & indissociatā cōmunicationem totius esse participati, id est formalis.

42 Per demōstrationem Platonis in Phedro de immortalitate animæ, firmius demōstratur æternitas mundi, quàm per ullam rationem Aristotelis in viij. Physicorum.

43 Sicut & uidetur & auditur homo ab homine per motionem sensus ad extra, ita & uidetur & auditur dæmon ab homine & à dæmone per motionem sensus ad intra.

44 Cur homo non possit nō uideri si sit præsens à recte disposito in potentia uisiua, dæmon autem tunc solum uideatur cū uult uideri, ex modo quo unusquisq; eorū uidetur haberi potest.

45 Sensus naturæ, quem ponunt Alchindus Bacon, Guilielmus Parisiensis, & quidā alij, maxime autem omnes Magi, nihil est aliud quàm sensus uehiculi quem ponūt Platonici.

46 Cum dicit Plato, neminē nisi inuitum peccare, nihil aliud intelligit quàm illud quod Thomas tenet, scilicet non posse esse peccatum in uoluntate nisi sit defectus in ratione.

47 Prouidentia est statuitiue in Deo, ordinatiue in intelligētia, exequutiue in aīa, denūciatiue in cælo, terminatiue ī toto uniuerso.

Non

48 Non ſolum per dicta in Epinomide & Philebo à Platone, in quibus dialogis expreſſe ponit Plato felicitatem in contemplatione, ſed p dicta in Phedro de furore amatorio, conſtat ſecundum Platonem non eſſe felicitatem in actu amoris, quia furor nõ eſt felicitas, ſed impetus concitans urgens & impellens ad felicitatem.

49 Ex eo nomine, quo Dei nominant amorem, patet diligenter aduertenti, quod in actu amoris non eſt felicitas.

50 Iſta propoſitio in Phedro, omnis anima totius inanimati curam habet, ſimpliciter de quacũq; uere anima, intelligenda eſt.

51 Ex dicto illo Platonis in Phedro, quod niſi anima hominis ea, quæ uere ſunt, intuita eſſet, in hoc animal nõ ueniſſet, ſi recte intelligatur, intelligetur quod opinio Plotini ponens tranſmigrationem animarum in bruta, non eſt ad mentem Platonis.

52 Ex oratione Socratis in Phedro ad Pana, habet cõplete opinio Platonis de felicitate.

53 Opinio Cratili de nominibus ita eſt intelligenda, non quod talia ſint noïa, ſed quod talia eſſe debent ſi ſint recta.

54 Ideo dixit Socrates in Cratilo ſe ſomniare circa ideas, quia ideis non utimur in hoc ſtatu, ſed earum imaginibus proximis uel ſecundarijs.

55 Per unum in Sophiſte, intellige unum in alteritate.

56 Dictum illud in Sophiste, qui unum non dicit nihil dicit, illud est, quod ab Aristotele dicitur, qui unum non intelligit nihil intelligit.

57 Dictum illud Platonis in Sophiste de simulachris, quae dicit daemonica machinatione confecta, & si multis alijs modis possit uerificari, conueniens tamen est exponere per hoc, quod illa ut gradũ medium in entitate tenẽt daemonico ordini proportionant.

58 Venatio illa Socratis, de qua in Prothagora, conuenienter per sex gradus potest sic describi, ut primus sit esse materiae extrinsecae, secundus esse particulare immateriale, tertius esse uniuersale, quartus esse rationale, quintus esse particulare intellectuale, sextus esse totale intellectuale, in septimo tanq̃ sabbato cessandũ est à uenatiõe.

59 Quod dicitur in Euthidemo, non in habitu, sed actu consistere felicitatem, intellige de actu reflexo.

60 Per id quod in Lachate dicitur, quorumcũq; est scientia, non esse aliam eorundẽ ut praeteritorum, aliam ut praesentium, aliam ut futurorum, illud potest intelligi tritum apud Peripatheticos, non esse scientiam nisi uniuersalem.

61 Dictũ illud Platonis in Gorgia, si orator scit iusta, est iustus, dico absolute secũdum se non ut ad hominem, tãtum posse saluari, si unum ab alio esse intelligamus non formaliter,

maliter, sed illatiue.

62 Licet ratio Platonis in Phedone per uiam cõtrariorum absolute non concludat, expositis tamen à Cebete ad hominem, aliquid concludit.

Conclusiones numero x. secundũ opinionem propriam in doctrina Albucaten Auenam, qui dicitur authordecausis.

1 Cum dixit Abucate Auenam animam esse supra tempus, intelligendum est de anima absoluta secundum substantiam, præscindendo ab omni operatione quæ competit ei in quantum est anima.

2 Cum dicit Abucaten, omnis anima nobilis tres habet operationes, diuinam, intellectualem & animalẽ, ita est intelligendũ, quod primam habeat per imaginem proportionalitatis, secundam per formalitatem participationis, tertiam per proprietatem essentialitatis.

3 Cum dixit Abucaten, omnem causam primariam plus influere, per plus intelligas eminentiam modi causandi, & intimitatem eius quod in re producitur.

4 Quamuis dicat Abucaten, quod esse quod est primum creatum, est super intelligentiam,

non credas tamen illud secundum hipostasim esse distinctum ab intelligentia.

5 Cum dixit Abucaten, causam primam superiorem esse omni narratione, non tam propter id habet ueritatem quod primo affert, quia scilicet causam ante se nō habet, quàm propter id quod secūdario innuit, quia omne intelligibile unialiter antecedit.

6 Quod dicit Abucaten, intelligentiam esse substantiam quæ non diuiditur, maxime est uerum per indiscretam in ea intelligibiliū ad inuicem penetrationem.

7. Ex præcedenti conclusione potest haberi, quo modo intelligendum est dictum Abucatē, quod omnis intelligentia est plena formis.

8 Per ultimam propositionem Abucaten possumus intelligere, quid sibi uelit illa diuisio, quam fecit Plato in principio tractatus Timei, & possumus scire, quod sub ea non cōprehenditur anima nisi per uiam extremalis combinationis.

9 Ex ante penultima propositione Abucatē colligi potest, quod declinare plus ad sensum quàm ad intellectum, non est animæ ut anima est, sed ut cadens est.

10 Cum dicit Abucaten intelligentiam ut diuina est regere res, intelligendum est de regimine statuitiuo non ordinatiuo, qui ei cōpetit ut intelligentia est.

Conclu

Conclusiones de mathematicis secundum opinionem propriã numero lxxxv.

1 Mathematicæ non sunt ueræ scientiæ.
2 Si felicitas sit in speculatiua perfectione, mathematicæ non faciunt ad felicitatem.
3 Mathematicæ scientiæ non sunt propter se, sed ut uia ad alias scientias quærendæ.
4 Sicut subiecta mathematicorum si absolute accipiantur intellectum nihil perficiunt, ita si ut imagines accipiantur superiorum imme diate nos ad intelligibilium speculationem manu ducunt.
5 Sicut dictum Aristotelis de antiquis dicentis, quod ideo errarunt in physica contemplatione, quia mathematice res physicas tractarunt, uerum esset, si illi materialiter mathematica non formaliter accepissent, ita est uerissimum modernos, qui de naturalibus mathematice disputant, naturalis philosophiæ fundamenta destruere.
6 Nihil magis nociuũ theologo, quàm frequens & assidua in mathematicis Euclidis exercitatio.
7 Sicut medicina mouet spiritus principaliter ut regunt corpus, ita musica mouet spiritus ut seruiunt animæ.
8 Medicina sanat animam per corpus, musica

autem corpus per animam.

9 Per Arithmeticam non materialem sed formalem, habetur optima uia ad prophetiã naturalem.

10 Ioachim in prophetijs suis alia uia non processit quàm per numeros formales.

11 Per numeros habetur uia ad omnis scibilis inuestigationem & intellectionem, ad cuius conclusionis uerificationem pollicior me ad infrascriptas lxxiiij quæstiones per uiam numerorum responsurum.

Quæstiones ad quas pollicetur se per numeros responsurum.

1 Vtrum sit Deus.

2 Vtrum sit infinitus.

3 Vtrum sit causa omnium rerum.

4 Vtrum sit simplicissimus.

5 Vtrum sit intelligens.

6 Quomodo Deus intelligat.

7 An sit dare naturam superiorem natura intellectuali.

8 An esse quiditatiuum rei sit intimius esse quod habeat res.

9 Quid de humanitate in sua præcisissima abstractione possit prædicari, & quid non.

10 Quomodo elementa sint in cælo.

11 Quis modus debeat teneri in inuestigatiõe uniuscuiusque scibilis.

Vtrum

12 Vtrum supra naturam rerum corporalium sit dare naturam rationalem incorporeã.
13 Vtrum supra naturam rationalem sit dare naturam intellectualem.
14 Vtrum inter naturam rationalem & intellectualem sit aliqua natura media.
15 Vtrum inter naturam intellectualem & Deum sit aliqua natura media.
16 Vtrum in aliqua natura contradictoria se cõpatiantur.
17 Vtrum in aliqua natura coincidant contradictoria.
18 Quis numerus annorum sit naturaliter debitus uitæ boni mali hominis.
19 Quis sit numerus annorum naturaliter debitus uitæ hominis.
20 Quot sint gradus principales naturarum uniuersi.
21 Vtrúm natura corporea ut tali sit actiua uel tantum sit passiua.
22 Quid dicat corpus.
23 Vtrum sint in materia dimensiones interminatæ.
24 Vtrum sit melius Deũ causare res, quàm non causare.
25 Vtrum creatio rerum ad extra, procedat necessario à diuina essentia in tribus personis hipostatizata.
26 Vtrum inter causam & causatum necessario mediet aliquid.
27 Vtrum recte multitudo scibilium ad decem prædicamẽ

prædicamētorum numerum sit reducta.
28 Quæ sit differentia inter modum intelligendi angelorum, & animarum rationaliū.
29 Quæ sit differentia inter modum intelligendi Dei & angelorum.
30 Vtrum natura angelica sit quodammodo omnia.
31 Vtrum natura rationalis sit quodammodo omnia.
32 Vtrum possint esse plures Dei.
33 Vtrum detur infinitum in natura.
34 Quomodo differat infinitas quam theologi attribuunt Deo ab illa, quam dicunt philosophi impossibile esse dari.
35 Vtrum Deus sit omnia in omnibus.
36 Quomodo differat esse creaturarum ab esse Dei.
37 Quæ pertineant ad considerationē theologi.
38 Quando futura sit seculi consummatio.
39 Quis & qualis erit rerum status in seculi consummatione.
40 Quæ opinio uerior de trinitate, Arrij, Sabellij, Eucliph, aut fidei catholicæ.
41 Vtrum formæ sensibiles sint intelligibiliter in angelo.
42 Vtrum in angelo sit aliud quàm intelligens intellectio & intellectum.
43 Vtrum hæc in angelo realiter an ratione destinguantur;
44 Vtrum sit eadem natura mouentis & moti motu physico.

45 Vtrum sit dare aliquid quod secundum suã naturam sit pura potentia, quam philosophi uocant materiam primam.

46 Vtrum mediate uel immediate et quomodo materia prima dependeat à Deo.

47 Vtrum omne quod est infra Deum sit compositum ex actu & potentia.

48 Vtrum sit materia eiusdem rationis in omnibus.

49 Vtrum aliqua res creata possit esse immunis ab imperfectione.

50 Quæ naturæ sint aptæ felicitati.

51 Vtrum felicitas consistat in intellectu an in uoluntate.

52 Vtrum quantitas sit per se uel participatiue uisibilis.

53 Vtrum natura intellectualis sit Deo semper unita.

54 Vtrũ in natura intellectuali plus sit imperfectionis quàm perfectionis.

55 Cuius naturæ propria sit uera mobilitas.

56 Vtrum animæ conueniat modus scientiæ p̃ uiam numerorum.

57 Quis sit primus modus prædicandi per se.

58 Quis sit secũdus modus prædicationis per se.

59 Vtrũ diffinitio inuestigetur per demonstrationem.

60 Quare solum de inhærentia passionis ad subiectum habetur scientia.

61 Vtrum anima rationalis sit materialis.

62 Vtrum sit incorruptibilis.

63 Vtrum uniuersaliter intelligat.
64 Vtrum sicut est dare mundum sensibilem, ita sit dare mundum intelligibilem.
65 Vtrum sit maior uel minor numerus separatarum specierum quàm materialium.
66 Quare in opere secundæ diei non est dictum Et uidit Deus quoniam bonum.
67 Quare sexta numeratio homo dicitur.
68 Quare sex diebus dicitur Deus oĩa pfecisse.
69 Quid significat Deum septima die quieuisse.
70 Vtrũ distinguatur irascibilis à cõcupiscibili.
71 Quæ sit distinctio inter potentias animæ cognoscitiuas.
72 Cur homines naturaliter appetant uictoriã.
73 Cur naturalis sit homini modus cognoscendi per rationem phantasiæ coniunctam.
74 Vtrum in cælo sint descripta & significata omnia cuilibet scienti legere.

Conclusiones numero xv. secundum propriam opinionem de intelligentia dictorum Zoroastris & expositorum eius Chaldæorum.

1 Quod dicunt interpretes Chaldæi super primum dictum Zoroastris de scala à tartaro ad primũ ignẽ, nihil aliud significat quàm seriem naturarum uniuersi a nõ gradu materiæ ad eum, qui est super omnẽ gradum

graduate protensum.

2 Ibidem dico, interpretes nihil aliud per uirtutes mysteriales intelligere quàm naturalem magiam.

3 Quod dicunt interpretes super dictum secundum Zoroastris de duplici aere, aqua & terra, nihil aliud sibi uult, nisi quodlibet elemētum, qđ potest diuidi ꝑ purū et impurū, habere habitatores rationales & irrationales, quod uero purum est tantum, rationales tantum.

4 Ibidem per radices terræ nihil aliud intelligere possunt quàm uitam uegetalem, conueniēter ad dicta Empedoclis, qui ponit transanimationem etiam in plantas.

5 Ex dicto illo Zoroastris, ha ha hos, terra deflet usq; ad filios, sequēdo expositionem Osie Chaldæi, expressam habemus ueritatem de peccato originali.

6 Dicta interpretum Chaldæorum super xi. aphorismo de duplici ebriatione Bacchi & Sileni, perfecte intelligentur per dicta Cabalistarum de duplici uino.

7 Quæ dicunt interpretes super xiiij. aphorismo, perfecte intelligentur per ea, quæ dicūt Cabalistæ de morte osculi.

8 Magi in xvij. aphorismo nihil aliud intelligūt per triplex indumentum, ex lino, panno & pellibus, quàm triplex animæ habitaculū, cælestе, spiritale, & terrenum.

9 Poteris ex præcedenti conclusione aliquid intelligere

telligere de pelliceis tunicis, quas sibi fecit Adã, & de pellib9 quæ erãt in tabernaculo.

10 Per canem nihil aliud intelligit Zoroaster, quàm partem irrationalem animæ & ꝓportionalia, quod ita esse uidebit, qui diligenter dicta omnia expositorum considerauerit, qui & ipsi sicut et Zoroaster ænigmatice loquuntur.

11 Dictum illud Zoroastris, nec exeas cum transit lictor, perfecte intelligetur per illud Exodi, quando sunt prohibiti israelitæ exire domos suas in transitu angeli interficientis primogenita Aegyptiorum.

12 Per Sirenam apud Zoroastrem nihil aliud intelligas quàm partẽ animæ rationalẽ.

13 Per puerum apud interpretes nihil aliud intellige quàm intellectum.

14 Per dictũ illud Zoroastris, ad huc tres dies sacrificabitis, & non ultra, apparuit mihi per Arithmeticã superioris merchiaue illos cõputandi dies esse, in eo dicto expresse prædictum aduentum Christi.

15 Quid sit intelligendum per capras apud Zoroastrem, intelligit qui legerit in libro Bair, quæ sit affinitas capris & quæ agnis cũ spiritibus.

Conclusiones Magicæ numero xxvi, secundum opinionẽ propriã.

Tota

1 Tota Magia, quæ in usu est apud Modernos, & quam merito exterminat ecclesia, nullã habet firmitatem, nullum fundamentum, nullam ueritatẽ, quia pendet ex manu hostium primæ ueritatis, potestatum harum tenebrarum, quæ tenebras falsitatis, male dispositis intellectibus obfundunt.

2 Magia naturalis licita est, & non prohibita, & de huius sciẽtiæ uniuersalibus theoricis fundamentis pono infrascriptas conclusiones secundum propriam opinionem.

3 Magia est pars practica scientiæ naturalis.

4 Ex ista conclusione & conclusione paradoxe dogmatizante xlvij. sequitur, quod Magia sit nobilissima pars scientiæ naturalis.

5 Nulla est uirtus in cælo aut in terra seminaliter & separata, quam et actuare et unire magus non possit.

6 Quodcunq; fiat opus mirabile, siue sit magicum, siue cabalisticum, siue cuiuscunq; alterius generis, principalissime referendũ est in Deum gloriosum & benedictum, cuius gratia supercælestes mirabilium uirtutum aquas super contemplatiuos homines bonæ uoluntatis quottidie pluit liberaliter.

7 Non potuerunt opera Christi, uel per uiã Magiæ, uel per uiam Cabalæ fieri.

8 Miracula Christi non ratione rei factæ, sed ratione modi faciendi suæ diuinitatis argumentum certissimum sunt.

9 Nulla est scientia, quæ nos magis certificet de

diuinitate Christi, quàm Magia et Cabala.

10 Quod Magus homo facit per artem, facit natura naturaliter faciendo hominem.

11 Mirabilia artis Magicæ nō fiunt nisi per unionem & actuationem eorum, quæ seminaliter & separatæ sunt in natura.

12 Forma totius Magicæ uirtutis est ab anima hominis stante, & non cadente.

13 Magicam operari non est aliud quàm maritare mundum.

14 Si qua est natura ĩmediata nobis, quæ sit uel simpliciter uel saltem ut multum rationaliter rationalis, Magicā habet in summo, & eius participatione potest in hominibus esse perfectior.

15 Nulla potest esse operatio Magica alicuius efficaciæ, nisi annexũ habeat op9 Cabalæ explicitum uel implicitum.

16 Illa natura, quæ est Orizon temporis æternalis, est proxima Mago, sed infra eum.

17 Illius naturæ, quæ est Orizon temporis & æternitatis propria est Magia, inde est petēda per modos debitos notos sapientibus.

18 Illius natura quæ est Orizon æternitatis temporalis, est Mago proxima, sed super eū & ei propria est Cabala.

19 Ideo uoces & uerba in Magico opere efficaciam habent, quia illud in quo primũ Magicam exercet natura, uox est Dei.

20 Quælibet uox uirtutem habet in Magia, in quantum Dei uoce formatur.

Non si

21 Non significatiuæ uoces plus possunt in Magia, quàm significatiuæ, & rationem conclusionis intelligere potest, qui est profundus ex præcedenti conclusione.

22 Nulla nomina ut significatiua, & inquantũ nomina sunt, singula & per se sumpta, in Magico opere uirtutẽ habere possunt, nisi sint Hebraica, uel inde ꝓxime deriuata.

23 Quilibet numerus præter ternarium & denarium sunt materiales in Magia, isti formales sunt, et in Magica Arithmetica sunt numeri numerorum.

24 Ex secretioris philosophiæ principijs necesse est confiteri, plus posse characteres & figuras in opere Magico, q̃ possit quæcunq; qualitas materialis.

25 Sicut characteres sunt proprij operi Magico, ita numeri sunt proprij operi Cabalæ, medio existente inter utrosq;, & appropriali per declinationem ad extrema usu literarum.

26 Sicut per primi agentis influxum si sit specialis & immediatus, fit aliquid quod nõ attingitur per mediationem causarum, ita per opus Cabalæ si sit pura Cabala & immediata fit aliquid, ad quod nulla Magia attingit.

Conclusiones numero xxxi. secũdum propriam opinionem de mo=

do intelligendi hymnos Orphei secũdum Magiam, id est secretam diuinarum rerum naturaliumq́ꝫ sapiẽtiam à me primum in eis repertam.

1 Sicut secretam Magiam à nobis primũ ex Orphei hymnis elicitam, fas non est in publicũ explicare, ita nutu quodam ut in infrascriptis fiet conclusionibus eam per aphorismorum capita demonstrasse utile erit ad excitandas contemplatiuorum mentes.

2 Nihil efficaci9 hymnis Orphei in naturali Magia, si debita musica, animi intentio, & cæteræ circumstantiæ, quas norunt sapientes, fuerint adhibitæ.

3 Nomina deorum, quos Orpheus canit, non decipiẽtium dæmonum, à quibus malum & non bonum prouenit, sed naturaliũ uirtutum, diuinarumq́ꝫ sunt nomina, à uero Deo in utilitatem maxime hominis, si eis uti sciuerit, mundo distributarum.

4 Sicut hymni Dauid operi Cabalæ mirabiliter deseruiunt, ita hymni Orphei operi ueræ licitæ, & naturalis Magiæ.

5 Tantus est numerus hymnorum Orphei, quãtus est numerus cum quo Deus triplex creauit seculũ, sub quaternarij Pithagorici forma numeratus.

Quarũ

6 Quarumcunque uirtutum naturalium uel diuinarum eadē est proprietas Analogica, idē etiam nomen, idem hymnus, idem opus, seruata proportione, & qui tentauerit exponere uidebit correspondentiam.

7 Qui nescierit perfecte sensibiles proprietates per uiam secretæ Analogiæ intellectuarizare, nihil ex hymnis Orphei sanum intelliget.

8 Qui profunde & intellectualiter diuisionem unitatis Venereæ in trinitatē Gratiarū, & unitatis fatalis in trinitatem Parcarum, & unitatis Saturniæ in trinitatē Iouis, Neptūni et Plutonis intellexerit, uidebit, modum debite procedendi in Orphica theologia.

9 Idem sunt Curetes apud Orpheum, & potestates apud Dionysium.

10 Qui præcedentis conclusionis opus attentauerit, adhibeat opus Cabalæ secundū appropriata timori Isaac.

11 Frustra Palimonem & Leucotheā adibit, qui Nereum non attraxerit, nec Nereum attrahet, qui circa primariam animalem trinitatem operatus non fuerit.

12 Per octonarium numerum hymnorum maritimorum, corporalis naturæ nobis proprietas designatur.

13 Idem est Tiphon apud Orpheū, & Zamael in Cabala.

14 Si quis in opere præcedentis conclusionis intellectualiter operabitur, per meridiem ligabit septentrionem, si uero mundialiter

per totū operabitur, iudiciū sibi optabit.

15 Idem est nox apud Orpheū, & Ensoph in Cabala.

16 Ex præcedenti cōclusione potest quis rectius exponere, quàm exponat Proclus, quid sibi uelit illud dictum theologi inducentis opificem mundi noctem consulentem de opificio mundano.

17 Ex eisdem dictis potest intelligi, cur in symposio Adiotima Poros cōsilij filius, & Iesus in sacris literis angelus magni consilij nominetur.

18 Anima aquea ut inferiora generat, superiora contemplatur, in seipsa se sistit, triplici hymno, Maris, Neptuni & Oceani ab Orpheo decantatur.

19 Nihil habebit firmum in opere, qui Vestam non attraxerit.

20 Per septennarium hymnorum paternæ menti attributorum, Prothogni, Palladis, Saturni, generis Rhee, legis Bacchi, potest intelligens & profundus contemplator de seculi consummatione aliquid coniectare.

21 Opus præcedentium hymnorum nullum est sine opere Cabalæ, cuius est propriū practicare omnem quantitatem formalē, continuam & discretam.

22 Qui Heroas in duplices nō diuiserit, natiuos & aduentitios, sæpe errabit.

23 Qui Apollinem adibit, mediabit opus per Bacchum Triethericum, & consummabit per no-

per nomen ineffabile.

24 Non inebriabitur per aliquem Bacchũ, qui suæ musæ prius copulatus non fuerit.

25 Per quaternarium hymnorũ primæ formæ mundanæ attributorum sui formabilis natura nobis designatur.

26 Qui perfecte in animam redierit, primæ formæ suam formam æquauerit.

27 Qui præcedentis conclusionis opus tentauerit, Iouem adibit tertium, ut uiuentem nõ ut uiuificantem.

28 Frustra adit naturam & Protheũ, qui Pana non attraxerit.

29 Sicut post uniuersalem animationem est particularis animatio, ita post uniuersalẽ prouidentiã est particularis prouidentia.

30 Ex præcedenti cõclusione sciri potest, cur Ouidius in execratione in Ibin, postquã inuocauit nomẽ quod terram regit & aquã, terram inuocat & Neptunum.

31 Qui annotauerit diligenter dicta ab Aristotele in expositione definitionis de anima, uidebit cur Orpheus Palladi & Veneri uigilantiam attribuerit.

Conclusiones Cabalisticæ numero lxxi. secundum opinionẽ propriam, ex ipsis Hebræorum sapien-

tum fundamentis Christianam religionem maxime confirmantes.

1 Quicquid dicant cæteri Cabalistæ, ego prima diuisione scientiam Cabalæ in scientiã Sephirot & Semot, tanquam in practicam & speculatiuam distinguerem.

2 Quicquid dicant alij Cabalistæ, ego partẽ speculatiuã Cabalæ quadruplicem diuiderẽ, correspondentes quadruplici partitioni philosophiæ, quam ego solitus sum afferre. Prima est sciẽtia, quam ego uoco Alphabetariæ reuolutionis, correspondentem parti philosophiæ, quam ego philosophiam catholicam uoco. Secunda, tertia & quarta ps est triplex Merchiana, correspondentes triplici philosophiæ particularis, de diuinis, de medijs & sensibilibus naturis.

3 Scientia quæ est ps practica Cabalæ, practicat totam metaphysicã formalem & theologiã inferiorem.

4 Ensoph non est alijs numerationibus connumeranda, quia est illarũ numerationũ unitas abstracta & cõmunicata, non unitas coordinata.

5 Quilibet Hebræus Cabalista secundum principia & dicta scientiæ Cabalæ, cogitur ineuitabiliter concedere de trinitate & qualibet persona diuina, patre, filio. & spiritu sancto, illud præcise sine additione, diminutione, aut uari

aut uariatione, quod ponit fides catholica Christianorum.

Correlarium. Non solum qui negant trinitatē, sed qui alio modo eā ponunt, quàm ponat catholica ecclesia, sicut Arriani, Sabelliani, & similes, redargui possunt manifeste si admittantur principia Cabalæ.

6 Tria magna Dei noīa quaternarij, quæ sunt in secretis Cabalistarum per mirabilē appropriationem tribus personis trinitatis ita debere attribui, ut nomen sit patris, nomen sit filij, nomē sit spiritus sancti, intelligere potest, qui in scientia Cabalæ fuerit profundus.

7 Nullus Hebræus Cabalista potest negare, quod nomen Iesu, si eum secundum modū & principia Cabalæ interpretemur, hoc totum præcise & nihil aliud significat, id est Deum dei filium patris'q; sapiētiam per tertiam diuinitatis personā, quæ est ardentissimus amoris ignis, naturæ humanæ in unitate suppositi unitum.

8 Ex præcedenti conclusione intelligi potest, cur dixerit Paulus, datū esse Iesu nomen, quod est super omne nomen, & cur in nomine Iesu dictum sit, omne genu flecti, cælestium, terrestrium, & infernorum, quod etiam est maxime Cabalisticum, & potest ex se intelligere, qui est profundus in Cabala.

9 Si qua est de nouissimis temporibus humana coniectura, inuestigare possumus per secre-

tissimam uiam Cabalæ futurã esse consum
mationem seculi hinc ad annos quingẽtos,
& quatuordecim; & dies uigintiquinq;.

10 Illud quod apud Cabalistas dicitur il
lud est sine dubio, quod ab Orpheo Pal=
las, à Zoroastre paterna mẽs, à Mercurio
Dei filius, à Pithagora sapientia, à Parme-
nide sphæra intelligibilis nominatur.

11 Modus quo rationales animæ per archange
lum Deo sacrificant, qui à Cabalistis non
exprimitur, non est nisi per separationem
animæ à corpore, non corporis ab anima
nisi per accidens, ut contigit in morte oscu
li, de quo scribitur præciosa in conspectu
domini mors sanctorum eius.

12 Non potest operari per puram Cabalã, qui
non est rationaliter intellectualis.

13 Qui operatur in Cabala sine admixtione ex-
tranei, si diu erit in opere, morietũ ex Bin=
sica, & si errabit in opere aut non purifica
tus accesserit, deuorabitur ab Azazele per
proprietatem iudicij.

14 Per literam Scin, quæ mediat in nomine Ie=
su, significatur nobis Cabalistice, quod tũ
perfecte quieuit tanquam in sua perfecti-
one mundus, cum Iod coniunctus est cum
Vau, quod factum est in Christo, qui fuit
uerus Dei filius & homo.

15 Per nomen Iod, he, uau, he, quod est nomen
ineffabile, quod dicũt Cabalistæ futurum
esse nomen Messiæ, euidẽter cognoscitur
futurũ

futurum eum Deum dei filium per spiritum sanctum hominē factum, et post eum ad perfectionem humani generis super homines paraclerum descensurum.

16 Ex mysterio trium literarum, quæ sunt in dictione Sciabat, id est possumus interpretari Cabalistice tunc sabatizare mundum, cum Dei filius sit homo, & ultimo futurum sabatum cum homines in Dei filium regenerabuntur.

17 Qui sciuerit quid est uinū purissimum apud Cabalistas, sciet cur dixerit Dauid, inebriabor ab ubertate domus tuæ, & quam ebrietatem dixerit antiquus uates Museus esse felicitatē; & quid significent tot Bacchi apud Orpheum.

18 Qui coniunxerit Astrologiam Cabalæ, uidebit quod sabatizare & quiescere conuenientiꝰ sit post Christū die dominico quàm die sabbati.

19 Si dictum illud prophetæ, Vendiderūt iustū argento, Cabalistice exponamus, nihil aliud nobis significat quàm hoc scilicet, ut Deus redemptor uenditus fuit argento.

20 Si interpretationem suam aduerterint Cabalistæ super hac dictione , quæ significat tūc, de trinitatis mysterio multum illuminabuntur.

21 Qui coniunxerit dictum Cabalistarum dicētium quod illa numeratio, quæ dicitur iustus & redemptor, dicitur etiam Ze, cum

dicto

cum dicto Thalmutistarũ dicentiũ, quod Isaac ibat sicut Ze portans crucem suam, uidebit quod illud quod fuit in Isaac praefiguratum, fuit adimpletum in Christo, qui fuit uerus Deus uenditus argento.

22 Per dicta Cabalistarũ de rubedine Esau, & dictũ illud quod est in libro Bresit Rhaba, quod Esau fuit rubeus, & rubeus eum ulciscetur, de quo dicitur, quare rubeũ uestimentum tuum, habetur expresse quod Christus de quo nostri doctores eundem textum exponũt, ille erit, qui ultionẽ faciet de uirtutibus immundis.

23 Per illud dictum Hieremiae, lacerauit uerbũ suum, secundum expositionem Cabalistarum habemus intelligere, quod Deũ sanctum & benedictum lacerauit Deus pro peccatoribus.

24 Per responsionem Cabalistarum ad quaestionem, quare in libro numerorum coniuncta est particula mortis Mariae, particula uitulae rufae, & per expositionem eorum super eo passu, ubi Moyses in peccato uituli dixit, dele me, & per dicta in libro Zoar super eo textu, Et eius liuore sanati sumus, redarguuntur ineuitabiliter Hebraei dicentes, non fuisse conueniens, ut mors Christi satisfaceret pro peccato humani generis.

25 Quilibet Cabalista habet concedere, quod Messias eos à captiuitate diabolica & non tempo-

temporali erat liberaturus.

26 Quilibet Cabalista habet concedere ex dictis doctorum huius scientiæ hoc manifeste dicentium, quod peccatum originale in aduentu Messiæ expiabitur.

27 Ex principijs Cabalistarum euidẽter elicitur quod per aduentum Messiæ tolletur circũcisionis necessitas.

28 Per dictionem ,quæ bis ponitur in illo textu, In principio creauit Deus cælum & terram, ego credo significari à Moyse creationem naturæ intellectualis, & naturæ animalis, quæ naturali ordine præcessit creationem cæli & terræ.

29 Quod dicit̃ à Cabalistis, quod linea uiridis girat uniuersum, cõuenientissime dicitur ad conclusionem ultimã, quam diximus ex mente Porphirij.

30 Necessario habent concedere Cabalistæ secũdum sua principia, quod uerus Messias futurus est talis, ut de eo uere dicatur, quod est Deus & dei filius.

31 Cũ audis Cabalistas ponere in Thesua informitatem, intellige informitatem per accidentiam ad formalitatẽ nõ p̱ priuationẽ.

32 Si duplex aleph quod est in textu, Nõ auferetur sceptrum &c. coniunxerimus ad duplex aleph quod est in textu, Deꝰ possedit me ab initio, & duplex aleph quod est in textu, Terra autem erat inanis, per uiã Cabalæ intelligemus ibi Iacob de illo uero

Messia

Messia locutū, qui fuit Iesus Nazarenus.
33 Per hāc dictionem, quæ scribitur per Aleph, Iod & Scin (& significat uirum) quæ Deo attribuitur, cum dicitur uir belli, de trinitatis mysterio per uiam Cabalæ perfectissime admonemur.
34 Per nomen quod tribus literis scribitur, he, uau, & aleph, quod nomē Deo propriissime attribuitur, & maxime conuenienter non solum ad Cabalistas, qui hoc expresse sæpius dicūt, sed etiā ad theologiam Dionysij Areopagitæ, per uiam Cabalæ trinitatis mysterium cum possibilitate incarnationis nobis declaratur.
35 Si Deus in se ut infinitum, ut unum, & secundum se intelligat, ut sic nihil intelligimus ab eo pcedere, sed separationē à rebus, & omnimodam sui in seipso clausionē, & extremā in remotissimo suæ diuinitatis recessu pfundam ac solitariā retractionē, de eo intelligimus ipso penitissime in abisso suarū tenebrarū se cōtegente, & nullo mō in dilatatiōe ac pfusione suarū bonitatū ac fontani splendoris se manifestante.
36 Ex præcedenti cōclusione intelligi potest, cur dicat apud Cabalistas. qd Deus induit se decē uestimentis quando creauit seculum.
37 Qui intellexerit in dextrali coordinatiōe sub ordinationem pietatis ad sapientiam, perfecte intelliget per uiam Cabalæ, quomodo Abraam in die suo per rectam lineam
uidit

uidit diem Christi & gauisus est.

38 Effectus qui sunt sequuti post mortē Christi, debent conuincere quemlibet Cabalistā, quod Iesus Nazarenus fuit uer9 Messias.

39 Ex hac conclusione & trigesima superius posita sequitur, quod quilibet Cabalista habet concedere, quod interrogatus Iesus qs esset, rectissime respondit dicens, ego sum principium qui loquor uobis.

40 Hoc habent ineuitabilit̄ cōcedere Cabalistæ, qđ uerus Messias p aquā hoīes purgabit.

41 Sciri potest in Cabala per mysterium Mem clausi, cur post se Christus miserit paracletum.

42 Scit̄ per fundamēta Cabalæ, q̄ recte dixerit Iesus, Anteq̄ nasceretur Abraā ego sum.

43 Per mysterium duarum literarū Vau et Iod, scitur quomodo ipse Messias ut Deus fuit principium sui ipsius ut homo.

44 Scitur ex Cabala per mysteriū partis septētrionalis, cur iudicabit Deus seculū p ignem.

45 Scitur in Cabala apertissime, cur Dei filius cum aqua baptismi uenerit, & spiritus sanctus cum igne.

46 Per eclipsationē Solis, quæ accidit in morte Christi, sciri potest secundū fundamēta Cabalæ, quod tunc passus est filius Dei & uerus Messias.

47 Qui sciet ꝓprietatem Aquilonis in Cabala, sciet cur Sathan Christo promisit regna mundi si cadens eum adorasset.

Quic

48 Quicquid dicant cæteri Cabalisticæ, ego decem sphæras, sic decem numerationibus correspondere dico, ut ab ædificio incipiẽdo, Iupiter sit quartæ, Mars quintæ, Sol sextæ, Saturnus septimæ, Venus octauæ, Mercurius nonæ, Luna decimæ, tum supra ædificium firmamentum tertiæ, primum mobile secundæ, cælum empireũ primæ.

49 Qui sciuerit correspondentiam decem præceptorum ad prohibẽtia per coniunctionẽ ueritatis Astrologicæ cum ueritate theologica, uidebit ex fundamẽto nostro præcedentis conclusionis, quicquid alij dicãt Cabalistæ, primũ præceptũ primæ numerationi correspondere, secundũ secundæ, tertium tertiæ, quartum septimæ, quintũ quartæ, sextum quintæ, septimum nonæ, octauum octauæ, nonum sextæ, decimũ decimæ.

50 Cum dicũt Cabalistæ à septima & octaua petẽdos filios, ita dicas in Merchiana inferiori accipi, ut ab una peteatur ut det, ab altera ne prohibeat, & quæ det et quæ prohibeat potest intelligere ex præcedentibus conclusionibus, qui fuerit intelligens in Astrologia & Cabala.

51 Sicut fuit Luna plena in Salomone, ita fuit plenus Sol in uero Messia, qui fuit Iesus, & de correspondentia ad diminutionem in Sedechia potest quis cõiectare si profun

Ex præ-

dat in Cabala.

52 Ex præcedenti cōclusione intelligi potest, cur euangelista Matthæus in quatuordecim illis generationibus ante Christum quasdam dimiserit.

53 Cum fieri lucem nihil sit aliud quàm participare lucem, conueniens est ualde illa Cabalistarum expositio, ut in li, fiat lux, per lucem speculum lucens intelligamus, & & in li, facta est lux, speculū non lucens.

54 Quod dicunt Cabalistæ, beatificandos nos in speculo lucente reposito sanctis in futuro seculo, idem est præcise sequēdo fundamenta eorum, cum eo, quod nos dicimus beatificandos sanctos in filio.

55 Quod dicunt Cabalistæ lumen repositum in septuplo lucere plus quàm lumen relictum, mirabiliter conuenit Arithmeticæ Pithagoricæ.

56 Qui sciuerit explicare quaternarium in denarium, habebit modum si sit peritus Cabalæ deducendi ex nomine ineffabili nomē lxxij. literarum.

57 Per præcedentem conclusionem potest intelligens in Arithmetica formali intelligere, quod operari per Scemamphoras est ꝓprium rationalis naturæ.

58 Rectiꝰ foret illud Becadmin, quod ponit glosa Chaldaica super dictionem Bresit, exponere de sapientialibus ideis, quàm de triginta duabus uijs ut dicūt alij Cabalistæ,

utrunq; tamen est rectum in Cabala.

59 Qui profunde consideraverit quadruplicem rerum statum, primo unionis & stabilitate mansionis, secundo processionis, tertio reuersionis, quarto beatificæ reunionis, uidebit literam Beth cũ prima litera primum, cum media, medium, cum ultimis, ultima operari.

60 Ex præcedenti conclusione potest contemplatiuus homo intelligere, cur lex Dei à Beth litera incipit, de qua scribitur, quod est immaculata, quod erat cum eo cuncta componens, quod est cõuertens animas, quod facit dare fructum in tempore suo.

61 Per eandem conclusionem sciri potest, quod idem filius qui est sapientia patris, est qui omnia unit in patre, & per quem omnia facta sunt, & à quo omnia conuertuntur, & in quo demum sabatizant omnia.

62 Qui profunde consideraverit nouenariũ beatitudinum numerum, de quo apud Mathæum in euangelio, uidebit illas mirabiliter conuenire nouenario nouem numerationum, quæ sunt infra primã, quæ est inaccessibilis diuinitatis abissus.

63 Sicut Aristoteles diuiniorem philosophiam, quam philosophi antiqui sub fabulis & apologis uelarũt, ipse sub philosophicæ speculationis facie dissimulauit, & uerborum breuitate obscurauit, ita Rabi Moyses Aegyptius in libro, qui à Latinis dicitũ

dux

dux neutrorũ, dum per ſupficialẽ uerborum corticem uidetur cũ philoſophis ambulare, per latentes profundi ſenſus intelligentias myſteria complectitur Cabalæ.

64 In textu, Audi Iſrael dominus Deus noſter dominus unus, rectius eſt ut intelligatur ibi collectio ab inferiori ad ſuperius, & à ſuperiori ad inferius, quàm ab inferiori ad ſuperius bis.

65 Rectius eſt, ut Amen Tipheret dicat et regnũ, ut per uiam numeri oſtendit, quàm quod dicat regnum tantum, ut quidam uolunt.

66 Ego animam noſtram ſic decem Sephirot adapto, ut per unitatem ſuam ſit cum prima, per intellectum cum ſecunda, per rationem cum tertia, per ſuperiorem concupiſcibilem cum quarta, per ſuperiorem iraſcibile cum quinta, per liberum arbitrium cum ſexta, & per hoc totum ut ad ſuperiora ſe conuertitur cum ſeptima, ut ad inferiora cum octaua, & mixtũ ex utroq; potius per indifferentiam uel alternariã adhæſionem quàm ſimultaneam continẽtiam cum nona, & per potentiam qua inhabitat primum habitaculum cũ decima.

67 Per dictum Cabaliſtarum, quod Cæli ſunt ex igne & aqua, ſimul & ueritatem theologicã de ipſis Sephirot nobis manifeſtat, & philoſophicam ueritatem, quod elementa in cælo ſint tantum ſecundum actiuam uirtutem.

68 Qui sciuerit quid sit denarius in Arithmetica formali,& cognouerit naturam primi numeri sphærici, sciet illud quod ego adhuc apud aliquem Cabalistam non legi,& est quod sit fundamentum secreti magni Iobelei in Cabala.

69 Ex fundamento præcedentis conclusionis sciri pariter potest secretum quinquaginta portarum intelligentiæ, & millesimæ generationis,& regni omnium seculorum.

70 Per modum legendi sine punctis in lege,& modus scribendi res diuinas,& unialis cōtinētia per indeterminatum ambitum rerum diuinarum nobis ostenditur.

71 Per id quod dicunt Cabalistæ, de Aegypto, & attestata est experientia,habemus credere,quod terra Aegypti sit in Analogia & subordinationis proprietatis potentiæ.

72 Sicut uera Astrologia docet nos legere in libro Dei,ita Cabala docet nos legere in libro legis.

Finis noningentarū conclusionum
Ioan. Pici Mirandulæ.

PANEPISTEMON ANGELI POLITIANI.

Vi libros aliquos enarrare Aristotelis ingrediuntur, consueuere à principio statim philosophiam ipsam uelut in membra partiri, qđ et Themistiū facere uidemus, & Simplicium, & Ammonium, & alios item Peripatheticos ueteres. Mihi uero nunc Aristotelis eiusdem libros de moribus interpretanti consilium est, ita diuisionem istiusmodi aggredi, ut quoad eius fieri possit, non disciplinæ modo, & artes, uel liberales quæ dicuntur, uel machinales, sed etiam sordidæ illæ, ac sellulariæ, quibus tamen uita indiget, intra huius ambitum distributionis colligantur. Imitabor igitur sectiones illas medicorum, quas Anatomias uocant. Imitabor & tabulariorū calculos. Nam & diuidam singula prope minutatim, & in summam summarum redigam, quo possit unumquodq; uel facilius percipi, uel fidelius retineri. Nec autē me fallit quàm sit operis ardui, quàm nec ab ullo tentatum hactenus, quàm deniq; obtrectatoribus opportunum quod polliceor. Sed ita homo sum: Sordent usitata ista, & exculcata nimis, nec alienis demum uestigijs insistere didici, quoniam in magnis etiam uoluntas ipsa laude sua non caret, & uilissimos hominum Plato existimat imitatores, meritoq; ob id

Audendū esse ad noua.

 à uate

à uate Horatio seruum pecus appellati sunt. Obtrectatorum uero nulla prorsus habenda ratio, qui si nunc desit occasio, facile tamen inuenient alterã. Illud obsecro ne quenq; perturbet, quod ipsis artium uocabulis, etiam'q; Græcis utar interdum, siquidem pleraq; sic exposita reperiuntur, ut Latine nondũ loqui didicerint, sed & multa diuersis artibus, disciplinis'q; cõmunia semel explicata, mox quasi digito notari, nutu'q; significari faterit. Nunc adeste animis quæso, & auribus omnes, ac fauete dicẽti, magnam (ni fallor) & ex perspicua breui'q; rerum tantarum distinctione utilitatem, & ex erudita quadam, noua'q; uocum diuersarum uarietate uoluptatem percepturi. Nec pompam tamen hic orationis, aut uerborum phaleras expectetis, & pictæ tectoria linguæ. Nã quod elegãter Manilius inqt Astronomus, Ornari res ipsa negat contenta doceri.

Tria sunt igitur inter homines genera doctrinarum. Inspiratum, Inuentum, Mistum. In primo genere Theologia nostra. In secundo Mater artiũ philosophia. In tertio diuinatio sita est.

Theologia. Theologia Deum speculatur: ut in eo cuncta sunt, ut ab eo proficiscuntur, ut ad eundem redeunt, ut in eodem consequiescunt. Huius instrumentum duplex est, uetus atq; nouum. Quod utrũq; in legales, historicos, morales, ꝓpheticos'q; libros diuidit, quos Canonicos appellamus.

Philosophia & ei9 partes. Philosophia spectatiua est, actualis, rationalis. Sed spectatiua pars, aut res considerat materiæ prorsus implicitas, aut à materia penitus ab=

tus abiunctas, aut medias quasdã re coniunctas, intellectione distractas, easq́ue uel substantias, uel accidentia. Rursus hæc, aut qua multitudo sunt, aut qua magnitudo. Multitudo, ut absoluta, ut relata. Magnitudo, ut manens, ut mobilis. Ex hoc igitur spectatiui generis quasi stemmate, naturalis, & prima philosophia, tũ quæ de anima pertractat. Et Mathematicæ quatuor seu doctrinales, Arithmetica, Musica, Geometria, et Sphærica cũ suis illis quasi pedissequis, calculatoria, geodesia, canonice, astrologia, optica & mechanica nascuntur.

Actualis pars mores expendit, sed aut singulorum, aut familiæ, aut ciuitatis. Vnde quasi trigeminus partus, moralem, dispensatiuam, ciuilemq́ue protulit. Rationalis aut indicat, aut narrat, aut demonstrat, aut suadet, aut oblectat. Vnde grãmatica, historia, dialectica, rhetorica, & poetica emerserunt.

Naturalis aut circa ea uersatur, quæ cõiter insunt rebus, aut circa ea, quæ uidẽtur inesse, nec insunt. Inesse uidentur nec insunt, inane & infinitum. Insunt autem uel principia, uel quæ principijs adnexa, uel quæ de principijs exorta. Principia sunt aut causæ, aut concausæ. Causæ aut efficientes, aut finales. Concausæ uel formales, uel materiales. Causis tamen exemplariam Plato, concausis officialem adiunxit. Principijs adnexa, Motus, locus, tempus, & continuũ. De principijs orta, simplicia & composita. Simplicia, uel sempiterna, ut cælum, uel corruptibilia,

ut elementa. Composita, uel imperfecta, uel perfecta. Imperfecta, quæ gignunt in sublimi. Rursus perfecta, uel inanima ut metalla, uel animata. quæ aut uegetabilia, aut sensibilia, aut horũ media. Vegetabilia ut plantæ, quæ aut hærbæ, aut frutices, aut arbores. Sensibilia, ut animalia, quæ uel rationalia, ut homo, uel ratione carentia, ut bruta. Media sunt quæ Græci zoophyta uocant.

Naturalis autem philosophiæ quasi alumna medicina est, quam Theophilus Græcus author in theoricẽ practicen'q; diuidit. Theoricen'q; rursus in naturæ causarum, signorum'q; rationes, hoc est Physiologicon, Aetiologicõ, Simioticõ. Item Physiologicon in elementa, humores, cõplexus, particulas, potestates, officia. Sic Aetiologicon in causas præuertentes, præuias, continentes, quæ procatarctica, proegumena, Synectica uocati. Simioticon rursus in præsentiũ discerniculum, futurorum præsagium, præteritorum memoriam. Practicen denuo salubriũ dicit esse, & eorum quæ curam desiderent, alterum'q; hygijnon, alterũ therapeuticon appellat. Quod quoniã in uictu, medicamentis, manu'q; fit, nunc diæteticon, nunc pharmaceuticon, nunc chirurgicon uocatur. Quod autem uictu curat, id aut senectutem gubernat, & gerocomicon, aut defectos reficit, & analepticõ, aut noxam præcauet, & prophylacticon appellatur. Medicos autẽ ueterinarij sequuntur, quos hippiatros Græci uocant, hisdem quibus medici uestigijs ingredientes, quã-

tes,quamuis alij quidam morbi sint in iumẽtis. Etenim coriginosi farciminosiq; fiunt equi. Malleo,pulmunculo,exungulatione,cæterisq; similibus laborant,quod genus hominem rarenter attingit.

Prima philosophia Deum mentesq; corpore seiunctas,ac multiplicia doctrinarum omniũ principia,quæ uocamus axiomata, sed naturæ uestigijs indagat. Axiomata.

Animæ uis triplex, quæ uegetat, quæ sentit, quæ ratione utitur. Prima in alendo, augendo, gignendo continetur. Altera in sensibus quinq;, sensu cõmuni,phantasia,memoria. Tertia in intellectu,qui actu dicitur,appellaturq; mẽs, & eo q potestate. Cuius partes opinio & dianœa,quæ nescio an recte cogitationis uocabulo exprimatur. Expeditio uero in ratione uoluntas,in sensibus,aut iracundia est,aut libido. Nemesius autẽ sic in libro de homine. Vis, inqt, animæ triplex est. Aialis,uitalis,naturalis. Primi generis mẽs, phantasia,ratiocinatio,memoria,cogitatio. Tũ opinio,sensusq; particulares, & quicunq; motus ab electione proficiscuntur. Secundũ genus in respiratione continetur & pulsibus. Tertiũ uero in gignendo,nutriendo,augendo, continendo,transmutando,excernẽdo. Fit & illa diuisio de partibus corporis,ut in cerebro ratio, ira in corde,cupiditas collocetur in iecore, quod uirtutibus est & uitijs cõmune seminarium.

Arithmetica numerum tractat, aut seorsum quenq; spectans, aut ad alium referens. Qui se- Arithmetica.

orſum ſpectatur, par eſt & impar. Par, aut pariter par, aut pariter impar, aut impariter par. Itēq; aut ſuperfluus aut deminutus, aut perfectus. Impar, aut primus & compoſitus; aut ſecundus & compoſitus, aut per ſe ſecundus & compoſitus ad alium. Primus et incompoſitus ad alium relatus, aut æqualis, aut inæqualis. Hic aūt maior, aut minor. Et maior, aut ſimplex, aut cōpoſitus. Simplex, aut multiplex, aut ſuperparticularis, aut ſuperpartiēs. Compoſitus aut multiplex ſuperparticularis, aut multiplex ſuperpartiens. Minor maiori ſubiugalis æque diuidit. Illiusq; numeri prologi dicuntur, huius hypologi, quaſi duces & comites. De multiplicibus, duplæ, triplæ. De ſuperparticularibus Seſquialteræ, ſeſquitertiæ. De ſuperpartientibus, ſuperbipartientes, ſupertripartientes, & deinceps oriuntur, ac rara eadem ratio in compoſitis. Rurſum qui per ſe cernitur continens numerus, linearis, planus, ſolidus, Pyramis etiam'q; curta, quadrantalia, aſſeres, laterculi, cunei, parallepipedi, gradati, altera parte longiores, & orbiculares.

Muſica. Muſica naturalis eſt & artificalis. Naturalis, humana & mundana. Humana tribus animi p-tibus, intellectu, ſenſibus, habitu, tres efficit & rationes, diapaſon, diapente, diateſſaron. Prima enim (ut Ptolemæus inquit) ſeptem continet illa, mentem, imaginationem, memoriam, cogitationem, opinionem, rationē, ſcientiam, quo numero conſonantia conſtat, quæ uocatur ex omnibus. Secunda quatuor, uiſum, auditum, olfactum,

ctum, tactum (nam in eo gustatus est) æquas numero partes quinariæ partibus. Tertia rursum tres, auctum, fastigium, decrementum, cui quaternaria respondet. Item si partes animæ feceris rationis, iræ, cupiditatisq; sedes, in prima septẽ sunt, acumen, ingenium, solertia, consilium, sapientia, prudentia, experientia, in altera quatuor, æquanimitas, impauiditas, fortitudo, tolerãcia, in tertia tres, temperantia, continentia, uerecundia, quibus triplex eadem Symphonia conflatur. Omnium autem inter se concordia, iustitia nominatur. Item trinis generibus spectatiuæ partis & actiuæ tria illa congruunt. Enharmonium naturali moraliq;. Diatonicum diuino & ciuili, Chromaticum Mathematico & œconomico. Productionum uero mutationes uitæ morumq; conuersionibus respondent.

Mũdana musica cernitur in eo, quod cælestium motus sicuti phthongus diastemate constat, circularesq; ambitus harmonicorum systematũ referunt Apocatastasis, quas authore Materno interpretari redintegrationes possumus. Tum siderum ipsorum aspectus, qui Trigono, Tetragono, Dodecatemorio dimensione fiunt Diatessaron, Diapente, Tonum Diapason faciunt. Motusq; ad orientem, uel occidentem, grauissimis sonis, in cæli uero meditullio cõparatur acutissimis. Altitudines Chromaticen gignunt, Enharmonion, Diatonion. Latitudines Tropos. Lunæ facies Tetrachordorũ referunt iugationes. Quæ omnia diligentissime prosequitur Ptolemæus.

Artificialis, aut Harmonica, aut Rhithmica, aut Metrica est. Harmonicæ partes septem, Soni, Spacia, Systemata, Genera, Toni, Mutatiões, Modulatio. Sonorum potestates infinitæ, sed & quæ traditæ sunt omittentur, quoniã uitamus insolentiam peregrinarum uocum. Sunt autem soni aut Statarij, aut Vagi. Statarij, aut grauiter crebri, aut mediocriter, aut acute, aut non crebri. Vagi aut quasi subprincipales, aut quasi extenti. Rursus aut Symphoni, aut Diaphoni, aut Homophoni. Quorum differẽtiæ quinq;. Prima in acumine & grauitate. Secunda in spacio. Tertia in systemate. Quarta in uocis regione. Quinta in indole illa uel sensu, quod Græce uocat ἦθος. Spaciorum minimum apotome, dein Diaschisma, tum Schisma, supra Diesis modulandi principium. Mox Hemitonium, Tonus, Ditonum. Sunt autem spacia maiora, minora, Symphona, Diaphona, Enharmonia, Colorata, Diatonica, Effata, Ineffabilia. Rursus incõposita, ut Diesis, quæ diu ex usu recessit. Composita ut Diatessaron. Et composita & incomposita, ut Hemitonium, Tonus. Item paria, imparia, rara, densa.

Systemata, quæ ueteres indolis initia uocitabant, partim differentias habent easdem, quas & spacia, partim diuersas. Nam sunt continua, Trãscendentia, Simplicia, Non simplicia, Coniuncta, Disiuncta, Communia, Tetrachorda, Pentachorda, Octachorda.

Genera tria sunt, Harmonia, Chroma, Diatonon.

Toni

Toni apud Aristoxenum xiij.Hypodorius, & Hypophrigij duo. Hypolidij duo. Dorius Phrygij duo. Lydij duo. Mixolydij duo. Hypermixolydius unus. His iuniores duos Hyperæolium adijciunt, & Hyperlydium.

Commutationes quatuor fiunt modis, Genere, Systemate, Tono, Modulatione. Modulatio triplex, assumptio, mistio, usus. Cuius tres illæ partes, petia, phoce, agoge. Quæ & ipsa triplex, recta, reuertens, circulans.

Modulationis Tropi tres genere, Dithyrambicus, Tragicus, Nomicus. Specie plures, ut amatorij, quorum proprij sunt Epithalamij, Comici, Encomiastici. Differentiæ Modulationis genere, Tono, Tropo, indole, quæ triplex, contracta, laxa, media.

Rhithmus, qui latine dicitur numerus, Arsin habet & Thesin, hoc est leuationem, ac positionem, quibus uidelicet plauditur, oriturq; de numeris connumeratis, dinumeratis, complicatis, ac sesquatis. Discernitur uisu, ut in saltatione, auditu, ut in cantu, tactu, ut in uenis. Etenim medicorum doctissimus Herophilus motus omẽs illos, & pulsus humani corporis in musicos digessisse numeros narratur. Sunt uero numeri omnes, aut iudiciales, aut progressores, aut occursores, aut recordabiles, aut sonantes, uel si mauis corporales, ut illi etiam signentur, qui sunt in saltatione & in certo motu uisibiles. Partes autẽ Rhithmicæ huius, de qua nũc agit̃, quinq; sunt, tempora prima, pedum genera, agoge, mutatio-

nes,

nes,Rhithmopœia.

Metrica ab elementis, & syllabis ad pedes pergit. Etenim pedes syllabis constant, hoc est articulatis quibusdã sonorum motibus. Syllabæ temporibus tenduntur. Pedum uero disyllabi quatuor, trisyllabi octo, tetrasyllabi sedecim, q cõplicati adusq; senas syllabas cõiugationes faciunt metricas. Metra primigenia, q̃ minime nunc à uersibus distinguimus, nouem feruntur, Dactylicum, Anapesticum, Iambicum, Trochaicum, Coriambicum, Antipasticũ, Ionica duo, & Pæonicum. In'q; his Acatalecta, Catalectica, Brachycatalecta, Hypercatalecta, Dimetra, Trimetra, Tetrametra, Pentametra, Hexametra. Paribus alia pedum temporibus, alia superantibus, alia integris, alia deminutis, alia Synecphonetica. Cõposita metra, aut similibus duplatis constant, aut dissimilibus, quæ dicuntur Asynarteta, sunt & quæ uocant Apemphænonta. Poema, aut uersibus unius generis, aut diuersorum complexu constat, duorum scilicet, trium, plurium, qui liber, aut obnoxius, is'q; bifarius, aut trifarius, ut sunt Epodica omnia. Sed ut Rhithmis libera ꝑpetuitate coniunctio porrigitur, sic in metris ab aliquo certo fine reuocat, at in uersibus in duo mẽbra quadã lege sibimet congruentia tribuit.

Geometria. Geometria à puncto, quæ nota impartilis est, lineas puidet rectas, circũferentes, flexuosas, iacẽtes, ꝑpendiculares, alternas, disterminas, angulos'q; iustos, angustos latos, summitates, circulos, semicirculos, & q limites fasciati uocãtur.

Trilate=

Trilateras, Quadrilateras, Multilaterasq́ figuras. Inq́ his Aequilateras, Aequicrurias gradatas, Rectãgulas, Acutiangulas, Obtusiangulas, & quæ parte altera lõgiores sunt, & Rhombos, & Rhomboidis, & Mensulas. In solidis Pyramidas, Prismata, Conos, Cylindros, Cubos, Sphæras, etiamq́ illa quæ uocant Octaedra, Dodecaedra, Icosaedra.

Astronomia, quæ dicit̃ & sphærica, cæli cõuersionem suspicit, ortus, obitus, motusq́ siderum, axes, polos, cardines, hemisphæria, circulos septentrionalem, solstitialem, æquinoctialẽ, brumalem, australem, signiferum, lacteum, meridianum, finitorem, coluros, signaq́ uel duodecim, uel cum suis gestaminibus quinq; & triginta. Quæ quibus orientibus, aut occidentibus oriantur, occidãt, quæ transuersa, quæ recta, quæ uel austrina, uel septentrionalia, quæ stellæ matutinæ, quæ uespertinæ, quæ occiduales, quæ absconsæ, quæ recurrẽtes, quæ stationariæ, quæ sit Epicyclorum, quæ latitudinum, quæ ue altitudinum ratio, quæ cui syncẽtra, uel ecentrica, quæ facies, quæ magnitudines, qui Lunæ ad solem schematismi, ut intermenstrua, edita, noua, corniculans, diuidua, prætumida, plenaq́ sit toties repetita uice, quæ forma terræ, quæ mundi inclinatio, quæ umbrarum uarietas, quæ temporũ, quæ dierum ratio, quot climata, & zonæ, qui uocentur Antœci, qui periœci, quiq́ antipodes, unde etiam agricolæ, gubernatores, medici, physici, uentos, hymbres, æstus, pestilentiam, terræmotusq́ Astronomia.

motusq́

motusq; prænoſcunt.

Calculatoria ſeu logiſtice figuris utitur numerorum nouem, quas Pythagorici excogitarunt, quorum inuẽtum eſt etiã diagrãma, quod menſam Pythagoream etiam uocitabant, unde abaci origo eſt, in qua digiti & articuli compoſiti atq; incompoſiti cum ſuis collocantur limitibus. Hæc ſex generibus continetur, elementorũ expoſitione, compoſitione, ablatione, multiplicatione, partitione, quadrati lateris inuentione. Ordo autem ſic in numeris eſt, ut poſt ſingulares, deceni, cẽteni, milleni, myriades, decenæ myriades, centenæ myriades, millenæ myriades, myriadum myriades ueniant. Signantur autem manu ſiniſtra ad centenos uſq;, dextra centeni, milleniq; uſq; ad myriades, nec ultra.

Geodoſia uero, quæ etiam à Pappo geomoria uocatur, & ipſa in ſenſilibus uertitur. Continetur'q; generibus recto, plano, ſolido, pedatura ipſa, porrecto, cõſtrato, quadrato pede. Figuræq; omnes angulares, circulares'q; quantũ colligant in area ſpacij, quæ circuli circumductio ſit. quæ ſphæræ deprehenditur, quanta etiam Strabi montis ſuperficies. Notatur quæ plana ſummitas, quæ liquis, quæ ſit enormis. Climata etiã cernunt, ſcopuli, flexus, anguli, rigores, lineæ'q; omnes, rectæ, alternæ, baſis, uertices, crura, diagonij, perpendiculares, Hypotinuſæ, diametri, & perimetri. Tum mẽſuræ illæ, miliaria, ſtadia, actus'q; uel minimi, uel quadrati, uel duplicati, decempedæ, ſeu perticæ, radij paſſus, gradus, cubiti, pedes

biti, pedes, ſemipedes, palmi, unciæ, digiti, ſemūciæ, ſeu ſtateres, quadrantes, drachmæ, ſcripuli, oboli, ſemiobuli, ſiliquæ ſeu ceratia, puncta, minuta. Monenta ſuis quæq; notis gaudētia, uocabula etiam terminis uaria imponebātur. Vt ex cultellatis lateribus, Arcifiniūm, Spatula curſoria, Gammatus, Centuſiatus, & alia. Sic & limites interciſiui, Decumani, Subruncini, Scutellati, Vſtrinales, pmultiq́; ſimiles, & agri ipſi Dextrati, Normales, Feneſtrati, Citrati, Subciſiui, Teſſelati, prætereaq́; diuerſi nominantur.

Canonice autem rationes harmoniarū conſiderat apparentes regularum ſegmentis excogitatis, atq; aures (ut ait Plato) præferens intellectui. Rationes enim Symphoniarium nunc Monochordo canone deprælendit, nūc Tetrachordorum generibus diuiſis, quæ neruorum nominibus undeuiginti cenſentur, qualia multa Prolemæus exponit in his libris, quorum titulus eſt, περὶ τῶν ἐν ἁρμονικῇ κριτηρίων. Hæc uero in organis eſt percuſſionalibus, tenſibilib9, inflatilibus.

Aſtrologiæ partes Gnomonice, quæ ſolariorum diſcriminatis umbris horas ueruto denotat, à Vitruuio diligenter expoſita, tum quæ uocatur Metheoroſcopice, ſublimitatum differentias, & interualla ſiderum deprælendens. Præterea Dioptice, quæ ſolis & lunæ, & aliorum ſiderum intercapedines colligit, & ordines. Huc aſtrolabij pertinet inuentio, quam Ptolemæo Synæſius tribuit. Cuius partes uagina ipſa tympana continens, in quis æquinoctialis, tropiciq́; deſcri-

id eſt, de ijs quæ in harmonica ſunt iudicijs.

M

describuntur circi, quiq́ alternis horizonti sunt Anaphorici, tum supra tympana, quæ uocatur Aranea designat, in qua zodiacus, & clara quædam sidera cernuntur, ut per noctem quota sit hora, quotūq́ temporis momentū reperiamus.

Plerique tamen Astrologiam uocant ipsam, quæ proprie genethliologia uocatur, cuiusq́ pfessores à ueteribus Chaldæi, Mathematici, Genethliaciq́ uocantur, quæ licet utroque iure, ciuili, pontificioq́ damnetur, impugnetur ab Augustino, rideatur à Basilio, tamē quia multos habet etiam nunc amatores, iure in cæterarum cōsortium recipietur. Diuidunt igitur zodiacū circulū in signa duodecim, singulaq́ mox in partes tricenas, quas in minuta rursus sexagena. Signorumq́ alia masculina faciunt, alia fœminina, quædam bicorpora, quædam tropica, nonnulla item solida. Notant & quatuor illa centra, quæ nos Cardines, Horoscopum, Mesuranema, Occasum, Hypogeum, quæq́ singulis præcedunt Apoclimata, succedunt Epanaphoræ. Sic domicilia duodecim faciunt, quorum torpida tria, reliqua nomen habentia boni, maliq́ genij, dei, deæq́ mortis, & utriusq́ fortunæ. Post hæc Arietem capiti, Taurum ceruici, Geminos humeris, cordi Cancrum, pectori Leonem, Virginem uētri, Libram renibus, & uertebris, Scorpionem genitalibus, Sagittariū femoribus, Capricornum geniculis, Aquarum tibijs, Pisces pedibus. Sed & alios alijs regionibus, populisq́ pficiunt Inter errantes autē Soli, Lunæq́ dant pri

matum

matum, Saturnum Soli congruere, Iouem Mercuriumq́ dicũt, quos & diurnos appellãt. Domos autem singulas Soli Lunæq́, binas cæteris assignant, aliasq́ præterea denotant, quibus singuli tristentur, & gaudeant. Fines decanosq́ peruident, tum qui cui sint utrinq; satellites, Trigonicus ne, an Tetragonicus, an Hexagonicus, an directus inter quosq́ sit aspectus, stellarumq́ cæterarum diathema, genituræq́ dominum, præsertim qui dicitur Oecodespotes, & reliquorum configurationes, quæ ἀστερισμοὶ uocantur. Vnde etiã de uita, & morte, de moribus, fortunaq́ non singulorum modo, sed ciuitatum gentiũq́ pronunciant, ausi etiam Chronocratora, quẽ dicũt, ausi mũdi genituram prodere Apotelesmatum uestigijs.

Optice generis est nomen & partis. Pars ipsa causam uisibilium deprædendit, quæ per interuallum falsa creduntur, ut cum lineæ alternæ concurrere inter se uidentur, & intercipi quadratorum anguli. Pars altera Catoptice, quæ circa omnifarias ἀνακλάσεις, hoc est reflexiões uersat. Tertia Scenographice, indicans quo pacto nec abnumera, nec deformia fingamus in imaginibus quæ cernuntur, interuallorum scilicet & altitudinum causa. Sed quæ generis locum tenet, ea lineis utitur uisus & angulis, ita radiorum proiectiones inquirit per unum, pluraq́ perspicua super figuras corporum diuersas, item umbras, & lucis figuratiões, & quæ directæ uisioni, quæ reflexæ faciant imposturam speculis adhibitis,

ſpeculorumq́ omnium affectiones, Planorum, Globoſorum, Columnarium, Turbinaliū. Cauorum, Conuexorum, quæ uiſibus, quæ rebus accidant, etiam cum per medium perſpicui alterius cernimus, ut ſub aqua poſt uitrum. Poſtremo quomodo uis ipſa oculis inſita medij cuiuſdam diuerſitatibus adficiatur, ut in Iride contingit, & omnino triplicem uidendi rationem pertractat, directam, reflexam, refractam.

Mechanica ſequitur, cuius (ut Heron Pappusq́ declarant) altera pars rationalis eſt, quæ numerorum, menſurarum, ſiderum, naturæq́ rationibus perficitur, altera chirurgice, cui uel maxime artes illæ æraria, ædificatoria, materiaria, picturaq́ adminiculantur. Huius autem partes manganaria, per quā pondera immania minima ui tolluntur in altum, mechanopœtice, quæ facile aquas antlijs extrahit, organopœtice, quæ bellis accommoda inſtrumenta fabricatur, arietes, teſtudines, turres, ambulatorias, helepolis, ſambucas, exoſtras, tollenones, & quæcunq; Græco uocabulo poliorcetica uocantur, tormentorumq́ uaria genera, quæ libris Athenæi, Bitonis, Heronis, Pappi, Philonis, Apollodoriq́ cōtinentur, ut Latinos omiſerim. Mox et quæ thaumaturgice. Cuius exempla ſunt hydraulica organa, quæq́ per ſe uentorū flatu reſonāt, & quod uas dicæometron uocabāt, & quod uoces auium uariarum exprimit. Et quod indidem merum mox dilutum uinum, mox aquam calidam, mox frigidam copioſam, tenuemq́ uiciſ-

ſim fun-

ſim funditat. Et Siphones extinguẽdis incendijs, & medicinales cucurbitulæ ſine ignis miniſterio cutem præhendentes, & pilæ ſponte ſaltãtes, & lucerna ſuas ipſa producẽs ſtuppas, & animal quod à ſtructore dum ſecatur in menſa bibit interim, crepitu'q; ſuo quodam & uoce ſitientis re præſentat imaginem. Mille'q; alia id genus, quæ breuitatis ſtudio præterimus. Hæc igitur ut in capita quædam conferatur, aut ponderibus utitur & ſpiritu, quorum præponderatio mouet, æquilibrium ſiſtit, ſicuti etiam Timæus definit, aut neruis & funiculis animatos quaſi tractus, ac motus imitatur, aut circa illa quæ ſubnatent aquis, aut item circa aquarũ uertitur horologia. Quorum quidem generũ primũ docet in pneumaticis Heron, alterum idem in Automatis & Zigijs, quartum rurſus in hydrijs. Tertium uero in Ochumenis Archimedes Eſt in eadem mechanicæ ſerie, quæ Cẽtrobarica pars dicitur, ex qua reliquæ pendere dicuntur, & ſcheropœia, qualis illa archimedea Claudiani laudata uerſib9. Suppeditat eadem architecturæ quoq; ſcanſorias, tractiles, & ſpiritales machinas.

Moralis, pars ciuilitatis eſt, in qua de bonis agitur diuerſis. Quorum numero etiam uirtus eſt, ſeu rationalis animæ ſit, ſeu rationi obtemperantis. Tractantur igitur affectus, & poteſtates, & habitus animi, & in his exceſſus, defectus, mediocritates, arbitrium, electio, appetitus, eius'q; partes, cupiditas, furor, uoluntas. Hinc & uirtutes, fortitudo, æquanimitas, continentia, tempe=

rantia, liberalitas, magnitudo animi, magnificẽtia, honestas, grauitas, urbanitas, ueritas, iustitia, scientia etiam, prudentia, intelligẽtia, æstimatio, solertia, sagacitas, comitas, heroica uirtus, uoluptas, prosperitas, amicitia, beneuolentia, concordia, amorq́ue sui. Parsq́ue illa tractat, p quã quisq; sibi satis est, aliaq́ue deinceps ad felicitatem pertinentia.

Dispẽsatiua triplex, domini, mariti, patris, ea quærit, seruat, adornat, utitur. Regiaq́ue est, satrapica, ciuilis, idiotica.

Ciuilis triplex, regnum, optimates, respublica. Cuius excessus totidem, tyrannis, oligarchia, Democratia. Diuiditur à Platone trifariam, quẽadmodum & anima. Non rationi cõgruere philosophos, iræ milites, cupiditati uoluit artifices. E philosophis, principes, magistratus, sacerdotes, senatores, iudices leguntur, qui leges uel ferant, uel exerceant. Itaq; locus hic est, in quo ius ciuile non quidem in titulos, quod longum foret nimis, sed in summa genera partiamur. Ius igiẽ ciuile Romanorum tametsi uoluminib9 quoq; alijs cõtinetur, tamen Pandectis ipsis in suas partes distributis, utpote omnia genera complectentibus, plena digestio resultabit. Septem igitur in his articuli sunt, quorum primus ea cõtinet, quæ Græce τὰ πρῶτα uocantur, secundus iudicia, tertius res, quartus hypothecas, quintus testamenta, quæq́ue testamentis accedunt, In sexto tituli continentur bonorum possessionis uarij, neq; nõ operis noui nunciationes, damniq́ue infecti, & pro ædificijs

Id est, primordia.

dificijs dirutis, & eorum insidijs, & de aqua pluuia arcenda, de publicanis, donationibus, manumissionibus, liberalíq; causa. Tum de dominij, & possessionis adquisitione, deq; ijs, qui iudicati, uel in iure confessi sunt. De bonorum detentionibus, & ne quid in fraudem creditoris fiat. Interdicta, exceptiones, temporum prolixitates, et actiones. Vltimus stipulatiões, fideiussiones, acceptilationes, & titulos illos ad municipales, de decurionibus, & muneribus, de publicis operibus, nundinis, pollicitationibꝰ, cognitionibus, censibus, uerborum significatione, iurisq; regulis. Pontificium ius quasi succentiuum ciuilis est, & ad eius exemplum quatenus ratio patitr̃ diuidendũ. Res militaris, uiris & armis constat. Viri, dux, et milites, & qui militum causa. In duce scientia, peritia, authoritas, fortuna requiritur. In milite robur, & disciplina. Hi uel equites, uel pedites, diuersis in acie nominibus distincti. Militũ causa fabri, tubicines, liticines, lixæ, calones. Arma quibus oppugnamur, aut defendimur, eaq; de quibus in mechanica diximus, inter quæ etiã naualia cõtinentur, in quo genere Liburnæ classes, & lusoriæ sunt. Huc autem Tironũ delectus, & exercitatio, positio castrorum & munitio, instructio aciei, quæ Tactica Græci uocant, qualis est Orthia, Epagoge, & Cœlembos, & Phalanges uariæ, ac Diphalangiæ, Amphistomi, Antistomi, Peristomi, Omœostomi, Eterestomi, inflexæ, incuruæ, ouatæ, lunatæ, laterculi, rostra, et alia id genꝰ. Oppugnatio, propugnatio. Postre

mo Strategemata ipsa, qualia Frontinus exequitur. Restant artifices uarij, qui sic inter se permisti sunt, ut singuli singulis generibus subijci nequeant. Itaq; prius de his artibus breuiter dicemus, quæ sunt à scriptorib9 celebratæ, quales agricultura, pastio, uenatio, Architectura, graphice, coquinaria, theatricæ nõnullæ, cæteras ueluti aceruatim postea numeraturi. Agriculturæ pricipia, aqua, terra, anima, sol. Finis, utilitas, et uoluptas. Partes, fundi cognitio, quæ in eo sunt opus, quæ facienda, quo tempore in primo, forma, genus, quantitas, tutela. Forma, naturalis aut artificiosa. Naturalis, campestris, collina, mõtana: Artificiosa, ad speciem fructũq;. Genus terræ, macrũ, pingue, mediocre. Quantitas à iugo ad centuriam, & saltum. Tutela, naturalis, agrestis, militarit, fabrilis. Secunda pars homines & instrumenta reliqua habet. Homines, serui aut liberi. Reliquum instrumẽtum semiuocale, & mutum. Tertia pars, quæ præparanda, et ubi quæq; faciẽda. Quarta circuitus Solis ánnuos, & cursus Lunæ mẽstruos habet. Pastio, aut ruralis, aut uillatica. Prior in minore, & maiore pecore uertitur, & quod propterea paratur. Minora pecora, ouis, capra, sus. Maiora, boues, asini, equi. Tertiũ genus, muli, canes, pastores. Posterior auiaria, leporaria & piscinas habet. In auiarijs, aut quæ terra sunt contenta, ut pauones, turdi, columbæ, turtures, gallinæ. Aut quæ uocantur amphibia, ut ãnseres, anates. In leporarijs duplex gen9, in altero, apri, capreæ, lepores. In altero, apes, cochleæ,

glires

glires. Piscina, dulcis aquæ pisces habet, aut marinæ.

Venationis laudes & præcepta Xenophon Græce scribit & Oppianus. Apud hos qualis esse uenator, quibus uti retibus, laqueis, telis, armis, instrumentis, canibus, quo'que pacto, quo tempore, contra'que quas feras debeat, ostenditur.

Architectura rationem continet & fabricã. Constat autem ordinatione & dispositione. Cuius partes, chorographia, orthographia, scenographia, eurythmia, symmetria, decor, distributio. Hæc publicorum, aut priuatorum ædificiorum, defensionis, religionis, opportunitatis causa. In quis omnibus habenda ratio firmitatis, utilitatis, uenustatis.

Graphice pictoribus, statuarijs, cælatoribus, scalptoribus, fictoribus, encaustis'que communis est, sic artibus conferens authore Nicomacho, quemadmodum philosophiæ conferunt mathematicæ. Hæc symmetriam dimensione colligit & finitione. Dimensio perficitur hexempeda & normis, hexempla pedibus, pedes unciolis, unciolæ minutis. Norma, aut stans, aut basis. Finitio colligitur organo, cuius partes horizon, radius, perpendiculum sunt. Ex his autem singulorum membrorum relationes ad totam corporis proceritatem, atque alterius ad alterũ inter se proportiones cernuntur, quales sint, quo cõueniant, quo differant. His adijcit pictura colores, & umbras, quibus oculos, capillũ, uultus, lumina, tractus'que regionum repræsentet, in affectibus exprimen-

dis animi'que sensibus laudatior.

Coquinariæ capita Græca referam, qualia ponit Apicius. Ea sunt Epimeles, artoptus, cepurica, pandecter, osprion, tropheres, polyteles, tetrapus, thalassa, halieus, hanc Plato adulatricē medicinæ appellat.

Theatrica, Scænicos, gladiatores, gymnicos, agitatores habet.

Scænici ut hypocritæ, comœdi, mimi, tragœdi, thymelici, saltatores, chironomi. Species'que saltatiōis primæ, cordax, sicinnis, Emmelia. In quo genere etiam pyrrhicarij. In thymelicis autē citharœdi, citharistæ, tibicines. Adijce si placet & choragos. Et siqui sunt præterea theatrici operarij. Gladiatores, ut retiarij, secutores'que, qui Mirmillones, Thraces, Samnites, Hoplomachi, Numerarij, Aridarij, Probactones, Dimachæri, orbelæ. Tum equestres Essedarij, & ut quidā adijciunt, uelites, laquearij. His etiam adiūge lanistas ipsos, à quibus erudirentur. Et item ludiarios uenatores, & bestiarios. Gymnici, stadiodromi dolichodromi, diaulodromi, pugiles, palæstritæ, acrochiristæ, sciamachi, xustici, pancratiastæ, qui saltu, qui disco, qui pentathlo, qui'que iaculo nobiles trans finem scammatis expedito. Agitatores, ut russati, albati, prasini, Veneti, quibus aurati, purpurei, lutei'que adiecti. Tum desultores, & qui Troiam luderent. Et inter aurigas bigarij, trigarij, quadrigarij, seiugarij.

Restant artes aliæ confertim dicendæ, sola'que contentæ nomenclatura, quarū pars uictui seruiunt. In

uiunt. In his aucupes sunt, hamiotæ, piscatoresq́ꝫ alij, urinatores, aquarij̃, cetarij̃, macellarij̃, cuppedinarij̃, salsamentarij̃, lanij, fartores, condimentarij̃, obsonatores, uinarij̃, pistores, pistrinarij̃, siliginarij̃, sitonæ, dardanarij̃, lupinarij̃, caupones, tabernarij̃, hospites, stabularij̃, popinarij̃, popinarumq́ꝫ institores, biberarij̃, botularij̃, crustularij̃. Sed & structores, et lactarij̃, et pomarij̃, hærbarij̃, & seplasiarij̃, & medicamentarij̃ omnes, omnisq́ꝫ denicꝫ forensis turba. Quod genus & olitores ficitoresq́ꝫ sunt. Post hos & ipsi corporis agentes curam, tonsores, balneatores, pilicrepi, alipili, mediastini, mangones, aliptæ seu pædotribæ, cinifliones, arcularij, propolæ, pigmentarij̃, coronarij̃, cosmetæ, funerarij̃, libitinarij̃, designatores præficæ.

In tertio quasi genere numerent ἀποχειροβίωτοι illi, quales fabri sunt omnes, tignarij̃, cementarij̃, materiarij̃, ærarij̃, ferrarij̃. Tum plaustrarij̃, carpentarijq́ꝫ, & uehicularij̃, sed & pægmarij̃, & automatarij̃, tum aurifices, inauratores, brattearĩj, monetales, argentarij̃, uascularij̃, musiuarij̃, gẽmarij̃, dolearij̃, figuli, tectores, imbricarij̃, carbonarij̃, calcarij̃, laterarij̃, Fornacarijq́ꝫ cæteri, lapidarij̃, lapicidæ, serrarij̃, tornatores, loricarij̃. Telorumq́ꝫ artifices & claustrorum, Postremo etiam fribolarij̃ omnes, uitrearij̃, sulfuratarij̃.

id est, manibus sibi uictũ parantes.

His adijce lanarios, sericarios, linteões, bracarios, fullones, textores, infectores, lanificas, lanipendias, carminatores, pannicularios, sagarios, palliones, interpolatores, sarcinatores, patagiarios

giarios,flamearios,uiolarios,manulearios,mo lochinarios,semizonarios,limbularios, pluma marios,polymitarios,Phrygiones,et qui netum aurum intexũt,& netrices, & item funicularios, reticularios,caligarios,cerdones,sutoresq; omnes,calceolarios, crepidarios, solearios, ueteramentarios,& item Zonarios. Deniq; his notarios,pragmaticos, scriniarios, exceptores. Ab actis,à memoria,à libellis,subadiuuas, calculatores,commentarieses. Ab epistolis, scribas,librarios,bibliopolas,chartularios,capsarios,nomenclatores.

Præterea nautas,gubernatores,remiges, epibatas,pausarios,proretas,neucleros, helciarios,uectores,nauicularios, ratiarios.

Ad hæc stratores,tabellarios, cursores,cisiarios,muliones,agasones,proxenetas,uictimarios,mansuefactarios,institores omẽs. Item præcones,coactores,uenalitiarios,foricarios.

Nam quid ego nummularios commemorẽ,arcarios,mercatores,negociatoresq; alios?

Quid & illos nugatorios artifices,petauristas,circulatores,funiãbulos,neurobatas, tichobatas,sacculariós,pilarios?

Sed iam uideo de fece haurimus. Itaq; mox paulo meliora.

Grammatica.

Sequitur grammatice, quæ uel methodice, uel historice,uel mista est. Methodice in loquendo & scribendo est. Historice in legendo & enarrando. Communis in iudicio. Grammatices infantia,grammatistice à Græcis,à Varrone literatio uoca

tio uocatur. Hic literæ syllabæq; cum suis uel fastigijs, uel longitudinibus. Hic orationis partes & proportio, & inæqualitas. Et uitia duo, rusticitas, & stribiligo, & orthographia, & item pedes, metaplasmi, tropi, schemata, glossemata, nota, suspensio, distinctio, clausula, uocis elatio, depressio, flexus, concitatio, mora, positura'q; tractantur, & qui legendi, q reijciēdi, quid in quoq; probandū, qui cuiq; præponendi, quæ sit in his œconomia, quodue decorum. Præterea rhetorum progymnasmata quidam grammaticis attribuerunt.

Historia, uel fabularis, uel ad fidem. Fabularis, aut uoluptatis, ut in argumentis comicorū, aut adhortationis gratia. Hæc aut argumentum habet ex ficto, ut in æsopeis fabulis, aut ex ueri soliditate, quæ aut per turpia contexitur, ut in q̄busdam poeticis figmentis, aut pio tegitur uelamine, quod solum genus philosophi ueteres admiserunt. Ad fidem historia de locis est, ut geographia, uel de temporib9 ut chronice, uel de natura, ut animalium, plantarum. uel de gestis rebus ut annales, historiæq; cæteræ. Quarum elementa sunt personæ, causæ, locus, tempus, modus, instrumentum, materia, res. Stilus in historia fusus, & continuus, non periodicus, nisi cum prosopopœias asciscit in concionibus.

Dialecticam primus latinitate donauit M. Varro, quæ sex normis utitur. Et enim de loquēdo, de eloquendo, de proloquendo, de proloquiorum summma, de iudicando, de his quæ dicen-

da sunt

da sunt quærit. In loquendo sunt illa, genus, species, differentia, proprium, accidens, definitio, totum, pars, diuisio, partitio, tũ noīa illa quæ sunt æquoca, uniuoca, pluriuoca uerba, q̃ sua, quæue aliena rebus. Ad hæc substantia, qualitas, quãtitas, ad aliquid, facere, pati, situs, quando, ubi, habere. Tum opposita quoties dicuntur, quoties illa simul, prius, motus. In eloquendo autẽ illa, quid nomen, quid uerbum, quid ex his iunctum. Quæ subiectiua sententiæ pars, quæ declaratiua, qui modus utriusq;, quatenus nomen accipiatur, aut uerbum, quatenus perfecta sententia proloquium sit. In proloquendo autem, quæ differentiæ proloquiorum, quantitate, qualitate, quid uniuersale, quid particulare, quid indefinitum, quæ sint aientia, quæ negantia, quam uim habeant singula, quemadmodum inter se affectæ sint, uniuersales, ꝑticulares, dedicatiuæ, abdicatiuæ, deq; ijs congruæ, incongruæ, suppares, alterutræ. In summa proloquiorum, q̃d sumptum, quid illatio, quid ratiocinatio, quid conclusio, quæ prædicatiua ratiocinatio, quæ conditionalis, & quid intersit, quot & quæ formulæ prædicatiui conditionalisq; generis, quot in quaq; formula modi sint. Vtrum idem ordo sit, & eiusdem ordinis quæ ratio. Post in conditionalibus, quot primi necessarijq; sint modi, quis ordo, quo differant. In iudicando refellendi regulæ sunt, quibus cauilla & captentulæ discernuntur. Reliqua pars in locis est, qua uel maxime oratores utuntur. Et in diuisionibus item,

& in

& in finitionibus ars ingens.

II. Rhetoricæ materia duplex, Vbi, & unde fiat oratio. Prior in quæstionem diuiditur, & caussam. In ea partes officij considerantur & orationis. Officij sunt illæ, inuẽtio, dispositio, elocutio, memoria, & pronunciatio. Inueniuntur quæstionis genera, naturæ, causarum, & ductus, tum illa quibus fiat fides. Quæstiones, quæ principales, quæue incidentes. In principalibus an sit, q̃d sit, quale sit. Vnde status fiunt illi rationales, cõiectura, finis, qualitas. Mox & legales. E quibus alijq; propagantur, & iudicatio emergit. Causarum genera, demonstratiuum, deliberatiuum, iudiciale. Rursus honestum, admirabile, humile, anceps, obscurum. Natura, simplex, multiplex. Ductus ex consilio nascens, simplex, subtilis, figuratus, obliquus, mistus. Fides cõciliando fit, docendo, permouendo. Conciliamus in principijs, docemus in narratione, permouemus in epilogis. Conciliamus in persona, & re. Persona, uel auditoris, uel rei, uel oratoris, uel aduersarij, re uero honesta, et utili. Docemus argumentis artificialibus, aut inartificialibus. Priora uel insunt negocio, uel negocium attingunt. Insunt à toto, parte, nota. Attingunt à coniugatis genere, forma, simili, differenti, contrario, coniunctis, antecedentibus, consequentibus, repugnãtibus, caussis, effectis, comparatione maiorum, minorum, parium. Inartificialibus uero scriptura, authoritate, necessitate. Cõmouemus miseratione, odio, inuidia, metu, spe, ira, & similibus. Dispositio na

turalis

turalis est ordinem tenens,& artificialis pro rati one causæ permutans. Elocutio fundamentum habet,& fastigium. Fundamentum latine,& pla nè dicere. Fastigium copiose & ornate. Cuius ra tio duplex,in singulis,& copulatis uerbis. Singula propria,& tralata. Propria antiqua & noua. Tralata inopiæ,decorisq́ꝫ gratia. Copulata, constructione,conclusione,figuris. Ita coagmētata,perfecta,uenusta. Quæ rursus uel continua ta, & fusa,qualis in historia, uel periodica, quæ rursus uel membris cæsisq́ꝫ constat,& ambitu, uel monoculos est. Memoria uero naturalis, & artificialis est. Hæc partitione constat, & locis, & imaginibus. Pronunciatio autem uoce, uultu, gestu,cultu,& habitu oris continetur.

Orationis partes,exordium, narratio, propositio,argumentatio,peroratio. Exordium attentū,docilem,beniuolum præstat auditorem. Narratio aut historia,aut fabula, aut argumentum,aut iudicialis assertio. Cuius elementa,personæ,causa,locus,tempus,materia,res. Esse autē dilucida,uerisimilis,breuisq́ꝫ debet. Et est aut ipsius causæ,aut incidens,aut continua,aut partilis,& narramus augentes,attenuantes, prætereuntes, docentes,monētes,gratiam uel inuidiam comparantes,& item digredientes. Propositio, aut nostra est,aut aduersarij,aut communis, aut principalium,aut incidentium,aut simplex, aut coniuncta. Rursus aut simplex,aut per inductionē. Postremo uel nuda,uel rationi subiecta, uel summatim,uel partibus. Argumentatio aut cō-

firmat,

firmat, aut reprahendit. Peroratio enumeratiõe constat, indignatione, miseratione.

De poetica breuius dicendum, quod & sæpius hoc ipso loco de ea perorauimus, & in Nutriciis eidem satisfecimus, & multa cum superioribus disciplinis habet communia. Prima species illius est, quæ metro heroico, fabula allegorica, historia uetusta, & suo quodam dicendi genere utitur. Altera eorum, qui uersificatores appellãtur, tum lyrici, tragici, comici, satyrici, suis & ipsi partibus distincti, mox elegiaci, & utriusq;. Satyræ scriptores, & iambici, bucolici, asmatographi, epithalamiographi, monodi, epigrammatumq; authores, tũ illa obscuriora poematum genera, ithyphallicum, manerus, borimus, lytierses. Et item qualis centaurus illæ Chæremonis, quæ communi uocabulo poemata dicũtur. Triplex autem genus, dramaticon, exegeticon, mistum. Characteribus autem constant; longo, breui, medio, florido. Quippe finitimus oratori poeta est (ut Cicero inquit) Sicut numeris astrictior, ita uerbis licentior.

Reliqua Diuinatio est, quæ prophetia quoq; dicitur à nostris. Hæc (ut ait sacer Chrysostomus) aut spiritalis, aut naturalis, aut artificiosa, aut popularis, aut damnata est, & profana. Spiritalis: Ecstasi, uoce, parabola, afflatu, uisione. Visioq; ipsa triplex, oculis, imaginatione, mente. Naturalis, brutorum, furentium, dormientium. Bruta enim sicut hirundines, formicæ, grues, alcedones, erinacij, aduentantem præsentiũt

hyemem. Furor est autem, sicuti Plato ait, quadruplex, uatum, poetarum, bacchorum, amantium. Visa dormientium, aut insomnium sunt, aut somnium. Insomnio phantasma occurrit, quod uisum Cicero appellat: & Epialtes, qui Latine incubus dicitur. Somnio, uisio, & oraculũ, quæ Græce ὅραμα & χρηματισμὸς dicuntur. Insomnium diuinatione caret. Ex cura animi, corporis, & fortunæ. Somnia, uel theorematica, uel alllegorica sunt. Hæc autem uel propria, uel aliena, uel communia, uel publica, uel mundana, quorum coniectura fit natura, lege, consuetudine, arte, nominibus, definitione. Qui uero somnia interpretantur, coniectores dicuntur à nostris. Extantq; libri ad huc Daldiani Artemidori Onirocriticon. Artificiosa est, qua medici, qua cõsiliarij, qua gubernatores utuntur. Nam & medici morborum principia, momenta, finesq; præsciscunt, & consilarij, quid expediat in posterum coniectant, & gubernatores uentorũ tempestatumq; præuident uarietates. Popularis dicitur quæ uulgo nota, sicut hyemem, dein uer, cæterasq; deinceps temporum periodos futuras. Extrema illa est, quæ malo ascribitur dæmoni, quo genere Pythiæ Dodonidesq; sunt, & item diuinaculi cæteri, ut homoplatoscopi, ut etiam qui exta pecudum, qui uolatus, qui cantus auium, qui monstra, qui tonitrus, qui fulgura, qui sidera, qui sortes, qui symbola, omnia auspicia, qui sternumẽta, qui mustellarum, qui murium, uel stridores, uel occursus, quiq; aures tin

tinantes, oculos salientes, foliorum crepitalula, pomorũ semina in sublime iactata, bacilla, cortices, nomina, imagines, phialas, specula, & mille id genus alia obseruabant. Tum illa quoq; pars damnata in primis, quæ uel malos genios consulit, uel Deos euocat manis, cuiq; Magicæ nomen fecimus, ut quam Pythones, ut quã profitebantur Engastrimythoe, ut item necyomantia, sternomantia, alectromantia, pyromantia, alphitomantia, aleuromantia, crithomantia, æromantica, Hydromantia, Geomantia, Astragalomantia, Tyromantia, Gyromãtia: Sed & Chiromantia, & item coscinomantia, multaq; id genus alia uana prorsus, & deridicula, quæq; iam merito silentij nos admonent. Dixi.

FINIS.

